

CHRISTINE SCHIRRMACHER

ÖNEMLİ HRİSTİYAN ÖĞRETİLERİNE İSLAM'IN BAKIŞI

kurtuluş
kitapları

Önemli Hristiyan Öğretilerine İslam'ın Bakışı

[Christine Schirmacher](#)

Telif Hakkı/Copyright Christine Schirmacher, 2018

E-Kitap [Hristiyan Kitaplar](#) tarafından yapıldı. Daha fazla ücretsiz kitap indirmek için [sitemize ziyaret edin](#).

[Türkiye'de Kilise Adresleri](#)

İncilizceden çevrilmiştir.

Çeviren: *Burcu Çağın Spohn*

İngilizce Orijinali: *The Islamic View of Major Christian Teachings*,
Verlag für Kultur und Wissenschaft / Culture and Science Publ.
Yayınevinin izniyle çevrildi.

ISBN: 978-9944-762-19-9

© **Kurtuluş Kitapları**

Meşrutiyet Cad. No: 29/8

Kızılay – Ankara

Tel: (0312) 418 77 00

Kur'an ayetleri Diyanet Vakfı Çevirisi'ne göre alıntı edilir (bk. www.kuranikerim.gen.tr). Kutsal Kitap ayetleri Kitabı Mukaddes Şirketi çevirisinden alıntı edilir (2013 baskısı).

Baskı:

Anadolu Ofset – Tel: (0212) 567 89 93

Davutpaşa Cad. Emintaş Kazım Dinçol

San. Sit. No: 81/87 Topkapı – İstanbul

Kasım 2018

İçindekiler

İçindekiler

1 İslam Nedir?

2 Müslümanlar Neye İnanır? İslam Hakkında Bazı Temel Gerçekler

3 Kur'an ve Kutsal Kitap'ın Karşılaştırılması

4 Allah – Sevgi Tanrısı mıdır? Kur'an'daki Tanrı İmajı

5 İnsanoğlunun Düşüşü ve İnsanlığın Kurtuluşu – Kur'an Ne Öğretir?

6 Günahın Kur'an ve Kutsal Kitap'taki Anlamı

7 İslam'da Tövbe ve Bağışlanma

8 İmanın İslam'daki Anlamı

9 Hristiyanlık'ta ve Müslümanlık'ta Dua: Karşılaştırma

10 Kur'an'da İbrahim

11 Kur'an'a ve Müslüman İlahiyatına Göre İsa Mesih

12 Kur'an'ın İsa'ya Bakışı Tanrı'nın Oğlu mu yoksa Peygamber mi?

13 İsa'nın Çarmıha Gerilişine Müslüman İlahiyatının Bakışı

14 Kur'an'ın Üçlübirliğe Bakışı

15 Ölümden Sonra Yaşam: İslam'da Sonsuzluk Güvencesi

16 İslam'da Din Değiştirme – Bu Yaşamda Ölüm Cezası, Diğer Yaşamda Cehennem

Ateşi

17 Ek: Müslümanlık Savunmasında On Dokuzuncu Yüzyıl Avrupa'sının Yüksek

Eleştirinin Etkileri

Kaynakça

Yazar Hakkında

1 İslam Nedir?

Terim olarak *İslam*, Tanrı'ya bağlı olmak, teslim olmak ya da adanmış olmak demektir. Müslüman, Tanrı'ya bağlı olan ve zorunlu İslam yasa ve buyruklarını yerine getiren kişidir. Müslümanlar *İslâm*teriminin Arapça'daki (s-l-m harfleri) *salâm*'la aynı kökten geldiğini iddia etmektedirler ve *salambarış*, esenlik ya da kurtuluş demektir. Müslümanların görüşüne göre, Kur'an göksel vahyinin aslının, tıpatıp bir kopyası olarak gönderilmiştir. Müslümanlar Cebrail'in Kur'an'ın içeriğini Muhammed'e aktardığına inanırlar. Bu nedenle de Kur'an metninin tümü üstün bir yetkiye sahiptir. Müslümanlara göre Muhammed tarihteki son ve en önemli peygamberdir. Muhammed, Âdem, İbrahim ve Musa'nın izninde giden ve İsa Mesih tarafından önceden bildirilmiş olandır. Müslümanların gözünde Muhammed (adı 'yüceltilmiş olan' demektir) Allah'ın elçisidir, ancak o yalnızca bir insandır. Muhammed'in İ.S. 632'deki ölümünden uzun süre sonra, Müslüman ilahiyatçılar tarihteki bütün peygamberlerin (Muhammed de dahil olmak üzere) günahsız oldukları öğretisini geliştirmişlerdir. Bununla birlikte Kur'an'da birden fazla yerde bütün peygamberlerin işlemiş oldukları günahlardan söz eder (İsa hariç). Ayrıca, Muhammed Allah'tan kendisini bağışlamasını istemiştir (Muhammed sure 110:3 ve 48:2; Âdem 7:23; Nuh 11:47; İbrahim 14:41; Musa 28:16; Davut 38:24). Bu bütün peygamberlerin günahsız olduğu inancı, günümüzdeki Müslüman teolojisinde yaygın bir şekilde kabul edilmektedir.

Muhammed'in Yaşamı

Muhammed'in yaşamıyla ilgili olarak, bizlere yalnızca birkaç tane tarihi açıdan güvenilir bilgi iletilmiştir. Arap yarımadasında yer alan Mekke kentinde İ.S. 570'de dünyaya gelir. Kureyş kabilesinden ve Beni Haşim'in soyundan gelir. Muhammed 6 yaşındayken öksüz kalır ve dedesi Abdulmuttalib tarafından yetiştirilir. Abdulmuttalib birkaç yıl sonra yaşamını kaybeder ve Muhammed amcası Ebu Talib'in yanına gelir.

İ.S. VI. yüzyılda, Arabistan'daki Bedevi kabileler birçok farklı tanrıya, ilahi varlığa ve cinlere tapınmaktadırlar. Taşlar, ağaçlar ve pınarlar tanrıların ve ilahi varlıkların evleri olarak kabul edilir. Düzenli olarak sunular ve kurbanlar sunulur. Bu kutsal yerlerde hayvanlar kesilir ve hayvanların kanı taşların üzerine akınca bağışlandıklarına inanırlar. Bazı Arap kabileleri adının "tanrı" ya da "tanrıça" (Arapça: *al-ilâhya* da *al-lâh*= "tanrı," "ilah") olduğu sanılan üstün ve yaratan bir tanrıya tapınırlar.

25 yaşındayken Muhammed, tacir eşinin ölmesiyle dul kalan 40 yaşındaki Hatice bint Hüveylid'in eşi olur. Hatice'nin yeni bir din olan İslam'ı kabul eden ilk kişi olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Muhammed'in kötü ruhları ve cinleri saplantı haline getirdiğini düşünen kişileri dikkate almaz. Başlangıçta Muhammed'in de başına gelenler hakkında bunları düşündüğü söylenmektedir. Hira mağarasında inzivaya çekilmişken yaşadığı farklı duyguların ve güçlü izlenimlerin ilahi mesajlar olduğu konusunda Hatice eşini teşvik eder. Muhammed Tanrı'nın kendisine söylediklerini duyurmalı ve vaaz etmelidir. Hemşerilerine itaat edip tövbe etmelerini vaaz etmeli ve onları uyarmalıdır. Muhammed'in mesajının Son Yargı'nın yakın olduğunu duyurmak olduğu söylenmektedir. Daha sonra – Kur'an'ın ve Hadislerin bize bildirdiklerine göre – Muhammed'in kendisi de Cebrail aracılığıyla Allah'tan bir mesaj aldığı ve peygamberi olması için Allah'ın kendisini seçtiği sonucuna varır. Muhammed o andan başlayarak halkını uyarmalı ve Tanrı'nın vahiylerini Arap halkına duyurmalıdır. Arapça'dakara'a 'okumak' ya da 'ezbere söylemek' demektir. Yani Kur'ansunulacak ya da ezbere söylenecek olan mesajdır. Muhammed ilk vaazlarında iki konu üzerinde odaklanır:

Gökleri ve yeri yaratan, her şeye gücü yeten yalnızca bir Tanrı vardır.

Gelmekte olan yargıdan sakınmak için kişi tövbe edip itaat etmelidir.

Müslümanlar İ.S. 632'deki ölümüne dek Muhammed'in Allah'tan daha birçok vahiy aldığına inanırlar. Ölümünden ancak uzun yıllar sonra aldığı 'vahiyler' olduğuna inanılan bütün metinler toparlanıp özetlenerek 114 sureden (bölüm) oluşan Kur'an metni oluşturulur. Bu 114 sure uzunluklarına bakılarak sıraya konulur. Bu nedenle de en uzun sureleri Kur'an'ın başlarında, kısıları ise sonlarında görürüz.

Müslümanlara göre, Kur'an sözlü esinle indirilmiş, sonsuza kadar yetkiye sahip olacak Allah'ın kendi sözüdür. Aynı şekilde *hadislerinde* – Muhammed'in ve onun en yakın izleyicilerinin söyledikleri ve belli bazı durumlarda verdikleri kararlarla ilgili öyküler – Kur'an'la aynı yetkiye sahip olduklarına inanılır. Müslümanların gerçek hadisler olduğuna inandıkları hadislerin tümü, altı kapsamlı kitapta toplanmıştır. Hadis-i Şerifler, folklorik İslam'la birlikte çoğu zaman bir Müslüman'ın günlük yaşamını Kur'an'ın kendisinden çok daha fazla etkiler.

2 Müslümanlar Neye İnanır?

İslam Hakkında Bazı Temel Gerçekler

Müslümanlık düşüncesi uyarınca, *İslamsözcüğü*, Tanrı'ya ve O'nun Kur'an'da açıklanan isteklerine 'bağlılık' ya da 'teslim olmak' demektir. Tanrı'ya teslim olan bir Müslüman, O'na olan minnettarlığını göstermelidir ve Kur'an'da yer alan buyruklarla birlikte Hadis-i Şerif'lerdeki buyrukları da yerine getirmelidir.

Müslümanlar Kur'an'ın insanoğluna Tanrı tarafından gönderildiğine ve peygamber Muhammed'e Cebrail tarafından iletildiğine inanırlar. Kur'an göksel vahyin aslına ("Bütün kutsal yazıların anası") sadık bir şekilde bir araya toplanmasıdır ve böyle bir ilahi yetkiye sahiptir. Muhammed tarihteki son ve en önemli peygamber olarak kabul edilir ("Peygamberlerin Mührü," Ahzab suresi 33:40); ondan önce gelenler Âdem, Nuh, İbrahim, Yakup, Musa, Yusuf, Eyüp, Saul, Davut, Süleyman, Zekeriya, Vaftizci Yahya ve İsa Mesih'tir. Her biri de Muhammed'in gelişini duyurmuştur.

İslam'a göre, bu peygamberlerin tümü İslam'ın gelişini ilan eden kişilerdir, her zaman aynı ve tek bir mesajı duyurmuşlardır. Ancak mesaj duyurulduktan sonra, insanlar çabucak İslam'dan dönmüş, ilahi esinle gönderilmiş kutsal yazıların içerdiği vahiyleri değiştirmişler, peygamberlerin uyarılarını ve azarlamalarını bir kenara itip, putlara tapmaya geri dönmüşlerdir.

O zaman Tanrı, İslam'ın 'saf' mesajını yeni baştan duyuracak ve insanları her şeye gücü yeten, tek Tanrı'ya itaat etmeye çağırarak başka bir peygamber gönderir. İslam'a göre, Hristiyanlar da aldıkları asıl mesajı değiştirmişlerdir. Böylece de İsa'ya Tanrı ya da Tanrı'nın Oğlu olarak, Meryem'e de 'Tanrı'nın Annesi' olarak tapınırlar. Bu Kur'an'a göre Hristiyanların inandığı Üçlülük anlayışını gösterir.

İslam'ı Duyuran, Muhammed

Muhammed (adı 'övülen, alkışlanan' demektir) Tanrı'nın peygamberi ve habercisi olarak görülür ancak o hiçbir doğaüstü güce sahip olmayan, ölümlü bir insandır. Kur'an'ın kendisi birçok peygamberin (Muhammed de dahil olmak üzere) yaptıkları yanlışlar ve başarısızlıkları nedeniyle Tanrı'dan nasıl af dilediklerini açıklıyor olmasına karşın (A'raf 7:23; Hud 11:47; İbrahim 14:41; Kasas 28:16; Sad 38:24; Nasr 110:3; Fetih 48:2; Tevbe 9:43; İnşirah 94:2); Muhammed'in ölümünden sonra Müslüman ilahiyatçılar Muhammed'in ve diğer bütün peygamberlerin ahlaki açıdan kusursuz ('günahsız') olarak kabul

edilmeleri gerektiği öğretisini geliştirmişlerdir. Bunun tek istisnası İsa Mesih'tir. O'nunla ilgili hiçbir günah ya da hata Kur'an'da bildirilmemiştir. "Günahsız peygamberler" inancı büyük olasılıkla X. yüzyılda ortaya çıkmıştır ve günümüzde İslami teolojide genel olarak kabul edilmektedir.

Ne yazık ki, Muhammed'in yaşamıyla ilgili olarak, bizlere yalnızca birkaç tane tarihi açıdan güvenilir bilgi iletilmiştir. Arap yarımadasında yer alan Mekke kentinde İ.S. 570'de doğdu, Kureyş kabilesinden, Beni Haşim'in soyundan geliyordu. Muhammed çok küçük yaşta öksüz kaldı ve dedesi Abdulmuttalib tarafından yetiştirildi, dedesinin ölümünden sonra amcası Ebu Talib'in yanına geldi.

İ.S. VI. yüzyıldaki Bedevi kabileleri birçok farklı tanrıya, ruhlara ve cinlere inanmaktaydılar. Taşlar, ağaçlar ve su pınarları kurbanlarla (örn. hayvanlar) yatıştırılmaları gereken tanrıların yaşadıkları yerler olarak kabul edilirdi. Ruhlar ve cinler falcılar tarafından yönlendirilebilirdi, kendileri de insanların işlerini iyi ya da kötü şekilde etkileyebilirlerdi. En az bir Arap kabilesinin, bunlara ek olarak bir de üstün bir Tanrı'ya, bir yaratıcıya – 'Tek Tanrı' (Arapça: *al-ilahya* da *Allah*= Tek Tanrı ya da Tek İlah) diyerek onurlandırdıkları bir Tanrı'ya da inandıklarını biliyoruz.

Muhammed 25 yaşındayken, tacir eşinin ölmesiyle dul kalan 40 yaşındaki Hatice bint Hüveylid'in eşi oldu. Hatice Muhammed'in ilk izleyicisi olarak kabul edilir. Muhammed 40 yaşındayken mağarada inzivaya çekildiğinde kendisinin cine tutulma belirtisi olduğunu düşündüğü, çok güçlü duyguları ve izlenimleri, içinde azarlama ve tövbe buyrukları içerdiği gibi yaklaşmakta olan yargı günüyle ilgili uyarıların da yer aldığı Tanrı'dan gelen mesajlar olarak görmeye Hatice teşvik etmiştir.

Daha sonra, Kur'an ve Hadislerin belirttiğine göre Muhammed kendisiyle konuşanın Cebrail olduğunu ve ona halkını uyarması ve onların peygamberi olması, onlara Tanrı'nın vahiylerini "öğretmesini ya da "okutmasını" (Arapça: *kara'a*, böylece *Kur'an*- Kuran) buyurduğunu öğrendi.

Muhammed'in ilk mesajları gökleri ve yeri, insanları ve hayvanları yaratan, her şeye gücü yeten Tanrı'yı ilan etmek ve aniden, beklenmeyen bir zamanda yargıya uğramamak için, bu Tanrı'ya boyun eğilmesi gerektiği buyruğuyla ilgilidir. Muhammed ilk önce kendi memleketi olan Mekke'deki hemşerileriyle paylaşır, İ.S. 610'da yalnızca birkaç takipçisi vardır. Alay, dışlanma, düşmanlık ve zulümle karşılaşır. Durum o kadar kötüleşir ki İ.S. 622'nin sonbaharında az sayıdaki takipçileriyle birlikte, komşu kentlerden biri olan Yesrib'e (daha sonra Medine adını almıştır) kaçmaları gerekir. Bu olaya *hicret*denir ('göç') ve Müslüman takviminin başlangıcı olan, '0' yılı olarak kabul edilir.

Medine’de, yalnızca farklı Arap kabilelerinin üyelerinden değil, Hristiyanlardan ve üç büyük Yahudi kabilesinden oluşan bir toplum bulunmaktadır. Fondaki değişim halindeki politik iktidar kavgaları, Muhammed’in sayısı hızla artan takipçilerine kendisini bir dini önder olarak sunmakla birlikte, bir askeri önder olarak da sunabilme olanağını ortaya çıkarır. Takipçilerine çeşitli savaşlarda önderlik eder (çoğunu onlar kazanmıştır). Özellikle Medine’deki üç Yahudi kabilesine karşı. Yaşamının sonlarına doğru, Muhammed yalnızca Medine’nin hükümdarı ve bölgedeki en önemli güç olma konumunu elde etmekle kalmaz, ölümünden kısa bir süre önce memleketi Mekke’ye dönerek, İslam’dan önceki zamanlarda da saygı gösterilen Kabe’yi ziyaret etmeyi de başarır. Bu da onun politik ve dini bir önder olarak tanınmasını sağlar.

Muhammed çeşitli konularda vahiy almaya devam eder (Örn. yasayla ilgili sorular, Allah ve O’nun işleriyle ilgili vahiyler, kadınların ve erkeklerin rolleri, suç ve ceza, mirasla ilgili düzenlemeler). Ancak bu vahiyler Muhammed’in ölümünden yıllar sonra tam Kur’an metnini oluşturmak üzere bir araya getirilmiştir. Büyük olasılıkla onun yerini alacak olanların bazıları tarafından (halifeler) oluşturulan bir ‘düzenleme kurulu’ tarafından 114 surenin yazılması buyruğu verilmiştir. Bu sureler konularına göre ayrılmamıştır, her bölümün uzunluğuna bakılarak en uzundan en kısaya doğru sıralanmıştır.

Kur’an’ın ve İslami Hadislerin Önemi

Müslümanların bakış açısına göre Kur’an, Allah’ın esinlenmiş ve sözlü olarak gönderilmiş Sözü’dür. Dünyanın her yerindeki, her insan için bağlayıcıdır. Ancak yalnızca Kur’an değil, *hadislerde* ilahi yetkiye sahiptir, yani, Muhammed’in ölümünden sonra toplanan söylentiler, Müslüman alimler tarafından bulunmuş ve 6 geniş koleksiyonda (hadis kitabı) bir araya getirilmiştir. Bu hadisler dini görevleri (İslam’ın beş şartını yerine getirmek: Şehadet etmek, namaz kılmak, oruç tutmak, zekât vermek, Hac’a gitmek) içerdiği gibi, dini bayramlar, giyim, yiyecekler, genel davranışlar, ceza ve yasal işler (miras ve evlilik yasaları, mülkiyet kanunları ve dini vakıflar) ve kadınların konumu gibi konular üzerinde de öğretişler verir.

Bu öğretişler, kısa öyküler ve örnekler aracılığıyla, Muhammed’in ve kendisine en yakın olan yandaşlarının belli durumlarda nasıl davrandıklarını, neler öğrettiklerini ve verdikleri kararları açıklar.

Müslüman yetkililer tarafından hakiki olarak (yani Muhammed’e ya da onun en yakın takipçilerine ait) tanınan, yasal işlerle ilgili hadisler ve öğretişler, en ince ayrıntılarına kadar, Kur’an’ın kendisi kadar yetkiye sahiptir. Hadisler, Müslüman halkların (en azından ağızdan ağıza yayılmış bir bilgi birikimi) ibadet şekilleriyle birlikte, günlük yaşam üzerinde Arapça

yazılmış ve çok özel bir terminolojiye sahip olan, çok az sayıda kişi tarafından üzerinde gerçekten çalışılmış ve anlaşılmış, olan Kur'an'dan daha fazla etkiye sahiptir.

İslam'ın Beş Şartı

Müslümanlar, tek olan Tanrı'ya, sonsuz, her şeye gücü yeten ve lütufkar olan, göklerle yeri yaratmış olan, en son peygamber olarak da Muhammed'i göndermiş olan Allah'a inanır. Allah yalnızca yaratıcı değil, her bir kişinin yargıcidir da. Yargı gününde bütün insanlar O'na "döndürülecektir" (Rum 30:12), her bir kişi kendisini yaratana ve hayatta tutana cevap verecektir. Yargı gününde her bir kişi cennete gitme umudunun temelini oluşturduğu Kur'an'da tekrar tekrar söylenen (Örn. Bakara 2:25; Hud 11:23; Rad 13:29; Kehf 18:107; Hac 22:56; Secde 32:19; Sebe 34:37; Büruc 85:11) "iman ve sevaplara" bakılarak yargılanacaktır. 'Sevap' öncelikle, İslam'ın beş şartını yerine getirmek demektir. Ergenlik çağına erişmiş her kadın ve erkeğin yerine getirmesi gereken bir yükümlülüktür:

Şehadet Etmek: "Allah'tan başka ilah yoktur ve Muhammed O'nun kulu ve elçisidir."

Namaz Kılmak (*salat*): Günde beş defa Mekke yönüne dönerek, abdest alındıktan sonra belirli duaların okunmasıyla, belirli giysilerin giyilmesiyle ve secde ederek (dizlere doğru eğilerek ve yere kapanarak) yapılan bir ibadettir.

Zekât Vermek: Gelirin yaklaşık yüzde ikisi yoksul ve ihtiyaç içinde olanlara verilmelidir.

Ramazan ayında otuz gün oruç tutmak, "her gün tanyerinin beyaz ipliği siyah ipliğinden sizce seçilinceye kadar" (sure 2:187) yiyeceklerden, içeceklerden, parfümden, dedikodudan, sigaradan ve cinsel ilişkidenden uzak durulmasıdır. Oruç ayı iki gün süren Ramazan Bayramı (*Eid al-fitr*) ile sona erer.

Hac belirli hac ayı içinde kişinin yaşamı süresince en az bir kez Mekke'ye yapması gereken yolculuktur. Hac süresince yapılan ayrıntılı ibadetler, hayvan kurbanları (Kurban Bayramı), hayvanların kesilmesi ve etlerin dağıtılmasıyla sona erer. Bu bölüm hem hacılar hem de hacca gitmemiş olanlar tarafından gerçekleştirilmelidir.

Ancak, İslam'ın beş şartını bütün yaşamı boyunca sadakatle yerine getirmiş olan bir kişinin bile Tanrı'yı gerçekten hoşnut edip, cennete gidip gidemeyeceği konusunda bir belirsizlik bulunmaktadır. İslam eylemlerle inancı eşit olarak değerlendirir. Müslüman ilahiyatı kurtuluşla ilgili olarak önceden belirlenmiş kararları, Allah'ın her şeye kadirliğini kısıtlama olarak görür. Bunun için de yargı gününde kurtuluş kuşkuludur. İslam, günahlarla

sevaplar tartıldığı zaman sevapların ağır basıp basamayacağını kimsenin bilmediğini öğretir. Kur'an'da yer alan Tanrı'nın lütfuyla ilgili ifadeler bir günahkâr bireye verilen açık bir vaat yerine, Tanrı'yı tanımlayan genel bir dil olarak görülür.

O'nun sonsuz gücü merhamet ve lütuf özellikleriyle birlikte görülmelidir. Bu da O'nun yargısıyla ilgili önceden tayin edilmiş herhangi bir kararı olanaksız kılar. Allah herhangi bir bireye uygun gördüğü gibi davranmakta tamamen özgürdür. Allah'ın hakimiyetini sınırlayacağından ve O'nun sınırlı bir şekilde davranmasına neden olacağından O'nun bireylerle ilgili olarak vereceği kararlar önceden belirlenemez.

Cennete gitmenin tek kesin yolu, *cihatsırasında* Allah için savaşırken, şehit olmaktır. İmanı için savaşırken ölenlere derhal cennete gideceklerini vaat eder (bkz. 2:154; 47:4-6).

3 Kur'an ve Kutsal Kitap'ın Karşılaştırılması

Hem Kur'an hem de Kutsal Kitap Âdem'le karısının cennet bahçesinde günah işleyişlerini; Musa ve İsrail halkının Kızıl Deniz'i geçişlerini nakleder. Kur'an da Kutsal Kitap da İsa'dan, Meryem'den ve vaftizci Yahya'dan söz eder. Ancak kulağa benzer gelen her şey, aynı içeriğe ve anlama sahip değildir. Gelin Kutsal Kitap'la Kur'an, Müslümanlık inancıyla Hristiyanlık inancı arasındaki dikkat çekici benzerliklere ve farklılıklara birlikte göz atalım.

TANRI	
<p>Hristiyanlar da Müslümanlar da gökleri ve yeri yaratan, her bir kişiyi tek tek yaratan, tek bir Tanrı'ya inanır. Tanrı isteklerini yazılı olarak kutsal bir kitaba koymuştur. Zamanın sonunda yargı günü geldiğinde Tanrı, herkesi hesap vermek üzere çağırır.</p>	
Kur'an	Kutsal Kitap
<p>1. Allah evrenin ve her bir kişinin yaratıcısıdır. Ancak O soyuttur, örneğin O yaratılıştan ayrıdır. Yaratan ile yaratılan arasında bir bağ yoktur (sure 55:1-78; 6:100-101).</p>	<p>1. Tanrı insanı kendi benzeyişinde yaratmıştır ve onu kendisiyle aynı amaca hizmet eden biri yapmıştır. O kişiliğini yarattıklarında açıklamıştır. İsa, Tanrı'yla insan arasındaki köprüdür. (Yuhanna 1:14-15)</p>
<p>2. Allah'ın çocuğu yoktur. İsa'ya Tanrı olarak tapınılamaz. Üçlübirlik'e inanmak Tanrı'ya ortak koşmaktır. Birden fazla Tanrı'ya tapmak, yalnızca bir Tanrı olduğundan İslam'daki en kötü ve bağışlanamaz günahdır (Allah 'tek Tanrı' ya da 'tek Tanrıça' demektir) (5:72-73+75; 4:171-172).</p>	<p>2. İsa Mesih Tanrı'nın tek Oğludur. İsa dünyaya bir insan olarak gelmiştir ve kendisi de Tanrı'dır. Baba, Oğul ve Kutsal Ruh tek bir Tanrı'yı oluşturur (Yuhanna 1:1-2).</p>
<p>3. Allah İsa Mesih'in babası değildir. O her şeye kadir olan merhametli Tanrı'dır. Kur'an Hristiyanları üç Tanrı'ya tapmakla suçlar: Tanrı, İsa ve Meryem. Bu büyük olasılıkla Muhammed'in yaşadığı yıllardaki Hristiyanların kendisine anlattıklarından çıkardığı bir sonuçtur (9:30-31).</p>	<p>3. Tanrı İsa Mesih'in ve çocuklarının Baba'sıdır (Romalılar 8:15-17). Üçlübirlik Baba, Oğul ve Kutsal Ruh'tan oluşur. Meryem yalnızca insandır ve Üçlübirlik'e dahil değildir (Matta 28:19).</p>

İSA

Tanrı'nın İsrail'e gönderdiği İsa'dan Kur'an da, Kutsal Kitap da söz eder. Kur'an da Kutsal Kitap da O'na 'Mesih' der. Bakire Meryem'den doğmuş, İsrail halkını iman etmeye çağırmış, göğe alınmış ve çağların sonunda yeniden dünyaya dönecektir.

e ages.

Kur'an	Kutsal Kitap
1. İsa Allah'ın ('Ol!') sözüyle yaratılmıştır ve Tanrı'nın gücü aracılığıyla Meryem'e taşınmıştır. Ancak o bir insandır (3:59; 5:75; 5:116-117).	1. İsa Kutsal Ruh tarafından Meryem'in içinde yaratılmıştır. O aynı bedende, aynı zamanda hem gerçek bir insan ve hem de gerçek Tanrı'dır (Luka 1:35).
2. İsa tarihteki en seçkin peygamberlerden biridir, ancak son peygamber Muhammed'tir. O 'peygamberlerin mührüdür' (33:40; 61:6). Muhammed'in gelişi Eski Antlaşma'da Musa ve Yeşaya tarafından duyurulmuştur. Yeni Antlaşma'da da İsa'nın kendisi Muhammed'i duyurur (2:67 ve bunları izleyenler 7:157).	2. Eski Antlaşma'da önceden bildirilen İsa , bu dünyaya Kurtarıcı ve Günahları Bağışlayan olarak gelmiştir. Tanrı'nın Oğlu olduğu için en üstün peygamberdir ve Öğütçü olarak Kutsal Ruh'un geleceğini duyurmuştur (Yuhanna 14:16). Muhammed'in geleceği Kutsal Kitap'ta yer almaz ve o Kutsal Kitap'ta belirtilen Tanrı'nın peygamberleri için gerekli şartlara uymaz (Elçilerin İşleri 10:43).
3. İsa çarmıha gerilmemiş ve ölümden dirilmemiştir. Bu İsa için küçük düşürücü bir yenilgi olurdu. Çarmıha gerilmiş olsa bile insanoğlunu günahlarından arındıramazdı. Kur'an yaşamının sonunda İsa'ya ne olduğunu açıkça belirtmez. Allah onu düşmanlarının elinden kurtarmak için göğe almış olabilir. Bundan sonra, İsa'nın yerine başka biri çarmıha gerilmiştir (4:157-158).	3. İsa , Baba'sının isteği üzerine çarmıha gerilmiştir. O mezara konulmuş ve üçüncü günde ölümden dirilmiştir. Böylece, günah ve ölüm üzerinde zafer kazanmış ve O, insanoğlunun temsilcisi olarak günahlardan bağışlanma sağlamıştır (1.Petrus 1:18-19).

GÜNAH, İMAN VE BAĞIŞLANMA

Kur'an da Kutsal Kitap da O'na inanmamızın ve O'nun buyruklarına uyarak yaşamamızın Tanrı'nın isteği olduğunu vurgular. Eğer insanlar bu

buyruklara uymaz ve günah işlerlerse, Tanrı'nın lütfü aracılığıyla bağışlanabilirler. Kur'an da Kutsal Kitap da inananlara sonsuz yaşam vaadini verir.

Kur'an	Kutsal Kitap
<p>1. Âdem Cennet bahçesinde yasak meyveden yiyerek günah işlemiş, ancak insanlar bu günah nedeniyle Allah'la olan paydaşlıklarını yitirmemişlerdir. İslam'da ilk günah ve insanın düşüşü yoktur (2:35-39).</p>	<p>1. Âdem yasak meyveyi yiyerek Cennet bahçesinde Tanrı'nın buyruğuna karşı gelmiştir. Bununla dünyaya bütün insanlar için günah, ölüm ve Tanrı'dan ayrılık getirmiştir. Tanrı'yla barışma yalnızca İsa'nın ölümüyle mümkündür (2. Korintliler 5:18-19; Romalılar 3:20).</p>
<p>2. İnsanlar doğruyu ya da yanlış seçebilecek güçtedir. Buyruklarına uyarak ve sevap işleyerek Allah'ı hoşnut edebilir. Eğer Allah'ın buyruklarına karşı gelir ve günah işlerse bu Allah'ı etkilemez ya da Allah'a dokunmaz. İnsanlar öncelikle kendilerine karşı günah işlerler (7:19-25; 7:23).</p>	<p>2. İnsanın düşüşünden sonraki doğası kötüdür. Günahlarının bedelini ödemek için hiçbir şey yapamaz. Tanrı'nın yasasını yerine getirmeye çalışması onu günahın derinliklerine götürür. O'nun her bir günahı, her zaman Tanrı'ya karşı işlenmiştir. (Romalılar 3:10-12,20; Mezmur 51:6).</p>
<p>3. İman Allah'ın varlığına inanmak, O'na minnettar olmak ve O'nun buyruklarına uymak demektir (2:177).</p>	<p>3. İman kişinin kendi günahlılığının ve yıkımının farkına varması, İsa Mesih aracılığıyla geri alındığını kabul etmesi ve Kutsal Ruh'un güçlendirmesiyle Tanrı'nın buyruklarına uyması demektir (Elçilerin İşleri 9:1-18).</p>
<p>4. Tövbe eden günahkâr, Allah'ın bağışlamasını elde etmeyi <i>umar</i>. Kur'an Allah'ın merhamet ve lütfunu tekrar tekrar över, ancak günahkâr kişi bağışlanmaya sahip olup olamayacağını bilmez. Şimdiki yaşamında öldükten sonra cennete gidip</p>	<p>4. Tövbe eden günahkâr Tanrı'nın kendisini bağışlayacağından <i>kesinlikle emindir</i> çünkü Tanrı bunu kesinlikle yapacağını Söz'ünde vaat etmiştir (1. Yuhanna 1:9).</p>

gidemeyeceğini kesin olarak bilmez. Allah fazlasıyla kadir olduğu için insanların O'nun tavrını ve insanlarla olan işlerini tam olarak kestirmeleri mümkün değildir. (7:156; 3:31).	İsa'nın ölümüne tutunup, O'nun bağışlamasını kabul eden herkesin sonsuz yaşam güvencesi vardır (Yuhanna 1:12; 1. Yuhanna 3:1).
---	--

TANRI'NİN SÖZ'Ü ve KUTSAL RUH	
<p>Müslümanlar da Hristiyanlar da Tanrı'nın gerçek ebedi sözünün O'nun Kutsal Kitap'ında yazılı olduğuna inanır. Tanrı'nın sözü bizlere O'nun geçmişteki insanlarla nasıl tarih yazdığını anlatır. Bugün Tanrı'nın sözü insanları yaşamlarında ve inançlarında yönlendirir. Tanrı'nın Ruhu, insanoğlu için Tanrı'nın vahyine katkıda bulunur.</p>	
Kur'an	Kutsal Kitap
<p>1. Kur'an Allah'ın saf ve değiştirilmemiş Sözü'dür; orijinal göksel vahinin gerçek kopyasıdır. Kur'an'ın tersine Eski Antlaşma zaman içerisinde değiştirilmiştir. Kur'an Eski Antlaşma'yı Kur'an'dan farklı olduğu her alanda düzeltir. (2:2; 2:97-98; 43:2-4; 2:83).83).</p>	<p>1. Kutsal Kitap Tanrı'nın güvenilir Sözü'dür. Kutsal Ruh'un gözetimi altında yazılmıştır. Kutsal Kitap başka hiçbir şey tarafından düzeltilemez ve sonsuza kadar Tanrı'nın geçerli Sözü olarak kalacaktır (Vahiy 22:18).</p>
<p>2. Kur'an inzivaya çekilmiş olan Muhammed'e Cebrail tarafından verilmiştir. Muhammed'in kendi kişiliğinin bunda hiçbir rolü yoktur. Bunun için de Kur'an'ın gerçekliği kesindir (26:192-194).</p>	<p>2. Farklı kişiliğe sahip olan kişiler Kutsal Ruh tarafından esinlenmiştir. Bunun için de Kutsal Kitap bu kişilerin kişiliklerinin bir aynasıdır. Kutsal Kitap'ı yazanların kişilikleri Kutsal Kitap'ın farklı bölümlerinde gözle görülür hale gelir (2. Timoteos 3:16).</p>
<p>3. Tanrı'nın Ruhu kutsal yazıların gökten inişine katkıda bulunmuş, bu yazılar tek bir kişiye gönderilmiştir (Tevrat Musa'ya, Mezmurlar Davut'a, Müjde İsa'ya ve Kur'an Muhammed'e) (16:102). Bu bireyler (Örn. İsa) Ruh tarafından güçlendirilmiştir (2:87; 5:110), ancak Ruh inananları da güçlendirir (58:22).</p>	<p>3. Kutsal Ruh Tanrı'dır ve Üçlülük'ün bir parçasıdır. İnsanlara günahlarını ve suçlarını gösterir. Pentikost Günü'nde Kutsal Ruh herkesin üzerine gelmiştir. Ruh inananlara ruhsal armağanlar verir ve inananların ruhsal meyve vermelerini sağlar (Yaratılış 1:26; Yuhanna 14:16; Galatyalılar 5:22).</p>

Sonuç

İlk bakışta, İslam ve Hristiyanlık arasında Tanrı, Yaraticı, yargı günü, sonsuz yaşam ve sonsuz ölüm konularında ortak noktaların bulunduğu düşünülebilir. Eski Antlaşma'daki Âdem, Nuh, İbrahim, Musa, Davut ve Yunus gibi kişilikler Kur'an'da da yer alır. Müslümanların kutsal kitabında İsa Mesih'le Kutsal Ruh'tan bile söz edilir. İsa Mesih'e Kur'an'da 'Allah'ın

kelimesi', 'O'ndan bir ruh' ve 'Mesih' diye hitap edilir. Ancak yalnızca bu benzerliklerin altını çizmek her iki din hakkında yalnızca yüzeysel bir anlayışı yansıtır. Kur'an'la Kutsal Kitap arasındaki en önemli farklılık, özellikle konu İsa Mesih'e gelince açıkça görülür.

Kutsal Kitap'ın tanıklığına baktığımız zaman, İsa Mesih'in yalnızca bir peygamber olmadığını, Tanrı'nın Oğlu olduğunu görürüz; oysa Kur'an İsa'nın oğulluğunu açıkça reddeder. Hem Eski hem de Yeni Antlaşma İsa'nın acı çekmesinin ve çarmıhta ölmesinin ilk günahla birlikte kaybolmuş olanların geri alınması için gerekli olduğunu söylerken, Kur'an İsa'nın çarmıha gerilmesini, ilk günahı ve insanoğlunun kurtarılmasının gerekliliğini reddeder. Çarmıha gerilme, kurtuluş, Tanrı'nın oğulluğu ve Üçlülük Hristiyanlığın temel taşlarını oluştururken, Kur'an'a göre bunlar Hristiyanlığın sapkınlıkları ve hatta küfürleridir.

Kutsal Kitap'a göre yalnızca İsa Mesih'in Tanrı'nın Oğlu olduğuna ve çarmıhta bizleri temsil etmek için kendisini feda ettiğine inananlar sonsuz yaşamı miras alır. Buna karşılık Kur'an yalnızca Muhammed Allah tarafından gönderilmiştir, son peygamberdir, Kur'an'ın tek gerçektir, inananlar sonsuz yaşamı miras alacaklardır der. Müslümanlar, Hristiyanların kutsal Üçlülük'e (Kur'an'da yer alan şekliyle Baba, Oğul ve Meryem) inanarak en büyük günah olan Allah'a eş koşma günahını işlediklerine inanırlar.

4 Allah – Sevgi Tanrısı mıdır?

Kur'an'daki Tanrı İmajı

Kur'an Tanrı'nın kişiliğini sistematik bir şekilde tanımlayan bir bölüm içermez. Arapça'da O'na Allah denir, bu da sadece 'Tek Tanrı' demektir. Kur'an'da Tanrı kendisini Eski Antlaşma'da olduğu gibi "Ben Ben'im" (Mısır'dan Çıkış 3:14) diyerek tanıtmaz, bunun yerine bir sır, bir gizem olarak kalır. Yarattıklarından tamamen ayrıdır ve yarattıklarının hiçbirisiyle asla karşılaştırılmaz çünkü "O'nun benzeri hiçbir şey yoktur" (Şura 42:11). Tanrı bir sır olduğu için O'nu ya da O'nun nasıl olduğunu hiç kimse hayalinde canlandıramaz ve böyle bir şeyi yapmaya kalkışmak da günahdır. Bir Müslüman yalnızca Allah'ın adlarını, Kur'an'da anlatılan özelliklerini ve insanoğluya olan işlerini bilir. Kur'an'ın mesajının merkezinde Allah'ın bir olduğu, hiçbir şeyin O'nunla karşılaştırılmayacağı ve O'nun hiçbir şeyle karşılaştırılmayacağı bulunur. Bu inanca tevhid denir: (Tanrı'nın tekliği / birliği) "De ki: O, Allah birdir. Allah sameddir. O, doğurmamış ve doğmamıştır. Onun hiçbir dengi yoktur." (İhlas 112:1-4)

Bu Tanrı üç alanla nitelendirilir: Yaratılış, rızık ve yargı. Kur'an başlangıçta Tanrı'nın dünyayı ve insanları yarattığını bildirir. Zamanın sonunda, her bir birey yargılanacak ve her şeye gücü yeten ancak merhametli olan Tanrı tarafından adil ödülü verilecektir. O her şeyi bilendir, bunun için de Tanrı'dan hiçbir şey gizlenemez, "O'nun bilgisi dışında bir yaprak bile düşmez" (Enam 6:59). Tanrı birdir, gerçekten vardır, O insanın aklını aşar, her şeye gücü yeter, her yeredir, değiştirilemez, asla sona ermez, sonsuzdur ve yaratılmamıştır. Her şeyi bilir ve gücü sınırsızdır: "O ne doğmuştur ne de doğrulmuştur. O ölçülemez, örtüler O'nu kapatamaz. O'nu kavramaya çalışırlar ancak kavrayamazlar. İnsanlar tarafından ölçülemez, yaratılmış olan hiçbir canlı, hiçbir yönden O'nunla karşılaştırılmaz."¹Günümüzde İslam'da Allah'ın 99 adının olduğu fikri ortaya çıkmıştır; bu adları kullanarak kendisine inananlar O'na ibadet edebilirler.

Yargılayan Tanrı

İslam inancının başlangıcında Muhammed, Tanrı'nın yaklaşmakta olan yargı gününde yargılayan olacağını bildirmişti; o gün de istisnasız herkes eylemleri ve inandıkları için hesap verecektir. "Kıyamet günü mutlaka gelecektir, bunda hiç şüphe yoktur." (Mümin 40:59). Zamanın sonunda, Tanrı'nın belirlediği saatte, yaşayanlar ve ölmüş olanlar Tanrı'ya geri 'döndürülecektir': "Allah'a döndürüleceğiniz, sonra da herkese hak ettiğinin eksiksiz verileceği ve kimsenin haksızlığa uğratılmayacağı bir günden

sakının.” (Bakara 2:281) Çünkü Allah tam bir adaletle yargılar. Kişinin yaptıkları bir kitaba yazılmaktadır ve bir terazide tartılacaktır. Gerçekten inanan Müslümanlar cennete gidecektir, inanmayanlarsa sonsuza dek cehenneme atılacaktır.

Her Şeye Gücü Yeten Tanrı

Kur’an’daki Tanrı’nın en önemli özelliklerinden biri O’nun her şeye kadir (sınırsız güce sahip) olmasıdır. Kur’an diğer tanrıların O’nunla karşılaştırıldığında ne kadar aciz olduklarını sık sık vurgular. Hac suresi 73-74’e göre, diğer tanrılar hepsi bir araya toplansalar bir sinek bile yaratamazlar; ama kadir olan, göklerin ve yerin ve her bir kişinin yaratıcısıdır. İnsanoğlu Tanrı’nın her şeye gücü yeterliğini tasdik etmelidir. Kendisinin O’nun tarafından yaratıldığının farkına varmalıdır ve O’na hizmet etmelidir, boyun eğmelidir ve inanmalıdır. Sonsuz merhameti için O’nu övmeli ve O’na hamt etmelidir.

İnsan aklını aşan Tanrı’yla, O’nun yarattığı ölümlü insan arasında hiçbir karşılaştırma ve temas olmasa da Allah insanoğlunun O’nun hakkında bilgi edinmesine izin verir. Ancak bu O’nun kişiliği ya da özü ile ilgili bir bilgi değildir. Çünkü Tanrı’nın yüceliğinden ayrılıp insanların görebileceği hale gelmesi ya da dünyaya gelerek kendisini insani bir şekilde açıklaması düşünülemez bile. Bunun yerine Allah, sözünü meleği Cebrail aracılığıyla göndermiş, o da bu sözü peygamberlere açıklamıştır. Peygamberler aldıkları mesajı insanlara vermişlerdir. Böylece Allah’ın vahiyleri gönderilmiş olur.

Tanrı’nın vahiylerine ve tarih boyunca insanlarla sürdürdüğü ilişkilere karşın, Tanrı’yla insan arasında kapatılamaz bir mesafe vardır. Ancak bu Tanrı’nın insanoğlundan çok uzak olduğu anlamına gelmez, çünkü Allah ona, “şah damarından yakındır” (Kaf 50:16). Bu ifadeyle Tanrı’nın her yerde oluşu vurgulanmak istenmektedir. Ayrıca, “Allah müminlerin dostudur” (Ali İmran 3:68) ifadesi Tanrı’nın insanoğluna karşı merhametli olduğunu vurgular. Fakat bu ifade hiçbir şekilde Tanrı’nın yarattıklarıyla herhangi bir ortak yönü olduğu anlamını içermez. Aynı şekilde, ‘Baba’ tanımını Allah için kullanmak, Kur’an’ın vurguladığı Allah’ın benzersizliği ve yaratılmış olanlarla arasındaki tezatlığı mesajına tamamen aykırı olur. Aynı zamanda Tanrı’yı İsa Mesih’in Babası ya da yarattığı her şeyin Babası olarak tanımlar. İslam, Hristiyanlığın ‘Tanrı’nın Oğlu’ ya da Tanrı’nın ‘Babalığı’ gibi düşüncelerini tamamen fiziksel olarak yorumlar; bunun için de bu tür ifadelerin kullanılmasına ve Kur’an’ın Muhammed’in kendi halkı olan Arapların çok tanrılı inançlarında olduğu gibi, Allah’tan başka tanrılara tapınmak olarak gördüğü Üçlülük’e şiddetle karşı çıkar.

Kur'an'ın dışında Tanrı yaratılmış olan dünyada görülebilecek belirtilerle, geçmişte peygamberlerle ve Tanrı'nın onlarla ve halklarıyla nasıl ilgilendiğiyle ilgili bildiriler aracılığıyla da insanoğlula konuşur. Belirtilerle ilgili olarak, Allah deyim yerindeyse insanoğlula 'çağrı' yapar, buna imanla ya da imansızlıkla karşılık vermek insana düşer. Kur'an'da Nuh peygamberin, "Allah'a kulluk edin; O'na karşı gelmekten sakının ve bana itaat edin." (Nuh 71:3) sözleri onun halkına sunduğu klasik bir ikilemdir.

Kur'an'ın sayısız sayfasında sözü edilen Allah'ın kadirliği her şeyi ve her yeri kapsar. Allah dünyayı, hayvanları, insanları, ruhları ve iyi ve kötü olan melekleri yaratmıştır. "Yeryüzünde vuku bulan ve sizin başınıza gelen herhangi bir musibet yoktur ki, biz onu yaratmadan önce, bir kitapta yazılmış olmasın. Şüphesiz bu, Allah'a göre kolaydır." (Hadid 57:22) Çünkü "Ancak Allah'ın takdir ettikleri olur."

Her bir kişinin öleceği zamanı Tanrı belirler: "Allah, eceli geldiğinde hiç kimseyi (ölümünü) ertelemez. Allah, yaptıklarınızdan haberdardır." (Münafikun 63:11) İnsanların inanmasına da inanmamasına da neden olan yine Tanrı'dır: "Allah, kimi doğru yola iletmek isterse onun kalbini İslam'a açar; kimi de saptırmak isterse göğe çıkıyormuş gibi kalbini iyice daraltır. Allah inanmayanların üstüne işte böyle murdarlık verir." (En'Am 6:125) Dil, A'raf suresi 7:179'da daha da net bir hale gelir: "Andolsun, biz insanlardan ve cinlerden birçoğunu cehennem için yaratmışızdır." Bütün insanların neden Müslüman olmadıkları sorusu Kur'an tarafından cevaplanır. Bu O'nun isteği değildir: "(Resulüm!) Eğer Rabbin dileseydi, yeryüzündekilerin hepsi elbette iman ederlerdi. O halde sen, inanmaları için insanları zorlayacak mısın? Allah'ın izni olmadan hiç kimse inanamaz. O, akıllarını kullanmayanları murdar (inkârcı) kılar (Yunus 10:99-100)

Aynı zamanda Kur'an, her bir bireyin yargı gününde imanları ya da imansızlıkları için hesap vermeye çağrılacaklarını önemle belirtir. Her insan dünyadaki davranışlarının karşılığı olarak adil bir ödül alacaktır, bu iyi de olabilir kötü de. "Allah her şahsı, ancak gücünün yettiği ölçüde mükellef kılar. Herkesin kazandığı (hayır) kendine, yapacağı (şer) de kendinedir. Rabbimiz! Unutursak veya hataya düşersek bizi sorumlu tutma. Ey Rabbimiz! Bizden öncekilere yüklediğin gibi bize de ağır bir yük yükleme. Ey Rabbimiz! Bize gücümüzün yetmediği işler de yükleme! Bizi affet! Bizi bağışla." (Bakara 2:286) Bu görünür şekilde birbirine aykırı konum - insanoğlunun sorumluluğu ve Tanrı'nın her bir kişi için önceden belirlediği iman ya da imansızlık kararı - Kur'an'da yan yana yer alır. Kişi imansızlığından ya da günahlarından Allah'ı sorumlu tutamaz ve sadık bir Müslüman'ın cennete girmesine izin verilmesi Tanrı'nın lütfundan dolaydır.

Kur'an'daki bu, Allah'ın kişinin hayatıyla ilgili her şeyi önceden belirlemesinin, Muhammed'in kendi halkıyla yaşadığı zor durumlara yansıdığı görülebilir. Tanrı'ya, her şeye gücü yeten Tanrı'ya geri dönme çağrısıyla İslam öncesi Arabistan'ındaki çağdaşlarının tamamen kaderci dinlerine sırtını dönmüş oluyordu. Aynı zamanda, peygamberliğinin ilk 12 yılında ona neredeyse hiç ilgi göstermemiş olan Mekke ve Medine'deki halkın paylaşmakta olduğu mesaja gösterdikleri direnişi ve karşı gelişlerini bir şekilde açıklaması da gerekiyordu. Bunun için de Kur'an'daki Tanrı'nın mutlak gücüyle buyruklarının önceden belirlenmiş yapısının ve insanoğluna yüklenmiş olan sorumlulukların arasındaki ilişkiyi görebiliriz.

Bütün güce Tanrı sahip olduğu için ve O'nu tam anlamıyla hiç kimse anlayamayacağı ve yapısının nasıl olduğunu bilemeyeceği için, bir Müslüman Allah'ın lütuf ve merhametinin kendisine sunulup sunulmayacağını ya da günlerinin sonuna geldiğinde Allah tarafından reddedilip cehenneme yollanıp yollanmayacağını kesin olarak bilemez: “İyi bilin ki onlar benim düşmanımdır; ancak alemlerin Rabbi (benim dostumdur); Beni yaratan ve bana doğru yolu gösteren O'dur. Beni yediren, içiren O'dur. Hastalandığım zaman bana şifa veren O'dur. Benim canımı alacak, sonra beni diriltecek O'dur. Ve hesap günü hatalarımı bağışlayacağını umduğum O'dur.” (Şuara 26:77-82) Allah merhametli ve lütuflukar hatta cömert ve bağışlayıcı olarak tanımlanır; ama her bir Müslüman günahlarının bağışlanmasıyla ilgili güvenceyi ancak öldükten sonra alacaktır. Allah'ın kararlarını önceden tahmin etmek O'nun gücünü sınırlar. Allah'ın işleri asla önceden bilinemez; bilinseydi o zaman insanların beklentilerine ve hayal güçlerine sığdırılmak zorunda kalırdı. Hiçbir şey ya da hiç kimse Tanrı'yı etkileyemez ve O hiç kimseye hesap vermek zorunda değildir. Ayrıca, Kur'an'daki Tanrı, kurnaz bir Tanrı'dır. Tekrar tekrar O'nun en iyi kurnazlıkları düşündüğü yazılmıştır. Rad suresi 13:13 şöyle der: “Gök gürültüsü Allah'ı hamd ile tesbih eder. Melekler de O'nun heybetinden dolayı tesbih eder. Onlar, Allah hakkında mücadele edip dururken O, yıldırımlar gönderip onlarla dilediğini çarpar. Ve O, azabı pek şiddetli olandır.” ve “Hatırla ki, kafirler seni tutup bağlamaları veya öldürmeleri yahut seni (yurdundan) çıkarmaları için sana tuzak kuruyorlardı, Onlar (sana) tuzak kurarlarken Allah da (onlara) tuzak kuruyordu. Çünkü Allah tuzak kuranların en iyisidir.” (Enfal 8:30)

Yaratan Tanrı

Kur'an'da Tanrı'nın gökleri, yeri ve insanoğlunu yarattığı sık sık yapılan genel bir gözlemin dışında Eski Antlaşma'da olduğu gibi ayrıntılı olarak anlatılmaz. Bunun tek istisnası yaratılışın altı günde tamamlandığını belirten

Fussilet 41:9-13 suresidir. Önce Tanrı gökleri ve yeri bir duman kütesinden, iki günde yaratır; sonra dünyanın üzerine dağları, nehirleri ve bitkileri yerleştirir. Daha sonra sudan hayvanları, insanı ise onlara egemen olması için yaratır. Ancak Eski Antlaşma'da vurgulanan Tanrı'nın insanı "Kendi benzeyişinde" yaratışını (Yaratılış 1:21) Kur'an'ın hiçbir yerinde görmüyoruz. Bu insanlarla hiçbir şekilde karşılaştırılmayacak olan Tanrı'nın benzersizliği ve büyüklüğüyle bağdaşmaz. Ayrıca Mümin 40:57 suresi göklerin ve yerin yaratılmasının, insanın yaratılmasından 'daha büyük' olduğunu söyler. Buna karşın Eski Antlaşma insanın yaratılışını yaratılışın tacı olarak anlatır.

Kur'an - Kutsal Kitap'ta bulunan yaratılış açıklamasıyla uyumlu olarak - insanoğlunun tek bir çiftin soyundan geldiğini yazmaktadır (En'am 6:98). Âdem topraktan yaratılır. Tanrı konuşur, "Ol!" (Arapça: "Kun!") der ve Âdem yaratılır (Ali İmran 3:59). Allah'ın yaratıcı olan sözü şeylerin olmasını sağlar: "O bir karar verdiği zaman, yalnızca 'Ol!' der ve olur."

Yaratılışın tamamlanmasından sonra, Allah göğün yedinci katına melekler tarafından taşınan bir taht koyar, buradan ebedi alemleri yönetir. Yakın göklerde ay, güneş ve yıldızlar bulunur. Gökyüzünde ise bir gözcü kötü ruhlar yüce topluluğa kulak vermesinler diye nöbet tutar (Saffat 37:1-9). Allah gün ve gece düzenini yaratır: Güneş ve ay, gündüzü ve geceyi aydınlatır ve izledikleri düzenli yön insanoğlunun zamanı ölçmesine yardım eder (Yunus 10:5). Göğün sütunları yoktur, göğü yeryüzünün üzerine düşmesin diye Tanrı taşır (Hac 22:65). Eski Antlaşma'daki Tanrı'nın tersine, Kur'an yaratılış tamamlandıktan sonra Allah'ın yorulmadığını ve dinlenmediğini vurgular: "Andolsun biz, gökleri, yeri ve ikisi arasında bulunanları altı günde yarattık. Bize hiçbir yorgunluk çökmedi." (Kaf 50:38) Tanrı yorulmaz ve uyumaya ihtiyacı yoktur. Allah Müslümanların bir Sept Günü tutmalarını şart koşmaz ve bunun için de günümüze dek Müslüman dünyası için haftalık resmi bir dinlenme günü olmamakla birlikte cuma gününün özel bir konumu vardır. Belli bazı ülkelerde, önceki Avrupa sömürgeciliğinin etkisi nedeniyle pazar günü dinlenme günü olarak tanıtılmıştır.

Tanrı insanları yeryüzüne 'takipçiler' ya da 'temsalciler' (Arapça: *Halife*) olmaları için gönderir ve kısa süreli yaşamı süresince ona dünyasal mallar emanet eder, verdikleri üzerinde onu yetkili kılar. Gelişmesine izin verir, ancak yaşamının sonunda kendisine emanet edilenleri nasıl kullandığı ve sahip olduğu her şeyi Tanrı'nın ona verdiğini kabul edip etmediği hakkında hesap verir. Dünyada yoksullar kadar zenginlerin de olmasının Tanrı'nın isteği olduğunu Kur'an'da açıkça görebiliriz. Zenginler de yoksullar da Allah'ı her şeyin yaratıcısı ve her şeyi sağlayan olarak kabul eder ve Tanrı her bir bireyi yaşamındaki farklı olaylara vereceği tepkileri görmek için sınırlar (bkz. örn. En'am 6:245). Allah'ın insanlar için sağladıkları, insanların Allah'ı yaratıcı

olarak görmeleri için bir işarettir. “Gökten suyu indiren O’dur ... işte bunlarda düşünen bir toplum için büyük bir ibret vardır ... (Bütün bunlar) onun lütfunu aramanız ve nimetine şükretmeniz içindir.” (Nahl 16:10-14)

Merhametli Tanrı

Birçok insan İslam’daki Tanrı’yı, kafasına estiği gibi hareket eden acımasız bir diktatör olarak hayal eder. Müslümanlar bunun böyle olmadığını söyler. Kur’an Tanrı’nın lütuf ve merhametini yüzlerce kez vurgular. Her sure (9. Tevbe suresi hariç) “Rahman ve rahim olan Allah’ın adıyla,” ya da “Merhametli olan ve esirgeyen Allah’ın adıyla” sözleriyle başlar. Hatta A’raf suresi 7:156 “...rahmetim ise her şeyi kuşatır.” der. İnananlara Tanrı kendisini anlayan, bağışlayan ve duaları işiten, merhametli bir sağlayıcı olarak tanıtırken, inanmayanlar ise Tanrı’nın yargısından hiçbir merhamet bekleyemezler.

Kur’an Allah’ın kendisini insanlığa iyiliği nedeniyle açıkladığını belirtir. Muhammed’e de Tanrı’nın iyiliği hatırlatılır ve o da insanlara Tanrı’nın iyiliğini hatırlamalarını ve bunun için Tanrı’ya şükretmelerini bildirir. Tanrı’ya duyulan bu minnettarlık ve her şeyin O’ndan geldiği bilgisi, gerçek Müslüman’ın belirtisidir. Oysa inanmayanlar nankördür, Allah’ı tanımazlar ve O’na itaat etmezler. Kur’an Tanrı’nın doğru olanları sevdiğini ve yalnızca kendisinin isteğini yerine getirenlere önderlik ettiğini söyler. Tanrı düşmanlarını barındırmaz ve O’nunla alay edenler O’nun öfke ve yargısından başka hiçbir şey ummamalıdır. Doğru olmayanları, inanmayanları, günahkarları ve kötülük yapanları sevmez.

İnsanoğlunun Allah’la olan ilişkisi bir kul ya da köle ilişkisidir. Her bir kişi kendisini tamamen Tanrı’ya ve O’nun isteklerine vermelidir (*Arapça: aslama*– itaat etmek, teslim olmak, bir kişinin kendisini Tanrı’ya vermesi, kişinin kendisini Tanrı’nın isteğine adanması, Müslüman olmak). Tanrı’yla olan bu ilişkinin doğası, her gün kılınan beş vakit namazdaki secde edişlerle ifade edilir. Fatır suresi 35:16 insanoğluna “yoksul ve Allah’a muhtaç” olduğunu, Allah’ın hiç kimseye bağımlı olmadığını hatırlatır. Tanrı’ya yaklaşmanın tek yolu O’na, Kutsal Kitap’ın belirttiği gibi çocuğu olarak seslenmek değil, O’nun kulu olarak gelmektir: “Göklerde ve yerde olan herkes istisnasız, kul olarak Rahman’a gelecektir.” (Meryem 19:93)

Kişinin Tanrı’nın gücüne itaat etmesi ve O’nun hükümdarlığını tanınması, kişiyi Tanrı korkusuna ve inancına yönlendirir. Bir kişi Kur’an’daki lütuflar ve merhametli Tanrı’ya secde ettiğinde, bu onun kulaklarının vahiylerle açık olduğunu ve iyi olan yolu yani İslam’ın yolunu izlediğini gösterir.

Allah, Seven Bir Tanrı mıdır?

Kur'an'daki Tanrı yalnızca merhametli ve şefkatli olarak tanımlanmaz. Birkaç ayet Tanrı'nın sevgisinden söz eder: “(Resulüm!) De ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyunuz ki Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın! Allah son derece bağışlayıcı ve esirgeyicidir.” (Ali İmran 3:31) Ancak Müslüman ilahiyatçılar Allah'ın sevgisinin anlaşılmasının yolları üzerinde ayrılırlar:

“Geleneksel ekol, insanoğlunun Tanrı'ya olan sevgisini O'na itaat ve hizmet etme isteğine, yasalarına, O'na olan saygıya ve armağanlarına duyulan sevgi olarak tanımlar. Arkadaşlar, hatta sevgililer arasında olan karşılıklı sevginin, sevenle sevilenin eşit olduğu imasını öne sürer. Ancak Tanrı'nın üstünlüğü insanla Tanrı arasında böyle bir ilişkiyi hayal etmeyi bile yasaklar. Herhangi bir tür sevgi ya da yakın arkadaşlık düşüncesi saçma ve bağışlanamaz bir küstahlıktır ve Tanrı'ya yapılan küçültücü bir hakarettir.”²

Tanrı'yla insan arasında karşılıklı bir sevgi ilişkisinin olabileceği önerisinin reddedilme nedeni, Tanrı'nın her şeye gücü yeterliğinden, üstünlüğünden ve mutlak benzersizliğinden kaynaklanmaktadır. Bu da insan ilişkileri ve duygularıyla yapılacak herhangi bir karşılaştırmayı olanaksız hale getirir.

İslami tasavvufçuların Tanrı sevgisiyle ilgili farklı görüşleri vardır. Burada, inanan Tanrı'ya yaklaşmak, O'nunla bir olmak, hatta Tanrı'nın o kişinin içinde yaşaması için gayret gösterir. İnanan kendisini Tanrı'da yitirdikçe, O'nun üstünlüğü aşılır ve yaratanla yaratılan arasındaki kapatılamayacak olan uçurum kapanır. Bu ancak tasavvufa inanan bir kişinin kendisini Tanrı'da yitirmesiyle olabilir ve bu yaklaşıma geleneksel Müslümanlar şiddetle karşı çıkarlar. Tasavvufçular Allah'ı sevmeye çalışırlar, ancak Allah'ın kendilerini sevip sevmediğini gerçekten bilemezler.

Tanrı'nın sevgi Tanrı'sı olduğuyla ilgili Kutsal Kitap'a ait ifadelerle, Tanrı'nın Kur'an'daki tanımıyla, Kutsal Kitap'ta bulduğumuz Tanrı resmi arasında birçok benzerliğin bulunduğu kesinlikle doğrudur. Hatta bu benzerlik diğer bütün dinlerin, bütün kutsal yazılarından daha fazladır. Tanrı'nın yaratıcılığı, yargıçlığı, evrenin Rab'bi oluşu, insanoğluna kutsal bir kitap vermiş olması, günah ve bağışlama kavramı, cennetteki ilk insanların günah işleyişleri. Şeytan'ın insanoğlunu günaha doğru yönlendirme çabaları, insanoğlunun yargılanması, bazılarının cennete gitmelerine izin verilirken, bazılarının cehenneme gönderilmesi; Âdem, Eyüp, İbrahim, Musa, İsa, Meryem ve Kutsal Kitap'taki birçok diğer kişilerin Kur'an'da da yer alması, Kur'an'la Kutsal Kitap'ın arasındaki farklılıkların belki de benzerliklerden daha fazla olmadığı sorusunu akla getirebilir. Bu soruya ışık tutabilecek bazı örnekler verelim:

Kutsal Kitap'la karşılaştırıldığında, Kur'an sürekli olarak Tanrı'nın lütuf ve merhametinden ve hatta Tanrı'nın sevgisinden söz etse de bu sevgi Tanrı'nın kişiliğinin özünü tanımlamaz ve Kur'an'ın mesajının merkezini oluşturmadığı dikkat çeker. Kur'an'ın mesajının özü, Tanrı'nın benzersizliği ve teklifi (*Arapça: tevhid*), hem de gücü ve kuvvetidir.

Kur'an 'sevgi' sözcüğünü kullansa da Kutsal Kitap'taki anlamı ve ifade edilişi arasında temel farklılıklar bulunmaktadır. Kutsal Kitap'ta bulunan birçok kitap, Tanrı'nın yalnızca sevgi vermekle ya da insanlara sevgiyle davranmakla kalmadığını, Tanrı'nın kendisinin sevgi olduğunu (1. Yuhanna 4: 8, 16) ve 'sevginin Tanrı'sı' olduğunu (2. Korintliler 13:11) vurgular. Bunun için de, Kutsal Kitap'ta betimlenen Tanrı'nın sevgisi ve ifade edilişi Kur'an'dakinden çok büyük farklılıklar gösterir. Tanrı'nın yarattıklarına karşı olan sevgisi kuramsal bir kavram değil, tarihte insanoğluluyla olan ilişkisinin ardındaki güdü ve itici güçtür; Oğlu İsa Mesih'i göndermekle zirveye ulaşır. "Çünkü Tanrı dünyayı o kadar çok sevdi ki, biricik Oğlunu verdi. Öyle ki, O'na iman edenlerin hiçbiri mahvolmasın, ama hepsi sonsuz yaşama kavuşsun." (Yuhanna 3:16) İsa, Tanrı, insan ve Tanrı'nın Oğlu, sevginin, Tanrı'nın sahip olduğu sevginin, "Tanrı'nın bize gösterdiği sevginin" (1. Yuhanna 4:9) beden almasıdır. Tanrı sevgi olduğu için, sevginin tümü Tanrı'dan gelir: "Sevgili kardeşlerim, birbirimizi sevelim. Çünkü sevgi Tanrı'dandır. Seven herkes Tanrı'dan doğmuştur ve Tanrı'yı tanır." (1. Yuhanna 4:7) Bütün insan ilişkileri ve Tanrı'yla olan ilişkiler, sevgiyle damgalanmalıdır.

En büyük fedakârlık ve özveriyle yapılmış iyi işler sevgiden, Tanrı'ya olan sevgiden ve komşumuza olan sevgiden kaynaklanmıyorsa, Tanrı'nın gözünde bir hiçtir. 1. Korintliler 13:1'de yer alan tanınmış ayet bunu etkileyici şekilde ifade eder: "Eğer insanların ve meleklerin diliyle konuşsam, ama sevgim olmasa, ses çıkaran bir bakır ya da çınla yan bir zilden farkım olmaz. Eğer peygamberlikte bulunabilsem, bütün sırları bilsem ve her türlü bilgiye sahip olsam, eğer dağları yerinden oynatacak kadar büyük bir imanım olsa, ama sevgim olmasa, bir hiçim. Eğer bütün malımı sadaka olarak dağıtsam ve bedenimi yakılmak üzere teslim etsem, ama sevgim olmasa, bunun bana hiçbir yararı yoktur."

Bütün sevginin kaynağı olan Tanrı, sevgisini insanoğluluğa verdiği için Tanrı'yı ve komşusunu sevmeye etkin kılınmıştır. On Emrin ilki sevme zorunluluğunu içerir: "Tanrı'nız Yahve'yi bütün yüreğinizle, bütün canınızla, bütün gücünüzle seveceksiniz ... komşunu kendiniz kadar seveceksiniz" (Yasa'nın Tekrarı 6:5, 3; Levililer 19:18, Matta 22:37-38'de İsa tarafından alıntı yapılır).

O zaman sevgi, Kutsal Kitap'a göre, evlilik ve aile yaşamının, kilise topluluğunun ayırt edici özelliği olmalıdır ve bütün insanlarla olan ilişkilerimize hatta düşmanlarımıza kadar yayılmalıdır. Kur'an savaşı tarafların uzlaşmasının değerli bir şey olduğunu söylese de, sevginin egemen olması gerektiği ve düşmanlarımızın yaptığı kötülükleri bağışlamamız gerektiği ilkesi sezilmez. Pavlus Romalılar'a olan mektubunda şöyle yazar: "Sevginiz ikiyüzlü olmasın... birbirinize saygı göstermekte yarışın... ihtiyaç içinde olan kutsallara yardım edin. Konuksever olmaya bakın. zulmedenler için iyilik dileyin. İyilik dileyin lanet etmeyin. Hiç kimseye kötülüğe karşı kötülük etmeyin. Herkesin gözünde iyi olanı yapmaya gayret edin. Düşmanın acıkmışsa onu doyur, susamışsa su ver. Bunu yapmakla onu utanca boğarsın. Kötülüğe yenilme, kötülüğü iyilikle yen." (Romalılar 12:13, 14, 17, 20, 21)

Sık tekrarlanan sevgi ile kurban ediş arasındaki bağlantı da (özellikle Yeni Antlaşmada sık sık tekrarlanır) Kur'an da bulunmaz. Yeni Antlaşma'da özellikle de İsa'nın ölümüyle (Yuhanna 3:16) ilgili olarak ve daha genel bir düzeyde "Hiç kimsede, insanın, dostları uğruna canını vermesinden daha büyük bir sevgi yoktur." (Yuhanna 15:13) gibi düşüncelerle yüzleşiriz. Sevginin varlığının kanıtı olarak, bu kendini sunma tavrının ve eylemlerinin, toplum yaşamıyla birlikte aile ve evlilikteki birliğin de temelini oluşturması Kutsal Kitap'a özgü bir kavramdır ve bu da Kur'an'da yer almaz.

Eski ve özellikle de Yeni Antlaşma Tanrı'nın insanlarla olan ilişkisini hareket ettiren gücün sevgi olduğunu sık sık vurgular. Bu sevgi O'nun kurtuluşuna, peygamberler aracılığıyla buyruklarını hatırlatmasına ve son olarak da Tanrı'nın insanoğluna karşı olan sevgisinin doruğunda kurban edilen Oğlu'nu göndermesine neden olmuştur. Tanrı, İsa'da, kendisini düşmanlarının eline teslim eder, insanoğluna kurtuluş sağlamak için kendisini feda eder. Tanrı'nın yaptıkları bütünüyle kendisinin sahip olduğu sevgiden kaynaklanır. O'nun sevgisini kazanmak için insanların yapabilecekleri hiçbir şeyi temel almaz, çünkü insanlar Tanrı'nın sevgisini hak edebilmek ya da kazanabilmek için kendi başına bir şey yapabilecek güce sahip değildir. Tanrı Oğlu'nu insanlara gönderdiği için insanlar bu sevgiye, Tanrı'nın sevgisinden kaynaklanan buyruklarını yerine getirerek karşılık verebilirler.

Bu her şeyi kapsayan sevgi, diğer insanlara özen gösterme, bizlere en yakın olanlara hizmet etme, onlarla ilgilenme ve hatta düşmanları sevme, onlar için ölüme bile gitme kavramı, Kur'an'ın birçok bölümünde 'merhamet' ve 'sevgi' ifadeleri kullanılsa da, yalnızca Kutsal Kitap'ta bulunur.

5 İnsanoğlunun Düşüşü ve İnsanlığın Kurtuluşu – Kur'an Ne Öğretir?

Giriş

Belki de Kur'an'ın ilk günah, insanoğlunun düşüşü ve insanlığın kurtuluşu üzerindeki öğretilerinin ilk bakışta çok önemli olmadığı düşünülebilir. Hatta bazı Hristiyanlar bile Kutsal Kitap'ın Âdem'le Havva'nın cennette oluşlarıyla ilgili olarak öğrettiklerinin günlük yaşamlarını pek de etkilemediği kanısında olabilirler. Bir keresinde genç bir kadın bana, Âdem ile Havva yasak ağacın meyvesini yediği için kendisinin bunun olumsuz sonuçlarını yaşıyor olmasının 'adil olmadığını' açıkça söyledi. Bu onun suçu değildi ve belki de o olsa aynı şeyi yapmazdı! Ancak eğer Romalılar 5'te okuduğumuz, bizim 'temsilcimiz' Âdem'in işlediği ilk günah nedeniyle günaha 'satılmış' olduğumuzu kabul etmezsek, o zaman kendi uğrumuza kendi canımızı vermeyelim diye bizim yerimize ölen İsa'da asla kurtuluş bulamayız. İlke aynıdır: İsa bizim temsilcimiz olduğu için bizler lütuf, doğruluk, aklanma ve sonsuz yaşam alabiliriz. "Bir adamın sözdinlemeziği yüzünden birçoğu günahkâr kılındığı gibi, yine bir adamın sözdinlemesiyle birçoğu doğru kılınacaktır." (Romalılar 5:19) O zaman eğer Kur'an'ın ebedi kurtuluşla ilgili olarak öğrettiklerini anlamak istiyorsak, İslam'daki ilk günah kavramıyla işe başlamamız gerekir, tabii eğer böyle bir kavram varsa.

Kısaca biz ilk günah ve kurtuluş üzerinde konuştuk ve bunları iki kısa cümleyle ifade edebiliriz: Kur'an insanın cennetteki denenmesinden ve ahlaki düşüşünden söz etse de, Kutsal Kitap'ın tasvir ettiği insanoğlunun 'düşüşü' öyküsü Kur'an'da yer almaz. Bunun sonucu olarak da insanoğlunun aslında günahattan arınmasına gerek de yoktur. Eğer daha ince ayrıntılara girmek istersek Kur'an'ı incelemeliyiz Müslüman yorumcuları dinlemeliyiz ve Kur'an'daki öğretileri onların nasıl yorumladığını öğrenmeliyiz.

İslam'daki Kurtuluş Anlayışı

Kutsal Kitap ilk günahla kurtuluş arasındaki ilişkiyi tekrar tekrar vurgular (Romalılar 5:8-10, 12-18). Eğer ilk günah diye bir şey yoksa o zaman kurtuluşa da gerek yoktur. Yalnızca insanoğlunun üzerindeki lanet ve Tanrı'yla olan yozlaşmış ilişkisi, bu kadar acil bir kurtarıcı gerektirir. Böylece kutsal olan Tanrı'mızla günahkâr insan arasındaki geniş uçurum kapatılabilir (Yaratılış 3:15,24).

Yukarıda da belirtildiği gibi Kur'an tam anlamıyla ilk günah öğretisi içermez. Muhammed'in çevresindeki Hristiyanlar'la temas halinde olduğunu ve Kutsal Kitap'a ait birçok öyküye (özellikle Eski Antlaşma'daki peygamberlerin öykülerine) Kur'an'da yer verdiğini aklımızda tutarsak, Kur'an'ın içeriğinin ilk bakışta Eski ve Yeni Antlaşma'yla benzeşmesine şaşmamamız gerekir. Başka bir taraftan günümüzdeki doğubilimciler, İ.S. VII. yüzyıla rastlayan Muhammed'in zamanındaki Hristiyanlar'ın, Kutsal Kitap'ın Arapça çevirisine sahip olmadıklarına inanmaktadırlar. Onların inanışları büyük ölçüde doğruluğu şüpheli yazmalara ve ağızdan ağıza dolaşan geleneklere dayanıyormuş gibi görünmektedir. Muhammed'in ilişki kurduğu Hristiyanlar bazı sapkın öğretilere ('Tanrı'nın Annesi' ve Üçlülük'ün üçüncü şahsı olarak Meryem'i kutsal saydıkları anlaşılıyor) sahiptirler.

Kur'an'ın Hristiyanlıkla ilgili Dağdaki Vaaz, Esinleme, Pavlus'un Mektupları, Petrus ya da Timoteos ya da ilk günahla ilgili öğreti gibi temel ifadeleri içermemesi ilginçtir. İsa'nın çarmıha gerilişinden bile yalnızca iki Kur'an ayetinde (Nisa suresi 4:157-158) söz edilmektedir. Muhammed'in ilişki halinde olduğu Hristiyanlar'dan ilk günahla ilgili öğretiyi pek fazla duymadığı ya da bunların Hristiyanlık teolojisinde ve Kutsal Kitap öğretilerinde ne kadar büyük önem taşıdığını anlamadığını ya da bazılarının dediği gibi Kur'an metnini derlerken kendi teolojisinin yapısına uymadığı için amaçlı olarak dahil etmediği düşünülebilir.

Âdem ve Karısı Cennette

Kur'an'ın Âdem'in cennette olduğundan söz ettiği doğrudur. Kur'an'da önemli bir rol oynar ve hatta sözü edilen en yüce peygamberlerden biridir. Nuh, İbrahim ve İmran aileleri ile birlikte o da Allah tarafından 'seçilip' 'alemlere üstün kılındı' (Ali İmran suresi 3:33). Âdem insanoğlunun atasıdır (Nisa 4:1). Allah onu kuru bir çamurdan ve kara balçıktan (Hicr 15:26) yaratır, ona "Sonra onu tamamlayıp şekillendirmiş, ona kendi ruhundan üflemiştir. Ve sizin için kulaklar, gözler, kalpler yaratmıştır..." (Secde 32:9)

Kur'an Allah'ın Âdem'e 'ruh' verdiğini söylese de, Müslüman yorumculara göre bu, Eski Antlaşma'nın öğrettiği (Yaratılış 2:7) gibi burnuna yaşam soluğunu üflediği anlamına gelmez. Yalnızca Allah'ın insana can verdiğini açıklayan bir benzetmedir.³

Kur'an hiçbir zaman insanın Tanrı'nın benzeyişinde (Yaratılış 1:27), onun kendisinden biraz daha alçak (Mezmur 8:5-7) yaratıldığını öğretmez - bu insanın Tanrı'ya benzer olduğu anlamına gelmez - çünkü Allah eşsiz, hayal edilemez ve yarattıklarından çok daha yücedir. O insanoğlula,

yarattıklarıyla ve kullarıyla asla karşılaştırılmaz. O insanoğlundan saklıdır ve hiçbir alanda onlarla karşılaştırılmaz.

Eski Antlaşmaya karşıt olarak (Yaratılış 2:19: ... Onlara ne ad vereceğini görmek için hepsini Âdem'e getirdi. Âdem her birine ne ad verdiyse, o canlı o adla anıldı.) Allah, Âdem'den Allah'ın yarattığı hayvanları adlandırmasını istemez. Kur'an bunun tam tersini öğretir. Allah hayvanların adlarını Âdem'e öğretir. Sonra da Allah meleklerle hayvanlara hangi adları verdiğini sorar. Onlar bunun cevabını bilemezler ancak şöyle cevap verirler: "Melekler: Ya Rab! Seni noksan sıfatlardan tenzih ederiz, senin bize öğrettiklerinden başka bizim bilgimiz yoktur. Şüphesiz alim ve hâkim olan ancak sensin, dediler." (Bakara suresi 2:32) Bundan sonra Âdem'den meleklerle hayvanların adlarını söylemesi istenir, bu da Âdem'in onlardan daha üstün olduğunun kanıtıdır (Bu bizlerde ilgi odağının kimin buyruk verme yetkisine sahip olduğunun ve bu buyruklara kimin uyması gerektiğinin de bir kanısını bırakır). Daha sonra da Allah meleklerle Âdem'in önünde secde kılmaları buyruğunu verir. Bütün melekler buna uyar, İblis (Kur'an'da Şeytan için kullanılan bir başka sözcük) hariç. O gururu nedeniyle bunu yapmayı reddeder (Bakara suresi 2:34).

Yasak Ağaç ve Âdem'in Günahı

Kur'an Âdem'in karısının adından söz etmez. Kur'an yorumcuları ona Havva adını verdiler, onun uykuya daldığı sırada Âdem'in kaburga kemiğinden yaratıldığını da eklerler. Oysa Müslümanlığı savunan bazı kişiler, günümüzde yalnızca Kutsal Kitap'ın Âdem'in karısıyla ilgili olarak Âdem'in kaburga kemiğinden yaratıldığını söyleyen bu 'küçültücü' bölümü içerdiğini, bunun Kur'an'da yer almadığını iddia ederler. Bu da İslam'da kadınla erkeğin eşit yatıldığı anlamına gelmektedir (belki eşit yaratılmışlardır ancak bununla İslam'da kadınlarla erkeklerin aynı haklara sahip oldukları asla söylenemez. Erkeklerin üstünlüğünden söz eden ifadeleri incelerken bunun doğruluğunu kanıtlamak daha kolay olacaktır).

Kur'an'da, Âdem ve karısı cennette hiçbir kısıtlama olmaksızın yaşayabilirlerdi. Bunun tek istisnası, Kutsal Kitap'a benzer olarak, belirli bir ağaçtan yememeleriydi. Kur'an bunun hangi ağaç olduğunu belirgin bir şekilde söylemez. Ancak Ta-Ha 20:120 suresinden bu ağacın ölümsüzlük ve meleklerle benzerlik sağlayacağını dolaylı olarak öğreniriz. Hatta başka bir surede (Bakara 2:35), Allah Âdem'le karısının bu ağaca yaklaşmalarını bile yasaklar, yoksa onlar da 'zalimlerden' olur. Buraya kadar Kur'an'la Eski Antlaşma'nın arasındaki farklılık çok önemli gibi görünmemektedir.

Şimdi Kur'an Şeytan'ın onları ayartmak için Âdem'le karısına yaklaşmasını anlatır: Şeytan Âdem'in 'haddi tecavüz' etmesine ve cennetten atılmasına önderlik eder (Bakara suresi 2:36). Ta-Ha suresi 20:120 Şeytan'ın

Âdem'i günah işlemek için ayarttığını söyler. Şeytan'ın onu cennetten kovdurabileceği konusunda Allah Âdem'i önceden uyarmıştır (Ta-Ha 20:117-119). Yine de Âdem'le karısı yasak olan ağaçtan yerler. Çıplak olduklarını fark edip kendilerine yapraklardan giysiler yaparlar (Ta-Ha 2:121). Cennette daha fazla kalamayacakları için Allah onları buradan çıkarır (A'raf 7:22) ve onları yeryüzüne indirir.

Eski Antlaşma'yla çelişkili olarak, Âdem ile karısının Allah'tan bu meyveyi yedikleri için kendilerini bağışlamasını istemeleri son derece ilginç bir noktadır. Aynı zamanda, günahlarının yalnızca kendilerini etkilediğini vurgularlar (A'raf 7:23): “Âdem ile eşi) dediler ki: ‘Ey Rabbimiz! Biz kendimize zulmettik.’” (A'raf 7:23) Allah değil, Allah'ın buyruğuna karşı geldikleri için kendileri bundan etkilenirler. Kur'an daha birçok yerde insanın her zaman kendisine karşı günah işlediğini ve bunun Allah'ı etkileyemeyeceğini öğretir (bkz. örn. Bakara suresi 2:54; 2:57; Ali İmran 3:117; 3:135; Nisa 4:64; 4:97; 4:110; A'raf 7:160). (Din değiştirmek gibi ölümcül günahlar Allah'ın yasasını incitir, asla Allah'ın kendisine dokunamaz.)

Cennet öykümüzde, Allah Âdem ile karısının günahlarını bağışlar (Bakara 2:37). Kur'an'a göre Âdem'in cennette işlediği günahın insanlık üzerinde bir etkisi yoktur ve insanın Allah ile olan ilişkisini aksatmaz ya da kesmez.

Bu günah yalnızca ‘uygunsuz bir davranıştır’ bu da Eski Antlaşma'nın öğrettiklerine karşıdır. Kur'an'da işlenen bu günah, insanın önceden Allah ile olan yakın ilişkisini koparmaz, çünkü insanın Allah ile arasında Allah'ın her varlığın yaratıcısı olması dışında asla başka bir ‘ilişki’ yoktur. Kur'an Âdem ile karısının işledikleri günah nedeniyle cennette kalamayacaklarını söylese de, bu olay Eski Antlaşma'daki kadar büyük bir önem taşımaz ya da insanlığın tarihini bu denli kökten etkilemez. Âdem ile karısının arasındaki ilişkinin niteliği de Kur'an'daki cennet öyküsünden etkilenmez. Âdem ile karısının karşılaştıkları tek sonuç yeryüzüne gönderilmeleri ve gelecekte insanlarla Şeytan arasında olacak düşmanlığın önceden bildirilmesidir (Bakara 2:36). Bu günaha rağmen, Âdem Allah tarafından ‘seçkin kılındı’ ve “tevbesi kabul edildi ve doğru yola yöneltildi.” (Ta-Ha 20:122)

Bu nedenle insanların doğru bir yaşam sürdürmeleriyle ilgili olarak Kur'an, Kutsal Kitap'a göre çok daha iyimserdir. İnsanoğlu Âdem nedeniyle günah tarafından “ele geçirilmemiştir” ve iyi işler yapmak için kurtuluşa ihtiyacı yoktur. İnsan eğer Şeytan'ın saldırılarına karşı koyarsa, Tanrı'ya yaraşır bir yaşam sürdürebilir. Sonuç olarak işlenebilecek en kötü günah, Kur'an'a göre, Allah'ın güvenilirliğinden kuşku duymaktır (Yaratılış 3:1 bunu şöyle ifade eder: “Tanrı gerçekten ... dedi mi?”). Ayrıca iman öncelikle Tanrı'ya güvenmek demek değil, O'na itaat etmektir. Kur'an'daki insanın en ölümcül günahları kendi kaderini kendi belirleme isteği ve Allah'ı bir yaratıcı

ve hâkim olarak bir kenara itmektir. İnsanın gururu onun Allah'a itaat etmesine engel olur.

Kur'an'daki Cennet Öyküsünden Çıkarılan Sonuç

a. *İnsanla Allah arasındaki ilişki genel olarak zarar görmemiştir.* Öncesinde daha yakın bir ilişki olmadığı için, günah insanı Allah'tan ayırmaz. Allah insanın efendisidir, onun yaratıcısıdır; ama onun babası değildir ve insan Tanrı'nın benzeyişinde yaratılmamıştır. Günah Allah'ı asla etkilemez, yalnızca günah işleyen insanı etkiler. Eğer günah işleyen kişi tövbe edip, günahından dönerse ve bu günahı bir daha işlemezse, Allah'ın "rahmeti her şeyi kuşattığı için" (A'raf 7:156) küçük, büyük bütün günahları bağışlar. Müslüman ilahiyatı, Allah'ın günahları insanlar tövbe etmese de bağışlayıp bağışlamayacağını tartışmaktadır. Müslüman ilahiyatçıların büyük bir bölümü tövbenin bağışlanma için gerekli bir koşul olduğunu düşünmemektedir (bazıları ölmeden önce tövbe etmemiş olan bir Müslüman günahkarın, bir süre cehennemde kalıp sonra cennete gideceğini söyler). Bunun tek istisnası imansızlıktır (Arapça: *kufr*). Ayrıca şirk (Tanrı'ya eş koşmak - Hristiyanların Üçlülük'e inanarak işledikleri günah) ve din değiştirmek de bir çeşit imansızlıktır. İmansızlıktan tövbe edilmesi ve İslam'a geri dönülmesi gerekir. Allah kullarının bağışlanma yakarışlarını işitir. İlk günah diye bir şey olmadığı için, tövbe ettikten sonra insanları daha iyi bir yaşam sürmekten alıkoyan hiçbir şey yoktur.

b. *Âdem'in günahı insanlar arasındaki ilişkileri zehirlemediği için ilişkiler de bundan etkilenmez.* Kur'an'da cennette olanlar nedeniyle Âdem'in karısıyla olan ilişkisinin aksadığına ya da değiştiğine ilişkin hiçbir ipucu bulunmaz. Kutsal Kitap'ta erkeğin karısının başı olması düşüşten sonra günahın bir sonucu olarak açıklanır. Tanrı başlangıçta bu şekilde tasarlamamıştır. Kur'an'da buna rastlanmaz (Yaratılış 3:16). Kutsal Kitap bizlere Tanrı'nın erkekle kadını bir birlik olmaları için tasarladığını gösterir. Birbirinden çok farklı iki insan olmalarına karşın onlar bir çifttir, uyum içinde yaşarlar ve birbirlerini tamamlarlar. Düşüşten sonra gerçek uyuma ve birliğe ancak Tanrı'nın yardımıyla ulaşılabilir. Düşüşten sonra karı koca arasında kıskançlık, güç çekişmeleri, boyunduruk, güvensizlik ve şiddet görülür. Kur'an'da bu boyut tamamen eksiktir.

c. *Cennet'ten kovulmasından sonra insan şeytan'ın fısıldamalarına karşı koyarsa doğru bir yaşam sürdürebilir.* Ayartma insana dışarıdan yaklaşır, yüreğinden kaynaklanmaz. Günah Tanrı'ya baş kaldırmak değil, bir 'kuralı ihlal etme' ya da 'izinsiz bir davranışta bulunmadır' (Bakara 2:36).

Bunu göz önünde bulundurursak, yeryüzündeki yaşam Allah'ın insanlara verdiği bir test ya da denenme sürecidir⁴. Bunun sonucu olarak da, Pavlus'un Romalılar 7'de açıkladığı, insanın kendi içinde yaşadığı iyiyi yapmaya olan isteği ile bunu başaramama çatışmasını Kur'an tanımaz. İnsan yalnızca kendi gücü ile iyi olmayı başaramayacağını çaresizlik içinde anlamaya başlayınca Tanrı'ya doğru uzanır ve yardım etmesi için yalvarır.

Kur'an'a göre insanın yüreği Kutsal Kitap'ın söylediği gibi kötü değildir, ayartmalar dışarıdan gelir. Göklerden kovulmuş, düşmüş melek olan Şeytan, şimdi de kötü olanı yapması için insanı baştan çıkarmaya çalışmaktadır. İnsan her zaman iyile kötü arasında özgürce seçim yapabilir, buna karşın birçok insan iyiliği seçmez. Ancak bu yalnızca Allah'ın sınamasıdır. Günah işleyenler kulaklarını Şeytan'ın fısıldamalarına açmıştır, ancak Allah'ın buyruklarına gerçekten uymak isterse, İslam'ın beş şartıyla birlikte diğer dini görevlerini de yerine getirebilme gücüne sahiptir.

Eski ve Yeni Antlaşma da insanın iyi işler yapmasını bekler, ancak aynı zamanda, her ikisi de bu iyi işleri Tanrı'nın gücü ve Kutsal Ruh'un yardımı olmaksızın başarmanın olanaksız olduğunu hiçbir kuşku bırakmayacak şekilde net açıklar. Dahası, bir kişinin yapacağı bütün iyilikler tek bir canı bile kurtarmaya yeterli değildir. Tanrı'nın yasasının tek bir ihlali bile iyi işlerle yok edilemez, ancak günahkarın bağışlanma dilediği 'temsilci olan' İsa Mesih tarafından kaldırılıncaya kadar bir gerçek olarak kalacaktır.

d. Çok ilginçtir, Müslümanlık ilahiyatına göre günahsız olan insanlar vardır. Kur'an'da sözü edilen peygamberlerin hiçbiri günah işlememiştir ifadesi Müslümanlık ilahiyatına göre doğrudur, ancak Kur'an'a göre değildir! Kur'an'ın kendisi birçok farklı yerde peygamberlerin çoğunun Allah'tan günahlarını bağışlamasını istediklerini söyler. (A'raf 7:23'te Âdem; Hud 11:47'de Nuh; İbrahim 14:41'de İbrahim; Kasas 28:16'da Musa; Sad 38:24'te Davut; Nasr 110:3 ve Fetih 48:2'te Muhammed [!]). Kur'an'a göre tek istisna İsa Peygamberdir. O günah işlememiştir ancak yine de yalnızca bir insandır. Doğubilimci Louis Gardet, bu günahsızlık öğretisinin ilk defa ortaya çıkışının X. yüzyılda olduğunu düşünür⁵. Kökeninin İslam'ın Şiilik mezhebi olduğu sanılmaktadır.

e. İlk günah olmadığı için kurtuluşa da gerek yoktur.

İslam ve Hristiyanlığı karşılaştıran E. E. Elder şu şekilde özetler: "İslam'da günah öğretisi bulunmaz, yalnızca günah hakkında bilgi verilir. İtaatsizlikleri küçük ve büyük olarak sınıflandırır ve cezalarını belirler. Hristiyan düşünürlere göre günah, Tanrı'nın doğruluğuna ve kutsallığına karşı olan isyankârlık durumudur."⁶Eski Antlaşma'da yer alan tapınağa girmeden önceki arınmayla, hayvanların kesimi ve hayvanlar kurban edildikten sonra kanlarının serpilmesiyle ilgili bütün farklı kural ve yasalar, gelecek olan

günahsız kurbanın, yani Tanrı'nın Kuzusu İsa Mesih'in önceden bildirilmesidir.

İslam'da soru kurtuluş olduğunda, her insanın Allah'a boyun eğmesi ve İslam'ı kabul etmesi şarttır. Çünkü Yargı Günü'nde Müslüman olmayanlara merhamet gösterilmeyecektir. Hadisler uyarınca, yalnızca Muhammed (ya da diğer ilahiyatçıların farz ettikleri gibi Allah'ın kendisi ya da melekleri) Müslüman inananlar için aracılık edebilir; ancak bu sorunun cevabı tam olarak bilinemez. Çünkü Kur'an'ın kendisi aracılık etmenin mümkünlüğü konusunda çok az bilgi verir. Hadislere göre bizlere aracılık etmesi için Muhammed'e çok dua ederiz.

Bunun için de İslam'ı kabul etmek kurtuluş anlamına gelmez. Allah'ın sözünü dinlemek, Allah'a ve İslam'ın yasalarına itaat etmek demektir.

f. Yasal olarak temsil etmek kavramı İslam'da yoktur. Herkes yalnızca kendisinden sorumludur ve yalnızca kendisi için hareket edebilir. Eski ve Yeni Antlaşma insanoğlunun temsilcisi olarak Âdem'in günah işlediğini öğretir (Romalılar 5:12) ve bu günah nedeniyle, tek tek her bir insanın Tanrı'yla olan ilişkisini yıkıma uğratar. Aynı şekilde, Mesih kendisini feda ederek onu izleyen bizler için kurtuluş elde eder, öyle ki hiç kimse kendi günahları için ölmek zorunda kalmayın (Romalılar 5:6-21).

Müslüman ilahiyatçıların gözünde bu temsilci tarafından sağlanan kurtuluş kavramı, Müslüman bakış açısına göre gerekli olmadığı için, onlara göre mantıksız ve saçmadır. Müslüman ilahiyatçılar temsilci tarafından sağlanan kurtuluş kavramının, hırsızlık, cinayet, zina gibi her türlü günahı sona erdireceği için hiçbir etkisi olmadığını iddia ederler.² Ancak insanlığın İsa'nın ölümünden bu yana değişmediği ve günah işlemeyi sürdürdüğü ortadadır.

Müslüman ilahiyatı, kurtuluşun bir kişiyi yaşamının sonuna dek otomatik olarak günahattan azat etmediğini ve kurtarılmış olan kişinin kötülük yapmayı seçme özgürlüğüne sahip olduğunu, Yargı Günü'ne dek bu dünyayı Şeytan'ın yönettiğini ve İsa'nın kurtuluşunun bütün insanlar üzerinde onlar istese de istemese de sihirli bir şekilde işlemediğini fark etmez.

g. İslam İsa'yı Tanrı'nın Oğlu olarak tanımadığı için, kurtuluş İslam ilahiyatı tarafından asla kabul edilemez. Eski ve Yeni Antlaşma, insanoğlunun kurtarıcısının yalnızca Tanrı olduğunu açıkça öğretir. Kurban olarak sunulan bir hayvan günahları alamaz (İbraniler 10:4: "Çünkü boğaların ve erkeklerin kanı günahları ortadan kaldırmaz." ayrıca bkz. İbraniler 9:12-14); yalnızca günahlı olan kişinin içten tövbe edişinin bir dış sembolü olarak kurban edilir ve gelecek olan kusursuz sununun önceden bildirilmesidir. Ayrıca hiçbir insan başka birinin canını kurtaramaz. İshak'ın ölümü insanoğluna bir yarar sağlamaz, yalnızca İbrahim'in itaat ettiğini gösterir.

Musa kendisinin yerine İsrail halkının kurtulması için adının Yaşam Kitap'ından silinmesini Tanrı'dan istediğinde bile Tanrı buna izin vermemiştir (Mısır'dan Çıkış 32:32; Pavlus'un buna benzer bir isteğini Romalılar 9:3'e bulabilirsiniz). Mezmur 49:7-8 şöyle özetler: "Kimse kimsenin hayatının bedelini ödeyemez, Tanrı'ya fidye veremez: Çünkü insan hayatı pahalıdır, bundan vazgeçmemeli."

İsa'nın halkını kurtarabilme koşullarından biri O'nun Tanrı'nın Oğlu olarak kutsallığı ve günahsızlığıdır. Ancak İsa'nın oğulluğu Kur'an ve İslami ilahiyat tarafından reddedildiğinden, insanoğlu için tamamen günahsız olacak bir kurtarıcı yoktur.

6 Günahın Kur'an ve Kutsal Kitap'taki Anlamı

Kur'an'a göre: Kutsal Kitap günahı söz ettiği zaman Tanrı ve insanların arasında olan bir anlaşmanın bozulması ya da başka bir deyişle, insanların Tanrı'ya karşı olan sadakatsizlikleri anlamına gelir. Ancak Kur'an kişinin Tanrı'ya karşı değil, yalnızca kendisine karşı günah işleyeceğini vurgular: “[Âdem ile eşi] dediler ki: ‘Ey Rabbimiz! Biz kendimize zulmettik’” (A'raf suresi 7:23). Bakara suresi 2:57 şu sözlerle İsrail'in nankörlüğünü anlatır: “Ve sizi bulutla gölgeledik, kudret helvası ve bildircin gönderdik ve “verdiğimiz güzel nimetlerden yeyiniz” (dedik). Hakikatte onlar bize değil sadece kendilerine kötülük ediyorlardı.”

Kutsal Kitap'a göre: Kutsal Kitap'ta her günah Tanrı'ya karşı işlenir. Kutsal yazılar Eski Antlaşma'daki Tanrı'yla İsrail arasındaki ilişkiyi evlilik ilişkisine, İsrail'in O'na sadakatsizliğini de zinaya benzetir. Rab insanların günahına karşı öfkeli ancak aynı zamanda kederlidir.⁸ “Ama başkaldırıp O'nun Kutsal Ruhu'nu incittiler (Yeşaya 63:10; Efesliler 4:30'u karşılaştırın). İyi bilinen tövbe duasında (Mezmun 51) Davut “Sana karşı, yalnız sana karşı günah işledim” der (4. ayet; krş. 1. Krallar 8:50).

Kur'an'a göre: Kur'an metninin hiçbir yerinde ilk günahı söz edilmez. Bunun yerine, kitap her insanın her durumda iyiyle kötü arasında seçim yapabileceğini öğretir. İslam'a göre Tanrı Şeytan'ın insanları itaatsizlik etmeleri için ayartmasına izin verir, yani kötülük insanın iç varlığından kaynaklanmaz – Kutsal Yazılar bunun aksini öğretir – dışarıdan gelen ayartmalardır, Şeytan'ın fısıldamalarıdır. Eğer bir kişi bu ayartmalara karşı koyar ve kötülük yapmak istemezse, o zaman iyi olmayı başarabilir.

Burada da gördüğümüz gibi, Kur'an insanın ahlaki kapasitesi konusuna son derece olumlu bakmaktadır. Kutsal Kitap'a göre kurtulmamış olanlar iyi olamazlar, imansızlıkları nedeniyle zayıftırlar. Tilmann Nagel şu sonuca varır: “Kur'an'ın kişilik zayıflığı olarak damgalanmış insanın doğasına olan bakışı yine de tamamen iyimser ve olumludur. Çünkü bu zayıflıklar imansızlığın meyveleri sayılır.”²

Kutsal Kitap'a göre: Romalılar 7:19'un ana düşüncesi “İstediğim iyi şeyi yapmıyorum, istemediğim kötü şeyi yapıyorum.” İslam'da yoktur, çünkü insanın iyiyi başarabileceğine inanılır. Kutsal Kitap'ta olduğu gibi Kur'an'da da günah, Tanrı'nın yasasına ve O'nun buyruklarına karşı gelmek olarak tanımlanır. İnsanın iç varlığının Tanrı'nın kendisine ve O'nun Yasası'na karşı gelmesi olarak tanımlanmaz. Kötülüğün kökenini tanımlamakta olan İsa

şöyle der: “Çünkü kötü düşünceler, cinsel ahlaksızlık, hırsızlık, cinayet, zina, açgözlülük, kötülük, hile, sefahat, kıskançlık, iftira, kibir ve ahlaksızlık içten, insanın yüreğinden kaynaklanır. Bu kötülüklerin hepsi içten kaynaklanır ve insanı kirletir.” (Markos 7:21-23)

Kur’an’a göre: İnsan temel olarak günah işlememeyi başarabilir. Eğer kötü olana kulak verip hata yaparsa, Allah merhametlidir ve kişi pişman olduğu ve düzelmek istediği sürece yapılanları bağışlamaya isteklidir. Eğer düzenli olarak namaz kılar, oruç ayında oruç tutarsa, zekât verirse ve hatta Mekke’ye hacca giderse öldüğü zaman Allah’ın şefkatli bir şekilde cennete girmesine izin vermesini umabilir.

Diğer taraftan, insanın kötülüğü seçme olasılığı da vardır. Kur’an. Allah’ın uyarılanı dinlemeyenlerden açık bir şekilde söz eder. Fakat insanların elçisinin öğretilerine uymaya hazır olup olmayacakları konusunda hiçbir izlenim uyandırmaz. Allah’ın uyarılarını göz ardı eden, Peygamber’e inanmış olması gereken bu ulusların yok edilmesini anlatan sözde ‘Terbiye Menkibeleri’nde daha da net bir hale gelir. Aynı şekilde Muhammed de çağdaşlarına gelecek olan yargı hakkında uyarılarda bulunur ancak yine de mesajı reddedilir.

Kutsal Kitap’a göre: İnsan günah işlememeyi başaramaz, çünkü o “günaha köle gibi satılmıştır” (Romalılar 7:14-15). O günahın lanetinin altındadır ve Tanrı’nın bağışlamasını kabul edinceye dek kötülük yapmayı sürdürecektir. Yalnızca kendisinin bir günahkâr olduğunu, kendi kendisini iyileştiremeyeceğini, onun günahlarının Tanrı tarafından bağışlanması için İsa’nın çarmıhta öldüğünü, tövbe ve dua aracılığıyla Tanrı’da yeni bir yaşama kavuşabileceği gerçeklerini kabul etmesiyle olabilir. Yalnızca o zaman Kutsal Ruh onun içinde yaşamaya başlar ve Tanrı’nın gücü aracılığıyla onu günaha karşı dayanması için etkin kılar. O zaman eğer günah işler – ki bu bir Hristiyan’ın yaşamı süresince durmadan tekrarlanır– ama günahının bağışlanmasını isterse, bağışlanır ve Yaratıcısıyla yeni bir paydaşlığa sahip olur (1. Yuhanna 1:9). Bu yolla Tanrı’nın çocuğu olan herkes sonsuz yaşamı miras alma güvencesine sahiptir.

“Büyük” ve “Küçük” Günahlar

Kur’an büyük ve küçük günahlar arasında ciddi ve daha az ciddi suçlar olmak üzere ayırım yapar. Ancak Kur’an’da hangisinin hangisi olduğu hakkında net bir açıklama yoktur. Örneğin Nisa suresi 4:31’de büyük günahlardan söz edilir, ancak bunların hangileri olduğu söylenmez. “Eğer yasaklandığınız büyük günahlardan kaçınırsanız, sizin küçük günahlarınızı örteriz ve sizi şerefli bir yere sokarız.” Müslüman ilahiyatçılar bu konu üzerinde aynı fikirde olmasalar da aşağıdaki açılım sıklıkla kullanılır:

1. *İmansızlık (Arapça: küfr)*: İmansızlık bütün günahların en büyüğüdür. Şu şekillerde ifade edilebilir

Allah'ın varlığını ve işlerini reddetmek.

İslam'ın inkârı.

Allah'tan başka tanrılara tapılması. Bu nedenle Hristiyanlar ve Yahudiler Allah'a ortak koşmakla suçlanırlar: Yahudiler, Uzeyr'e Tanrı'nın Oğlu olarak tapındıkları için (Tevbe suresi 9:30); Hristiyanlar İsa'yı Tanrı ilan ettikleri için (Maide 5:72).

Bu günahları işleyip ölmeden önce tövbe etmeyen herkes, büyük olasılıkla bütün Müslüman ilahiyatçılara göre, cennete giremeyecektir. Böyle bir insan Tanrı tarafından cehennemden sonsuz ateşlerine atılacaktır.

2. *Büyük (ya da ölümcül) günahlar*: Bunlara çocukların anne babalarının sözünü dinlememeleri, onlara baş kaldırmaları, cinayet, yalancı şahitlik, Tanrı'nın bağışlamasından kuşku duymak, sürekli olarak tekrarlanan günahlar, Tanrı'nın merhametini ölçmek, yalan yere yemin etmek, büyüculük, ahlaksızlık iftirası atmak, içki içmek, yetim hakkı yemek, tefecilik, zina, eşcinsellik, hırsızlık ve askerlikten kaçma dahildir.¹⁰

Dindar Müslümanlar'ın zina ve cinayet de dahil olmak üzere bütün büyük günahları bağışlanabilir. Son Yargı'da Muhammed Peygamber'in kendisi için aracılık etmesini bekleyebilir.

3. *Küçük (ya da hafif) günahlar*: Kur'an yalnızca "büyük günahlar ve hayasızlıklardan" söz etmekle kalmaz (Şura suresi 42:37), daha hafif günahlara da değinir (Necm suresi 53:32). Halk arasındaki inanç, küçük günahların sevap işlenerek, zekât vererek, daha fazla oruç tutup dua ederek kefaretinin ödenebileceğini var sayar. Yalnızca küçük günahlar işlemiş olan bir Müslüman'ı Allah cennetten asla men etmez.

Bu büyük ve küçük günah arasındaki farklılık nedeniyle şu soru ortaya çıkar: Büyük günahları işleyen Müslümanlar inanan sayılır mı, yoksa mürted olduklarını kanıtladıkları için cehennemi mi hak ederler?

Burada da yine Müslüman ilahiyatçıların düşünceleri birbirinden farklıdır. Bazıları bir Müslüman'ın büyük günahlar işleyerek kurtuluşunu kaybedebileceğini öne sürer. Örneğin Hariciler, ciddi günahlar işleyen kişiler imansız olmalıdır der (Arapça: *kâfir*). Hariciler'den ayrılan Ezarike kolu da bu günahkarların imanlı sayılıp sayılmayacakları konusunda kuşku duymuştur. Şiiler'in bir alt grubu olan Zeydiyye kolu ile İbadiye kolu (Haricilerin bir diğer kolu) bu tür büyük günahlar işleyenlerin sonsuz ateşte kalacaklarına inanırlar.

Ancak Mu'tezile okulundan ilahiyatçılar, büyük günahlardan işleyen Müslümanlar'ın inananlarla, inanmayanlar arasında fasık (Arapça: *al-fâsikûn*) denen üçüncü bir gruba dahil olduklarını öğretir. Bu kişiler İslam'a inanırlar,

ancak büyük günahlara tutsak olmuşlardır. Eğer bunlardan kurtulurlarsa o zaman yeniden inananlar grubuna dahil olurlar. Eğer fasık grubundaki bir kişi tövbe etmeden önce ölürse, Allah tarafından inanmayan olarak kabul edilir.¹¹

Ancak yukarıdaki görüşler Müslüman ilahiyatçılarının çoğunluğunun paylaştığı görüşler değildir. Birçoğu her Müslüman'ın ciddi günahlar işlemiş ve ölmeden önce tövbe edememiş olsa da cennete gideceğini var sayar. Allah belki de bu kişiyi bir süreliğine cehennemde cezalandırır, ancak daha sonra Muhammed'in aracılık etmesi sayesinde sonsuza kadar cennete geri alır (Bu Katolikler'in Araf öğretisine yakındır). Eğer imansız kişi ölmeden önce tövbe ederse o zaman Allah onu bağışlar ve cezalandırmadan önce cennete alır.

7 İslam'da Tövbe ve Bağışlanma

İslam'ın, Hristiyanlık ve Musevilik'le birlikte 'İbrahim'den kaynaklanan üç dinden' biri olduğunu neredeyse herkesin iddia ettiği bir dönemde, Kur'an'ın ve Müslüman ilahiyatçıların Tanrı'nın kim olduğu, bağışlanmanın ve kurtuluşun ne olduğu hakkında ne dediklerine yakından bakmak her zamankinden çok daha büyük bir önem taşır. Kur'an'la Kutsal Kitap arasında tarih bilgisiyle kolaylıkla açıklanabilecek bazı benzerlikler olsa da, bu iki inanç arasında çok daha fazla (ve çok daha önemli) farklılıklar bulunmaktadır.

Tanrı Esirgeyen ve Bağışlayandır

Kur'an'ın temel ifadelerinden biri "Allah esirgeyendir" ifadesidir (Nisa suresi 4:16). Bu düşünce Kur'an'ın 114. suresinin her birinin (9. Tevbe suresi hariç) başlangıcında tekrarlanır: "Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla." İnsanlar her zaman Allah'tan merhamet beklerler. Eğer günah işleyen insan tövbe eder ve günahından dönerse Tanrı onun büyük küçük bütün günahlarını bağışlar. Çünkü O'nun "Rahmeti her şeyi kuşatır." (A'raf suresi 7:156) Ali İmran suresi 3:135-136, Allah'tan bağışlanma isteyen her inanan Müslüman'a bağışlanma ve cennete giriş vaat eder.

"Yine onlar ki, bir kötülük yaptıklarında, ya da kendilerine zulmettiklerinde Allah'ı hatırlayıp hemen günahlarından dolayı tevbe istiğfar ederler. Zaten günahları Allah'tan başka kim bağışlayabilir ki! Bir de onlar, işledikleri kötülüklerde, bile bile ısrar etmezler. İşte onların mükafatı, Rableri tarafından bağışlanma ve, altlarından ırmaklar akan, içinde ebedi kalacakları cennetlerdir. Böyle amel edenlerin mükafatı ne güzeldir!" (Ali İmran suresi 3:135-136; benzeri, Nisa suresi 4:110).

Tövbe Aksi Yöne Dönmek Demektir

Kur'an'daki 'tövbe' ya da 'pişmanlık' sözcüklerinin (Arapça: *tauba*) aslında 'yüz çevirmek' anlamına gelmesi ilginçtir. Bu nedenle tövbe yalnızca yüzeysel olarak günahın reddedilmesinden ibaret değildir, bağışlanmak için Tanrı'ya yalvarmayı ve işlenen günahı terk etmeyi de içerir. Bunun sonucu olarak Allah lütufkar bir şekilde günah işleyen kişiye doğru döner ve onu doğru yöne yönlendirir. Hadid suresi 57:28-29 şu sonuca varır:

"Ey iman edenler! Allah'tan korkun ve Peygamberine inanın ki O, rahmetinden iki kat versin ve ışığında yürüyeceğiniz bir nur lütfetsin; sizi bağışlasın. Allah, çok bağışlayan, çok esirgeyendir. Böylece kitap ehli, Allah'ın lütfundan hiçbir şey elde edemeyeceklerini bilsinler. Lütuf bütünüyle Allah'ın elindedir, onu dilediğine bahşeder. Allah, büyük lütuf sahibidir." (bkz. Tevbe suresi 9:104-106)

İlahi Yargı

İman eden Müslüman belirli bazı günahlarından tövbe etmeden ölürse, Allah, Müslüman ilahiyatçıların birçoğuna göre bu kişiyi yine de bağışlar ve kişi bir süreliğine cehennemde kaldıktan sonra, kişinin cennete gitmesine izin verebilir. Ancak imansızlık (Arapça: *kufır*) tövbe edilmeden bağışlanamaz, imansız kişi cehennemden sonsuz acılarına maruz kalır.

“Yoksa kötülükleri yapıp yapıp da içlerinden birine ölüm gelip çatınca ‘Ben şimdi tevbe ettim’ diyenler ile kafir olarak ölenler için (kabul edilecek) tevbe yoktur. Onlar için acı bir azap hazırlamışızdır” (Nisa suresi 4:18)

Bu imansızlar sınıfına Allah’ı reddeden herkes gibi, putperestler, birden fazla tanrıya tapınanlar, yalnızca Allah’ın hak ettiği saygıyı başka varlıklara sunanlar da dahildir. Buna Budistler, Hindular, ve birden fazla tanrıya tapan diğer bütün dinlere inanlar da eklenir. Yahudiler’le Hristiyanlar da Müslümanlar’ın gözünde çok tanrılı bir dine inanırlar, çünkü Kur’an’a göre Yahudiler Üzeyir’i Tanrı’nın Oğlu olarak kabul ederlerken (Tevbe suresi 9:30), Hristiyanlar da üç tanrıya inanırlar. Tanrı’nın kendisi, İsa ve Meryem. Üçüncü tanrı, İslam’a göre, İsa’nın annesi olabilmek için Tanrı’nın karısı olmuştur. Bu da Müslümanlar için düşünülemeyecek kadar büyük bir hakarettir.

İslam’ın en önemli kuralı olan yalnızca bir Tanrı vardır kuralını ihlal eden bu ‘birçok tanrıya tapanlar’ doğaları gereği imanlı olamazlar. Bağışlanmaya yalnızca putperestliklerinden tövbe edip İslam’ı kabul ederek ulaşabilirler. Yalnızca imansızlıklarından tövbe edip Müslüman olanlar Son Yargı’da Allah’tan lütuf bekleyebilir.

Tanrı’nın Son Reddedişi

Kur’an’a göre insan günah işleyerek Allah’tan Şeytan’a doğru döner ve onun etkisi altında kalır, ancak günahkâr tövbe ederek Allah’a geri döner, bundan sonra Allah da ona doğru döner. İmansız da sırtını Tanrı’ya döner fakat onun bu reddedişi nihaidir. Çünkü tekrar geri dönmez. Bunun için de Kur’an insanları sürekli olarak Allah’ın lütfuna çok geç olmadan geri dönemeye çağırır. Allah birden ve beklenmedik şekilde Son Yargı’nın cezasına çarptırdığı zaman imansızların hiçbiri ilahi merhamet umamazlar. Zümer suresi 39:53-55 şöyle der:

De ki: “Ey kendi nefisleri aleyhine haddi aşan kullarım! Allah’ın rahmetinden ümit kesmeyin! Çünkü Allah, bütün günahları bağışlar. Şüphesiz ki O, çok bağışlayan, çok esirgeyendir. azap gelip çatmadan önce Rabbinize dönün, O’na teslim olun, sonra yardım edilmez. Siz farkında olmadan, ansızın başınıza azap gelmezden önce, Rabbinizden indirilenin en güzeline (Kur’an’a) tabii olun.”

Kur’an yalnızca Tanrı’nın son reddedişine karşı değil, bile bile işlenen günahların ölümden önce edilecek tövbeyi geçersiz kıldığına karşı da uyarır:

“Allah’ın kabul edeceği tevbe, ancak bilmeden kötülük edip de sonra tez elden tevbe edenlerin tevbesidir; işte Allah bunların tevbesini kabul eder; Allah her şeyi bilendir, hikmet sahibidir. Yoksa kötülükleri yapıp yapıp da içlerinden birine ölüm gelip çatınca “Ben şimdi tevbe ettim” diyenler ile

kafir olarak ölenler için (kabul edilecek) tevbe yoktur. Onlar için acı bir azap hazırlanmıştır” (Nisa suresi 4:17-18).

Kur’an’daki bu günahların bağışlanmasıyla ilgili ayetlerden, Müslüman ilahiyatçılar tanrısal bağışlanma için gerekli olan şu üç koşulu çıkarmışlardır:

Günahkâr Tanrı’nın yargısından korktuğu için ya da bağışlanmayı planladığı için değil, *işlediği günahtan pişman olduğu için tövbe etmelidir.*

Günahkâr bu günahı bir daha asla işlememeye kararlı olmalıdır. Bu günahı tekrar işleyeceğini bilerek tövbe etmek, imanlı bir kişiden beklenecek bir davranış değildir.

Günahkâr gelecekte kendisini bu günahı tekrarlamaya yönlendirecek her durumdan sakınmalıdır.

Bağışlanma tamamlandıktan sonra yapılması gereken şeyler vardır. Eğer günah insana karşı işlenmişse, günah işlemiş olan kişi verdiği zararı telafi etmek zorundadır. Kur’an’da bununla ilgili birçok kural yer alır. Örneğin, cinayetin bedeli ödenmelidir.

Yaygın olan İslam’da bu düşünce belirli bazı sevapların (ek olarak tutulacak oruç ya da yüklü miktarlarda verilecek zekât) kefaret yerine geçebileceği kavramının ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Örneğin Müslümanlık inancı uğruna şehit düşmek, bu bakış açısına göre, kişinin bütün günahlarını telafi eder. Şehit düşenler hemen cennete giderler, Son Yargı’da imanlarıyla ilgili olarak sorgulanmazlar. Diğer Müslümanlar için bu geçerli değildir. Hacca gitmenin de bütün büyük günahları ortadan kaldırmak ve hacca giden kişinin Tanrı’yı hoşnut etmesi için etkili olduğu düşünülür. Kabe’de edilen duaların – Mekke’deki büyük camide yer alan İslam’daki en önemli kutsal yer – başka herhangi bir yerde edilen dualardan daha güçlü olduğuna inanılır. Görünüşe göre bir Müslüman’ın yaşamının özünü, Kur’an’daki yasaya uymak ve İslam’a olan imandan çok ‘sevaplar’ oluşturmaktadır. Bu tek tek her Müslüman için geçerlidir diyemeyiz, ancak birçoğu için geçerli olduğu doğrudur.

Bağışlanma Allah’ın Her Şeye Kadirliğinden Kaynaklanır

Kur’an’la Kutsal Kitap arasındaki ilginç farklılıklardan biri de Tanrı’nın bağışlama nedenidir. Kutsal Kitap’ta Tanrı insanlara olan sevgisi nedeniyle bağışlar. O’nu, Oğlu İsa Mesih’i insanların günahları için ölmesi ve böylece bizlerin bağışlanabilmesi için dünyaya göndermek üzere, sevgi harekete geçirir. “Çünkü Tanrı dünyayı öyle çok sevdi ki biricik Oğlu’nu verdi. Öyle ki, O’na iman edenlerin hiçbiri mahvolmasın, ama hepsi sonsuz yaşama kavuşsun.” (Yuhanna 3:16) O günahkarlara sevgisinden kaynaklanan bir

çağrıyla seslenir. Böylece onlar O'nun bağışlaması aracılığıyla O'nunla bir ilişki kurabilir.

Kur'an'da, Allah'ın bağışlaması sevgiden değil, O'nun her şeye kadir oluşundan kaynaklanır. O istediğini bağışlar ancak bunu sevgisini kanıtlamak için yapmaz. Kur'an Allah'ın insanlara karşı olan merhamet ve iyiliğinden söz eder ancak bu O'nun varlığının özü, gücü ve üstünlüğüdür. O, o kadar güçlüdür ki yaratmış olduğu insanla arasında hiçbir karşılaştırma yapılamaz. Tanrısal gücü kısıtlayacağından, insan Tanrı'yı hiçbir şekilde anlayamaz, Allah'ın nasıl davranacağını önceden bilemez ya da işlerini önceden sezemez. İnanan bir Müslüman bile Son Yargı anında kurtuluşundan kesinlikle emin olamaz, bunu umsa da bundan kesinlikle emin olması, insanın Tanrı'nın yarattıklarına karşı olan davranışlarını denetleyebileceği anlamına gelir. Kutsal Kitap bunun tersi olarak, inanan kişinin Tanrı'nın çocuğu olduğundan *kesinlikle emin olmasından* ve sonsuz yaşamı miras alacağından söz eder. "Kendisinde Tanrı'nın Oğlu bulunanda yaşam vardır. Kendisinde Tanrı'nın Oğlu bulunmayanda yaşam yoktur. Ben bunları Tanrı Oğlu'nun adına iman eden sizlere, sonsuz yaşama sahip olduğunuzu bilesiniz diye yazdım." (1. Yuhanna 5:12-13)

8 İmanın İslam'daki Anlamı

Batılılar Müslümanlık inancının yalnızca katı kural ve yönetmeliklere uymak olduğunu, 'yürekten gelen yaşayan bir imana' yer olmadığını zannederler. Kur'an ve İslam'ı öğretenler 'Tanrı'ya imanı' nasıl tanımlar? Müslümanların kurtuluş güvencesi var mıdır?

Kur'an'da, 'iman' 'bir şeyi, kuşku duymadan, emin ve güvenilir olarak kabul etmek' anlamında kullanılır. İman yalnızca Tanrı tarafından verilebilir, bu da her şeyden önce bir insanın Allah'ın büyüklüğü, üstünlüğü ve insana karşı olan merhameti nedeniyle ona minnettarlık duyan Tanrı'nın kulu olarak kendi konumunu kabul etmesidir.

“(Allah) gökleri ve yeri hak ile yarattı... O, insanı bir damla sudan yarattı... Hayvanları da O yarattı. Onlarda sizin için ısıtıcı (şeyler) ve birçok faydalar vardır. Onlardan bir kısmını da yersiniz. Sizin için onlardan ayrıca akşamleyin getirirken, sabahleyin salıverirken bir güzellik (bir zevk) vardır. Bu hayvanlar sizin ağırlıklarınızı, ancak güçlülere katlanarak varabileceğiniz bir memlekete taşırlar. Şüphesiz Rabbiniz çok şefkatli, pek merhametlidir. Atları, katırları ve eşekleri binmeniz ve (gözlere) zinet olsun diye (yarattı). Allah şu anda bilemeyeceğiniz daha nice (nakil vasıtaları) yaratır” (Nahl suresi 16:3, 4, 5-8; Nahl suresi 16:1-21 ile bütün bölümü karşılaştırınız).

Kur'an insanları genel olarak iki gruba ayırır; Müslüman olanlar (imanlılar, Arapça: *al-mu'minûn*) ve Müslüman olmayanlar (imansızlar, Arapça: *al-kâfirûn*). İmansızlar Tanrı'ya ve onun iyiliğine, bundan da öte onun vahiy yoluyla gönderdiği armağanı olan Kur'an'a karşı nankördürler. Ancak iman eden, Allah'a borçlu olduğu müteşekkiriği O'nu bütün iyiliğin kaynağı olarak görerek ve gönderdiği vahiyleri kanun olarak kabul ederek gösterir. Kişinin Yargı Günü'nde kaderini kendi imanı belirleyecektir. Ya cennete gidecektir ya da cehenneme. Kurtuluşun özünü oluşturan bu inanç, Müslüman ilahiyatının her bir kolu tarafından kabul edilir.¹² Ancak iman yapısı hakkındaki görüşler farklıdır. Bunlardan bazıları:

Tanrı'nın esininin gerçekliğine hiçbir açık itirafa gerek olmaksızın içten inanmak.

İslam inancının beyan edilmesiyle, içsel yürekten inanmanın birleştirilmesi.

Yazılmış olan Müslümanlık görevlerinin yerine getirilmesi.

Müslümanlığa olan imanla birlikte Müslümanlık görevlerinin yerine getirilmesi ve sevaplar.¹³

İslam inancının beyan edilmesi, içten inanmak ve sevaplar.¹⁴

İhtiyaç Halindeki İman

Kur'an Tanrı'ya yalnızca ihtiyaç halinde yakaran ve daha sonra O'nu unutan imanı net bir şekilde reddeder. Örneğin Zümer suresi 39:8 şunu der:

“İnsanın başına bir sıkıntı gelince, Rabbine yönelerek O’na yalvarır. Sonra Allah kendisinden ona bir nimet verince, önceden yalvarmış olduğunu unuttur. Allah’ın yolundan saptırmak için O’na eşler koyar. (Ey Muhammed!) De ki: Küfrünle biraz eğlenedur; çünkü sen, muhakkak cehennem ehliindensin!”

Allah, insanın yaratıcısına karşı minnettarlıktan doğan bir imana sahip olmasını ister, ihtiyaç içindeyken hesaplanmış geçici bir iman istemez. Sözcüğün tam anlamıyla gerçek bir Müslüman, tanrısal yardıma ve desteğe sürekli olarak güvenen kişidir ve O’nu aramak için acil durumu beklemez. Örneğin, Kur’an Muhammed’in zamanındaki Arap Bedeviler’i, İslam’ı açıkça kabul ettikleri ancak yüreklerinde gerçekten inanmadıkları için kınar. “Bedeviler, ‘İnandık’ dediler. De ki: ‘Siz iman etmediniz, ama ‘Boyun eğdik deyin. Henüz iman kalplerinize yerleşmedi. Eğer Allah’a ve elçisine itaat ederseniz, Allah işlerinizden hiçbir şeyi eksiltmez. Çünkü Allah çok bağışlayan, çok esirgeyendir.’” (Hucurat suresi 49:14)

Aynı şekilde, Kur’an ikiyüzlülerin (Arapça: *munâfiqûn*) boş inançlarını da kınar, onlar ayrıcalıklarından yararlanmak için Müslüman olduklarını söylerler. İslami hadislerin yazarlarından biri olan Buhârî, şöyle yazmıştır: “‘dini öğreti’ üç öğeden oluşur: İmanın içeriği, İslam’ın uygulanması ve bu uygulamanın içselleştirilmesi, böylece kişi her zaman Tanrı’nın huzurundaymış gibi davranır.”¹⁵

İman ve İşler

Müslüman ilahiyatçıların büyük bir bölümü İslam inancının bazı gerçeklerle aynı fikirde olmaktan ya da bazı kurallara mekanik bir şekilde uymaktan çok daha fazlası olduğunu öğretirler. İslam, Tanrı’nın isteklerine adanmış olmak ve onun egemenliğini kabul etmektir. Bunun aile, toplum ve devlet yaşamıyla ilgili sonuçları vardır. Hiç kuşkusuz İslam inancı, dini bir gruba göstermelik bir üyelik ya da belirli bazı öğretilere teoride katılmak olarak tanımlanamaz.

Kur’an’a göre, bazı işler ve davranışlar imanın özünü oluşturan farklı yönlerdir ve her bir Müslüman’dan yapması beklenir. Tabii ki ilk akla gelen İslam’ın beş şartıdır: Şehadet etmek, Mekke’ye yönelerek Arapça günde beş kere namaz kılmak, yoksullara zekât vermek, Ramazan ayında 30 gün oruç tutmak ve Hac’a gitmek. Ancak istenilen bu şartların yanında Kur’an Allah’a olan imanı ifade etmenin diğer yollarından da söz eder. Bakara suresi 2:177 şöyle der:

“... Asıl iyilik, o kimsenin yaptığıdır ki, Allah’a, ahiret gününe, meleklerle, kitaplara, peygamberlere inanır. (Allah’ın rızasını gözeterek) yakınlarla, yetimlere, yoksullara, yolda kalmışlara, dilenenlere ve kölelere sevdiği maldan harcar, namaz kılar, zekât verir ...”¹⁶

Müminun suresi 23:1-11 alçak gönüllülikle namaz kılan, karısı ve elinin cariyeleri dışında başka kadınlarla cinsel ilişkiye girmeyen, kendisine emanet

edilmiş olan zenginlikleri dürüstçe kullanan ve görevini yerine getirerek dua eden imanlılara cenneti vaat eder.

İslam'daki İman Beyanı

Bireylerin davranış kurallarının dışında Kur'an bir Müslüman'ın imanlı sayılabilmesi için inanması gereken belli bir öğreti belirlemez. İlk yüzyıldaki Yeni Antlaşma Hristiyanlığında olduğu gibi, İslam'da resmi konseyler oluşturulmadığı ya da öğretiler hakkında genel resmi kararlar verilmediği için bütün Müslümanlar'ı bağlayan bir iman beyanı hiçbir zaman belirlenmemiştir.

Hristiyanlık'taki detaylı Elçilerin İman Açıklaması ya da İznik İnanç Bildirgesi'nin tersine karşısı olarak İslam'ın ilk şartı yalnızca iki noktadan oluşur: Allah'ın varlığına inanmak ve Muhammed'in peygamberliğine inanmak. "Allah'tan başka Tanrı olmadığına ve Muhammed'in O'nun Peygamberi olduğuna inanıyorum." Bu nedenle, her Müslüman'dan genellikle üç iman ifadesi istenir:

Yalnızca tek bir Tanrı'nın olduğuna inanmak.

Muhammed'in O'nun peygamberi olduğuna inanmak.

Son Yargı gününde her insanın Allah'ın önünde yargılanacağına inanmak.

Bazen bunlara iki ifade daha eklenebilir:

Meleklerle inanmak.

Vahiy ile gönderilmiş Kutsal Kitap'lara inanmak.

Bu ifadelerin yanı sıra, Müslüman ilahiyatçılar bazı temel öğretileri bir araya toplamıştır. Peygamberlerin günahsız oldukları ya da Allah'ın mutlak egemenliği gibi ... Bunlar İslam ilahiyatında genel olarak kabul edilmiş, ancak bütün inananları birbirine bağlayan bir iman ifadesi haline asla dönüştürülmemiştir. XIX. yüzyılda Kahire'de yaşamış olan tanınmış reformcu ilahiyatçı Muhammed Reşid Rıza (1865-1935), İslam inancını şöyle tanımlar:

"İbadet etmek, kötü ve ayıplanacak işlerden uzak durmaya özen göstermek, sosyal ilişkilerde doğruluğa ve adalete saygı göstermek, ruhu arındırarak gelecekteki yaşama hazırlamak; kısaca bütün yasaların amacı insanı Tanrı'ya yaklaştırmaktır."¹⁷

Sonuç: İman'ın Kur'an'daki ve Müslüman ilahiyatçılar tarafından yapılan tanımı, Kutsal Kitap'ın iman hakkında söyledikleriyle hem benzerlikler hem de farklılıklar gösterir. Kutsal Kitap imanı yalnızca çeşitli kuralları kabul etmekten, öğretiler üzerinde teolojik olarak anlamaktan ya da dini bir gruba üye olmaktan çok daha fazlası olarak sunar. Diğer taraftan, Kutsal Kitap'ta yer alan imana, İslam'da olduğu gibi Tanrı'nın egemenliğini yalnızca alçakgönüllü bir şekilde tanımaktan çok 'Tanrı'ya olan sarsılmaz, sağlam

güven' de denebilir. Kuşku duymayan bu sağlam inanç, görmeden emin olma kavramı, Kutsal Kitap'ta örnek gösterilir (İbraniler 11).

İbraniler 11:1 imanı şöyle tanımlar: "... ümit edilenlere güvenmek, görünmeyen şeylerin varlığından emin olmaktır."

Aynı zamanda Kutsal Kitap, imanın yalnızca bazı kesin gerçekleri kabul etmek olmadığını açıkça belirtir. ("Sen Tanrı'nın bir olduğuna inanıyorsun, iyi ediyorsun. Cinler bile buna inanıyor ve titriyor." Yakup 2:19) Bunun yerine, Kutsal Kitap'ta sözü edilen iman kendisini kişinin eylemlerinde ifade eder. ("Ey akılsız adam, eylem olmadan imanın yararsız olduğuna kanıt mı istiyorsun?" Yakup 2:20 ya da "Aynı şekilde tek başına eylemsiz iman da ölüdür." Yakup 2:17) Kutsal Kitap buna aynı zamanda 'meyve vermek' de der: "Bende kalan ve benim kendisinde kaldığım kişi çok meyve verir." (Yuhanna 15:5) Gerçekten inanan her kişi Tanrı'nın önünde tövbe eder, Sadece teoride kalan bir günah anlayışı gerçek tövbe değildir. Mesih'e gerçekten inanan bir kişi, Tanrı'nın standartlarına uygun bir şekilde davranır. Eğer bunun tersini yapıyorsa o zaman Tanrı'nın Sözü'nün gerçekliğine gerçekten inanmadığını kanıtlar: "'Tanrı'da yaşıyorum' diyen, Mesih'in yürüdüğü yoldan yürümelidir." (1. Yuhanna 2:6)

9 Hristiyanlık'ta ve Müslümanlık'ta Dua: Karşılaştırma

Giriş

Müslümanlar'ın duaları Hristiyanların dualarından tarz, içerik, biçim ve amaç gibi temel unsurlarda farklılıklar gösterir. İslam'da dua merkezde yer alacak kadar önemlidir. Öneminin yeterince vurgulanması imkansızdır. Bir Müslüman 'duadan' söz ettiği zaman genellikle günde beş kez kılınan ve farz olan namazdan bahsediyordur. Namazın Arapçası *salat*'tır ve her gün belirli saatlerde, kadın erkek her bir yetişkin Müslüman tarafından Mekke'ye doğru dönülerek Arapça olarak yerine getirilmesi şarttır. Günde kılınması gereken beş vakit namazdan birini unutan ya da atlayan bir Müslüman, bunu başka bir zaman telafi etmek zorundadır.

Dua Edilecek Belirli Zamanlar

Müezzin (Arapça: *mu'addin*) caminin minaresinden inananları duaya çağırır. Günümüzde genellikle bu artık kaydedilmiş çağrılar aracılığıyla yapılmaktadır. Duaya çağrı başladığı zaman ("Allah büyüktür ... Allah'tan başka Tanrı yoktur ... Muhammed Allah'ın elçisidir"), yalnızca namaz dualarının edilmesine izin verilir. Kişinin özgürce kendi sözleriyle edeceği dualara izin verilmez. Hadislerde böyle denilmektedir. Namaz belirlenmiş olan zamanlarda kılınmak zorundadır. Birçok camide beş tane saat görebiliriz. Böylece Müslüman inanan ne zaman namaz kılması gerektiğini bilir. Sabah namazı güneş doğmadan önce kılınmak zorundadır (yaz aylarında bu 4:00'dan önceye rastlayabilir), öğlen namazı güneş zirveye ulaşmadan önce, ikindi namazı güneş zirveye ulaştıktan sonra, akşam namazı güneş zirveye ulaştıktan sonra ancak batmadan önce ve yatsı namazı karanlık çöktükten sonra kılınmak zorundadır. Diğer (belirli) zamanlarda, dua etmek yasaktır. Örneğin; güneş doğarken veya güneş zirveye ulaştığı zaman ... Müslüman olmayanların duaları prensip itibariyle zaten kabul edilmez.

Zorunlu Dua Nasıl Ortaya Çıktı?

Günde beş vakit namaz kılma zorunluluğu VII. yüzyıldaki orijinal İslam öğretilerinde yoktur. Hud suresi 11:14, Müslüman topluluğunun Mekke'den Medine'ye İ.S. 622'deki göçü olan *hicret* zamanında inmiştir. İlk olarak burada Muhammed'e günde üç kere dua edilmesi buyurulmuştur. İ.S. 620 ile İ.S. 624

arasında namaz bütün Müslümanlar için belirlenmiş gibi görünmektedir (A'raf 7:204-206, vb.). Nur suresi 24:58 de sabah, öğlen ve akşam olmak üzere günde üç vakit namazdan söz eder. Yaklaşık 100 yıl sonra, VIII. yüzyılda hadislerde Müslümanlar'ın günde beş vakit namaz kılmaları gerektiği belirtilmiştir. İslam'ı duyurduğu ilk yıllarda Muhammed kendisini izleyenleri Kudüs'e dönerek dua etmeye çağırır (Bunun nedeni büyük olasılıkla Yahudiler'i de kendisini peygamberleri olarak kabul etmeye ikna etmektir). İ.S. 624'ten sonra Muhammed dua yönünü Mekke olarak değiştirir.

Kur'an Müslümanlar'ın nasıl ve ne zaman dua etmeleri gerektiğini açıklamaz. Yalnızca hadisler bazı ipuçları ve açıklamalar verir; bu arada Sünniliğin dört ana koluyla, Şii'lik ana mezhebinin yasası bazı ayrıntılar üzerinde birbirinden farklıdır. Halk arasında inanılan İslam'a göre Muhammed *Burak'ınsırtında* (iki kanatlı, ata benzeyen beyaz bir hayvan) göklere alınır ve Allah Muhammed'e Müslümanlar'a günde 50 kere dua etmelerini öğretmesini buyurur. Ancak Musa Muhammed'ten Tanrı'ya bu sayıyı beşe düşürmesi için yalvarmasını ister. Allah razı olur ve Muhammed dünyaya geri döner.

Yalnızca Müslümanlar tarafından kılınan namaz sadece bir duadan ibaret değildir. İçerik, biçim, tarz ve davranışlar ayrıntılarıyla anlatılır. Namazın ana düşüncesi Müslüman'ın dua ediyor olması değil, ettiği duanın 'kabul edilmesi' için en ince ayrıntısına kadar verilmiş olan şartları yerine getirmesidir.

Namaz Duruşları ve Namazda Giyilmesi Gereken Giysiler

Namazda uygulanması gereken önceden belirlenmiş birkaç duruş bulunmaktadır. İlk olarak, namaz kılan kişi Müslümanlığın ana mabedi olan Mekke'deki Kabe'ye doğru dönmelidir. Daha sonra Kur'an'ın son suresinin ilk ayetini söyler: "De ki: Sığınırım ben insanların Rabbine." (Nas suresi 114:1) 'Niyet etme' (Arapça: *niyya*) namazın kabul edilmesi için zorunludur ve namazın kaç rekât kılınması gerektiğinin belirlenmesi için gereklidir (Arapça: *rak'a*). Bundan sonra namaz kılan kişi, "Allah büyüktür (ya da en yücedir)!" der ve namazın sonuna kadar sürecek olan bir adanmışlık durumuna girer. Bundan sonra, "Sen yücesin, ey Allah, sen yücesin! Senden başka Tanrı yok!" gibi bir övgü duası edilebilir. Daha sonra *Fatih* suresi ve Kur'an'dan diğer bazı ayetler okunur, tekrar rükuya gidilir ve Tanrı övülür. Sonra "Allah yüceltilsin!" ya da "Görkemli olan Rabbim yüceltilsin. Ona yücelik olsun!" denir. Ayağa kalkılır ve "Allah kendisini övenleri duysun!" denir. Bunun ardından diz çökülür ve "Allah yücedir!" denir. Ayakları, dizleri, avuç içleri ve alını yere degecek şekilde secde edilir ve "En yüce olan Rabbime övgüler

olsun!” denir ve bu en az üç kez tekrarlanır. Namaz kılan kişi tekrar dizlerinin üzerine oturur ve “Allah yücedir!” diye tekrarlar. Secde ederken “Rabbim, beni bağışla, bana merhamet et, hak ettiğimi bana ver ve beni doğru yoldan ayırma” diye yalvarır. Böylece ilk rekât tamamlanmış olur.

Sabah namazı iki ile dört rekât, öğlen ve ikindi namazı dört ile sekiz, yatsı namazı üç ile beş ve akşam namazı en az dört en fazla on iki rekâttan oluşur. Dua ederken Tanrı’ya ve Muhammed’e selam da verilir. Muhammed’in kendisi ve ailesi için dua edilir ve “Allah’tan başka Tanrı yoktur ve Muhammed O’nun elçisidir” denilerek birçok kez *Şehadet* getirilir. Muhammed için edilen dualar Tanrı’nın onu kurtarması için yapılan yakarışlar olarak anlaşılabilir. Çünkü hiç kimse Muhammed’in cennete gidip gitmediğinden emin değildir. Namazın sonunda “Allah’ın lütfu ve esenliği seninle olsun” denir, sağa ve sola bakılır. Eğer namaz camide kılıyorsa kişi bunu yanındaki kişiye söyler, eğer evde kılıyorsa o zaman halk arasındaki İslam’da her bir kişinin sağında ve solunda bulunduğu inanan ve inananların yaptığı her iyiliği ve kötülüğü izleyen iki meleğe söyler.

Allah’a ve O’nun kadirliğine bağımlı olmak, kişinin tam teslimiyeti ve adanmışlığı, insanın Tanrı’ya karşı olması gereken tavrın, ki bu kişinin gerçek bir inanan olduğunu gösterir, gözle görülür bir ifadesi namazın doğasını oluşturur. Zaten ‘Müslüman’ Tanrı’ya boyun eğen demektir, ‘İslam’sa’ Tanrı’ya adanmışlık ve O’na bağımlı olmak demektir. Birçok Müslüman’ın iddia ettiği gibi ‘barış’ (Müslümanlar insanoğlunun tümü İslam’a dönerse kusursuz bir barış olacağına inanırlar) demek değildir. İslam’daki namaz bunun için bir sözdinlerlik göstergesi, Tanrı’nın her şeye kadirliğini kabul etmenin gözle görülür bir ifadesidir, ancak birçok Müslüman için gerçek dindarlık ve Tanrı’yı övme yoludur (Kaf suresi 50:39-40). Birçok Müslüman ettikleri duaları çok ciddiye alır.

Dua aynı zamanda bireyi İslami topluluğa (Arapça: *umma*), Tanrı’ya ve hatta Muhammed Peygamber’e de bağlar. Çünkü okunması gereken her zorunlu dua için göklerden üzerlerine bereket dökülür.

Dua ederken, inanan uygun giysiler giymelidir ve gerekli olan bütün ayrıntıları yerine getirmelidir. Bunlara rükû ve secde gibi duruşlar ve bu duruşları sırasıyla yapmak da dahildir. Namaz kurallarından en küçük bir sapma, örneğin yemek yemek, konuşmak ya da yürümek namazı geçersiz kılar (*kabul olmaz*) ve farz olan beş vakit namazdan biri olarak sayılmaz. Yalnızca duada kullanılacak sözler ve giyilecek giysiler değil, dönülecek yön ve dua edilecek zamanlar da önceden belirlenmiştir. Namazdan önce abdest alarak temizlenmek, ‘niyet etmek’ (bu kişinin namazı kaç rekât kılacağını belirler) kadar önemlidir. Eğer namaz kılan kişi namaz süresince herhangi bir hata yaparsa, namaz baştan sona tekrarlanmak zorundadır. Dindar

Müslümanlar namazlarına bir hata yapabileceklerini düşünerek bir rekât daha eklerler.

Törenselleşen Paklanma ve Abdest

Müslüman namaz kılmadan önce su ile duruma göre ‘gusül’ ya da normal ‘namaz’ abdestini almak zorundadır. Eğer su yoksa o zaman kum ile almalıdır. Çünkü yalnızca kendilerini paklayanlar Tanrı’ya yaklaşabilir (Nisa suresi 4:43). Erkekler bedensel sıvılara dokunarak ya da içki içerek ya da domuz eti ile kadınlar regl ve doğum ile murdar olurlar. Kadınlar kirli oldukları dönemde ihlal ettikleri namazları daha sonra telafi etmek zorundadırlar. Dindar Müslümanlar çoğu zaman murdar olmaktan daha çok çekinirler, çünkü ‘küçük günahlara’ göre daha önemlidir. Zira murdarlık ibadeti geçersiz (boş) kılar, ‘küçük günahlar’ buna sebep olmaz. Kur’an şöyle der: “Şunu iyi bilin ki, Allah temizlenenleri de sever.” (Bakara suresi 2:222; Tevbe suresi 9:108) Hadislere göre, abdest almak imanı güçlendirir, tövbeyi uyandırır ve günahkarları günahlarından arındırır. Buna ek olarak erkekler belden dizlerine kadar örtülü olmalıdır. Kadınlar tamamen örtülü olmalıdır, yalnızca elleriyle yüzleri açık kalabilir (ancak mezhepler arasında bazı farklıklar bulunmaktadır).

Gönüllü Olarak ve Özgürce Edilen Dualar

Farz olan günde beş vakit namazın yanı sıra fazladan da namaz kılınabilir. Örneğin; camide cuma toplantısına katıldığı zaman ya da Ramazan’ın sonundaki gibi özel bayramlarda ... İnananlar dualarını kendi sözleriyle etmekte özgür olsalar da, dua kitapları (ki genellikle bunlar tasavvufçuların dua kitaplarıdır) bu duaların olması gereken şeklini içerir. İslam aynı zamanda hastalık zamanlarında ya da günahlardan bağışlanma dilendiğinde övgü ve niyazda bulunmayı da teşvik eder. Bu tür dualar (Arapça: *du’â*) zorunlu olan namaza göre ikincil bir değer taşır.

Ek olarak, Kur’an Tanrı’ya istekleriyle yaklaşan ve Tanrı tarafından işitilen insanlardan da söz eder (Ali İmran suresi 3:38; Meryem suresi 19:2-4). Allah halkına O’ndan yardım istemelerini buyurur böylece onların isteklerini yerine getirebilir: “Rabbimiz şöyle buyurdu: Bana dua edin, kabul edeyim ...” (Mümin suresi 40:60), ya da “Kullarım sana, beni sorduğunda (söyle onlara): Ben çok yakınım. Bana dua ettiği vakit dua edenin dileğine karşılık veririm ...” (Bakara suresi 2:186) Müslümanlar ihtiyaç duyduklarında Allah’ın yardımını *beklerler* ancak günlük ihtiyaçlarını Tanrı’ya getirmeye alışık değildirler. Bu tür doğal dualar genellikle kutsal kişilerin mezarları ziyaret edildiğinde ya da “Rabbim sen bana merhamet ihsan eyle ...” gibi şekillerde edilir. Bu tür dualar

ayrıca bir eve girerken, yemek yemeden önce, hasta ziyaret edilirken, yolculuğa çıktığında, biri öldüğünde ya da oruç ayında edilebilir. Oluşturulan bu dualara verilebilecek bazı örnekler; “Rahman ve Rahim olan Allah’ın adıyla” (*Besmele*); “Allah büyüktür” “Tanrı’ya övgüler olsun” “Tanrı’ya hamt olsun” ya da “Tanrım Muhammed’i ve ailesini bereketle.”

Dua Günahları İptal Eder

Kasti olarak dua etmemek bir Müslüman’ın işleyebileceği en büyük günahlardan biridir. Onun bu ihmali onu, hayattayken tövbe etmezse cehenneme atılacak bir imansız gibi yapar. Hadislerden bunu öğreniriz. İslami hadisler, “Kıyamet gününde kulun bakılacak ilk ameli namazdır” der. Erkekler her hafta cuma namazına camide katılmalıdırlar. Hadislerden biri katılmayanların imanının yararsız olduğunu, böyle bir kişinin orucunun da, hacca gitmesinin de Allah’ın gözünde hiçbir değeri olmadığını söyler. Camide dua etmekle, evde dua etmek aynı değerdedir ancak halk arasında inanılan İslam’a göre camide dua etmek daha geçerlidir. Popüler İslam, duanın küçük günahları iptal ettiğine ve Mekke’deki büyük camide edilen duaların büyük günahlar için bile kefaret edebileceğine inanır.

Ne hastalık ne de bedensel bir engel namaz kılmamayı hoş görür. Kişi kaçırdığı namazları mutlaka telafi etmelidir. Ölüm döşeginde olanlar namazı düşüncelerinde kılmalıdır. Çocuklar namaz kılmayı 7 yaşındayken öğrenmelidir ve bazı ilahiyatçılara göre çocuk 10 yaşına geldiğinde namaz kılmaya zorlanmalıdır (gerekirse dayakla).

Yargı sırasında teraziye konulacak olan sözlü dua (oruç ve hac gibi) değerli olduğu için kişinin kurtuluşuna ve cennete girmesine katkıda bulunur; ama aynı zamanda farz olan dualar ağır bir yükür. Özellikle bir kişi uzun bir süre kaçırdığı duaları telafi etmek zorunda olduğunda ... Hiç kimse bütün yaşamı boyunca her gün beş kere dua edemeyeceği için Müslümanlar bu zorunluluğu yerine getiremeden ölme korkusuyla yaşarlar. Bu nedenle de dua kişinin Tanrı’yla olan ilişkisinin sevinçli bir ifadesi değildir. Çünkü sevgi dolu bir Baba’yla yapılan karşılıklı bir konuşma değildir.

Kutsal Kitap’ta Dua

Kutsal Kitap’ta dua her zaman gönüllü olarak yapılır, asla zorunlu değildir. Bununla birlikte Tanrı’nın çocuklarına dua edin demesi bu gerçekle çelişmez. Buna rağmen dua Tanrı’yla edilen kişisel bir sohbetir ve büyük bir ayrıcalıktır. Günahkâr insan Tanrı’ya yaklaşılmaya layık değildir. Ancak İsa yakaran kişi için aracılık ettiğinden ve onu “her kötülükten” (1. Yuhanna 1:9) arındırdığından, “Tanrı’nın lütuf tahtına” (İbraniler 4:16) yaklaşabilir. Kutsal

Ruh kişinin ihtiyaçlarını dua aracılığıyla Tanrı'ya duyurması için onu Tanrı'ya yönlendirir. İslam'daysa yakaran kişinin Tanrı'nın önünde secde ederek daha önceden belirlenmiş formüllerle zorunlu olanı yerine getirmesi buyrulur.

Kutsal Kitap'a göre herkes, her istediği zaman, her konuda Tanrı'nın önünde dua edebilir. Kutsal Kitap birçok yerde Hristiyanlar'ın belirli zamanlarda değil (Kutsal Kitap sabah, öğlen ve akşam dualarından birçok yerde söz etse de), sürekli dua etmelerinden söz eder. Tanrı çocuklarının Baba'sı olduğundan, onların dualarını iştir ve onlar için en iyi olanı yapar, ancak bu onlara her istediklerini otomatik olarak verdiği anlamına gelmez. Dua, Yaraticı'yla yaratılan arasındaki canlı ilişkinin ifadesidir. İnanan kişi Tanrı'ya tapınmak istediğinde ya da O'na teşekkür etmek istediğinde dua edilebilir. O'nu övmek istediğinde, aracılık etmek için, kuşkularını, korkularını, çaresizliklerini ifade etmek için, ferahlamak için, şikayetlerini bildirmek ya da af dilemek için dua edebilir. Kiliselerin ve toplulukların ettikleri dualar için özel vaatler bulunur (Matta 18:18-20). Tanrı'nın çocukları O'na sıcak 'Sevgili Babacığım' ('Abba, sevgili Baba;' Romalılar 8:15) sözleriyle seslenebilirler. Bu yakınlığın, güvenin, ilginin ve sevginin bir resmi değil midir? İslam'da Tanrı bir Baba değildir, yalnızca yaratıcıdır ve asla yarattıklarının seviyesine indirilemez.

Kutsal Kitap inananların nasıl ve ne kadar dua etmeleri gerektiğini önceden belirlemez. Mezmur ve diğer metinler İsa'nın duası gibi olasılıklar sunar, ancak bunlar zorunlu değildir. İsa'nın kendisi duaların belirli bir yerde ya da belirli bir yöne dönerek edilmesi gerektiği düşüncesini reddeder (Yuhanna 4:21), çünkü Tanrı'ya giden yol O'dur (Yuhanna 4:16). Kutsal Yazılar edilen duanın Tanrı'nın gözünde iyi ve kabul edilir olması için ne zaman dua edilmesi gerektiğini, en az kaç tane dua edilmesi gerektiğini, dua ederken nasıl durulacağını, ne giyileceğini, nasıl yıkanılması gerektiğini, duanın şeklini ya da duanın edilmesi gereken dili belirtmez. Tek gerekli olan dua eden kişinin tavrıdır, sözleri değil. Duası dürüst olmalıdır. İnanmalıdır (Matta 21:22; Yakup 1:6), Tanrı'nın önünde alçakgönüllü olmalıdır (Yakup 4:6; Luka 18:13) ve diğerlerini bağışlamalıdır, tıpkı Tanrı'nın onu (bizi) bağışladığı gibi (Matta 6:14-15). İnanmayan kişi de dua edebilir, Kutsal Ruh onunla da konuşabilir, deneyim ve cevaplanan dua aracılığıyla Tanrı'ya yöneltebilir.

Alınan abdest bizleri Tanrı'nın gözünde aklamaz. Aklanmamız için kan dökülmesi gereklidir (İbraniler 9:22) ve yalnızca İsa'nın kurban oluşu bunu sağlar (İbraniler 10:14). Dualarımız bizi yargı gününde kurtaramaz, kurtuluş yalnızca iman aracılığıyla, lütufla verilir (Romalılar 5:1-2; Galatyalılar 3:11-14).

10 Kur'an'da İbrahim

Kur'an okuyan bir kişi kısa süre içinde Kutsal Kitap'ta sözü edilen Nuh, İbrahim, Musa, Meryem ya da İsa gibi kişiliklerin sık sık geçtiğini fark eder. Fakat yaşam öyküleri Kutsal Kitap'ta sözü edilenden oldukça farklıdır. İ.S. VII. yüzyılda Muhammed Hristiyan ve Yahudi gruplarla ilişki kurmuş olduğundan Kutsal Kitap'ta yer alan ve almayan öykülere aşınadır. Bunun için de bu öykülerin Kur'an'a eklenmiş olması şaşırtıcı değildir (Müslümanlar, tabii ki, buna farklı bakarlar ve Kur'an'ın doğrudan, katıksız ilahi vahiyle bağlantı kurduğunu varsayarlar).

Muhammed Eski Antlaşma'daki saygın kişileri ve peygamberleri kendi yaşamının ve sözde tarihteki en son ve en önemli peygamber olduğu çağrısının fonu olarak kullanır. Kur'an'daki anlatımlar biçim ve içerik açısından çarpıcı benzerlikler gösterir. Tanrı halkını imansızlıkları ve putperestlikleri nedeniyle gelmekte olan yargıya karşı uyarmak için bir elçi gönderir. Bu mesajı duyanların çoğu tövbe etmeyi reddettiği için Tanrı peygamberliğin doğruluğunu ceza göndererek kanıtlar, yalnızca uyarıyı dikkate alanlara dokunmaz.

İbrahim'in öyküsü de benzer bir yol izler.

Rol Modeli Olan İbrahim

Kur'an'da adı geçtiği şekliyle İbrahim, İslam'ın en önemli peygamberlerinden biridir ve 114 surenin 25'inde adı geçer. Kur'an onun için "sıdkı bütün bir peygamberdir" (Meryem suresi 19:41), "işlerinde doğru olan" (Nisa suresi 4:125), "Allah'a itaat eden" Allah onu seçmiş "ve doğru yola iletmişti" (Nahl suresi 16:120-121) der. "İbrahim cidden yumuşak huylu, bağıryanık, kendisini Allah'a vermiş biri idi." (Hud suresi 11:75) Aynı Kutsal Kitap'ta olduğu gibi¹⁸ Kur'an da ondan Tanrı'nın dostu "Allah İbrahim'i dost edinmiştir." (Nisa suresi 4:125) diyerek söz eder.

Kur'an İbrahim'in kendisinden sonraki kuşaklar için olan önemini içerir, ancak Kutsal Kitap onu izinden yürüyen (Romalılar 4:12) 'bütün inananların babası' (Yaratılış 15:2, Romalılar 9:7-8), bütün Hristiyanlar'ın babası olarak tanıtır. Kur'an'daki işlevi ise örnek bir inanan olmasıdır: "...Ben seni insanlara önder yapacağım..." (Bakara suresi 2:124). Nahl suresi 16:120-121 onun örnek davranışlarını vurgular: "İbrahim, gerçekten Hakk'a yönelen, Allah'a itaat eden bir önder idi ... Allah'ın nimetlerine şükrediciydi." (Nahl suresi 16:120-121)

Peygamber ve Kabe'nin Kurucusu Olan İbrahim

Kur'an İbrahim'in yaşamı hakkında çok az bilgi içerir ve halkının putperestliğine karşı çıkışı üzerinde odaklanır. Müslüman teolojisine göre, putperest muhalif komşularına tek tanrıcılığı vaaz ettiği için bir Müslüman sayılırdı. İslam kendisini insanlığın tarihinin başlangıcından beri var olan orijinal din olarak görür ve Tanrı'nın elçileri tarafından tekrar tekrar duyurulduğuna inanır. Aynı zamanda, Kur'an İbrahim'in ne Yahudi ne de Hristiyan olduğunu (Ali İmran suresi 3:67), bunun yerine onun 'Tanrı'ya yönelen' (Arapça: *hanîf*; En'am suresi 6:79; Nahl suresi 16:120) olduğunu söyler. Muhammed'in zamanından önce bile eski Arapça'da bu sözcük dindar bir kişi için kullanılmaktadır. Kur'an bu terimi detaylı bir şekilde tanımlamamakla birlikte kullanılış şekline Muhammed'in bu sözcüğü birden fazla tanrıya tapmayı bırakıp, İslam'a yakın bir anlayışa ulaşmış bir kişiyi anlatmak için kullandığı anlaşılmaktadır.

Ancak Kur'an, İbrahim'in İslam inancını dolaylı olarak ikrar ederek daha da ileri gittiğini söyler. Bakara suresi 2:131'de şu ifadeyi kullanır: "Alemlerin Rabbine boyun eğdim" (Arapça: *aslamtu li rabbi l-'alamain*). 'Boyun eğdim' (*aslamtu*) ifadesi, Sebe Melikesi tarafından Ali İmran suresi 3:17'de ve Neml suresi 27:44'te İslam'a dönüşünü ilan etmek için kullanılmıştır. Müslüman yorumcuların gözünde bu İbrahim'in İslam'a dönüşünün kanıtıdır.

İbrahim İslam için şu açıdan da önemlidir; Kur'an'a göre İbrahim ve oğlu İsmail Müslümanlar'ın mabedi olan, tek gerçek Tanrı'ya dua edilecek Kabe'yi kurmuşlardır (Bakara suresi 2:124-127). Allah ona yıldızların değil, yerin ve göğün Tanrı'sının insanların kaderini yönlendirdiğini açıklar (En'am suresi 6:75). Eski Arap inancındaki yıldızların insanların kaderini etkiledikleri düşüncesine karşılık olarak, Muhammed'in İbrahim'in halkının astrolojisinden söz etmiş olabileceğini varsayabiliriz.

Kur'an'da, İbrahim daha önceden inandığı güneş, ay ve yıldızlara tapma inancını reddeder (En'am suresi 6:76-79) ve gerçek Tanrı'ya yönelir. Ancak inancını tasdik etmek ve bütün kuşkularını yok etmek için Tanrı'dan bir mucize yapmasını, ölü olanı diriltmesini diler.

Peygamberin kendisinin öldürdüğü dört kuşu canlandırarak Tanrı duasını yanıtlar. "Allah aziz ve hâkim" olduğunu kanıtlar (Bakara suresi 2:260). İbrahim'in oğlunu kurban etmesi konusunda da bu kuşların öldürülmesi önem taşır, çünkü peygamber Tanrı'nın ölüleri diriltebileceğini görmüştür. Ancak Kutsal Kitap, İbrahim'in Tanrı'ya olan koşulsuz imanından söz eder (İbraniler 11:17-19). Bu koşulsuz iman, Tanrı'nın güvenilirliğinin kanıtını görmeden oğlunu sunağa yatırmakta tereddüt etmemiştir (Yaratılış 22).

İbrahim'in Çağrısı

İbrahim'in halkı, Muhammed'in çağdaşları gibi, çok tanrılı bir inanca sahiptir. Allah'a yöneldikten sonra, peygamber Kabe'yi putlardan temizleme görevini alır (Hac suresi 22:26-29). İbrahim babası Azer'i¹⁹ ve komşularını çok tanrılı inançlarını bırakmaları için teşvik eder, çünkü her şeye kadir olan Tanrı Allah'tır. Ankebut suresi 29:17'de onlara şöyle der: "Siz Allah'ı bırakıp birtakım putlara tapıyor, asılsız sözler uyduruyorsunuz. Bilmelisiniz ki, Allah'ı bırakıp da taptıklarınız rızık veremezler. O halde rızık Allah katında arayın. O'na kulluk edin ve O'na şükredin. Ancak O'na döndürüleceksiniz." İbrahim'in yaşamındaki bu dönüm noktası – halkının geleneksel inancı olan çok tanrıcılığı reddetmesi ve çevresindekilere tek gerçek Tanrı'ya inanmaları için çağrıda bulunması – Muhammed'in kendi geçmişini çok açık bir şekilde yansıtır.

İbrahim babasına Şeytan'a hizmet etmekten vazgeçmesi için yalvarır, ancak Azer reddeder ve oğlunu taşlatmayla tehdit eder. Peygamber bundan sonra Allah'a dua ederek babasını bağışlamasını ister (Meryem suresi 19:44, 46-47; Şuara suresi 26:86). Kendi ailesinin inancından böyle dramatik bir şekilde ayrılması ve onların karşı çıkıyor olması da Muhammed'in kendi durumunu yansıtır. Kendi yeni inancını açık bir şekilde duyuran İbrahim, babasını ve putperest inancını belirgin bir şekilde terkeder (Meryem suresi 19:42-48).

İbrahim Kabe'deki İlahları Yok Eder

İbrahim'in halkı daha sonra putperestliklerini babalarının geleneklerine ve dinlerine başvurarak haklı çıkarmaya başlarlar. Peygamber onların bu özürünü göklerin ve yerin yalnızca bir Tanrı'sı vardır diyerek reddeder. "Doğrusu, siz de, babalarınız da açık bir sapıklık içindesiniz, dedi." (Enbiya suresi 21:54). Dinleyicileri yine de onu dinlemeyi reddedince, putlarının en büyüğü hariç hepsini yok eder. Kızgın komşuları bunu kimin yaptığını sorduğunda, alaycı bir şekilde kendisinin değil geride kalmış olan tek putun yaptığını ileri sürer (Enbiya suresi 21:63). Bir kez daha tektanrıcılığı vaaz eder, ancak kızgın olan halk onu diri diri yakmaya karar verir. Bundan sonra Allah onu ve kendisine inanan Lut'u kurtarır (Ankebut suresi 29:26). Kur'an nasıl kurtuldukları hakkında ayrıntı vermez, başka bir ülkeye kaçışlarını ise içermez.

İbrahim'in Oğulları

Hud suresi 11:69 ve Tur suresi 52:24 İbrahim'e oğullar vaat edilmesini anlatır. Konuklarına yemeleri için buzağı sunar. Onlar yemek yemezler,

ancak “bilgili” bir oğulun doğacağını vaat ederler. Eşi, çok yaşlı olduğu için çok şaşırır ve güler (Hud suresi 11:71). İbrahim bile bu vaatten kuşku duyar çünkü o da yaşlıdır (Hicr suresi 15:54). Bir süre sonra, önce İshak, sonra da Yakup doğar (Meryem suresi 19:49) ve her birine peygamber denilir. Kutsal Kitap’taki Yakup’tan farklı olarak, Kur’an’daki Yakup İbrahim’in torunu değil, oğludur (bkz. Yaratılış 25:19, 28).

Tanrı İbrahim’le bir antlaşma yapar ve onu insanoğlunun önderi ilan eder. Hadisler ayrıca Allah’ın onu İsmail’in soyundan gelen ve yüce bir ulus olan Araplar’ın atası yaptığını da ekler.

İbrahim’in Kurbanı – İshak mı, İsmail mi?

Kur’an da bir kurban öyküsü içerir ancak ayrıntıları çok daha farklıdır. İbrahim’in oğullarından biri babasının onu öldüreceğine ilişkin bir rüya görür. İbrahim oğlunu bu buyruğa uyması gerektiği konusunda ikna eder. Ancak soru şudur; hangi oğuldan söz edilmektedir, İshak mı yoksa İsmail mi? Kur’an’daki metinde isim verilmemesine karşın (Saffat suresi 37:99-107), Müslümanlar’ın çoğu kurban edilen oğulun İsmail olduğuna inanır. Ancak eski Kur’an yorumları daha farklı sonuçlara varmaktadır. En yaygın görüş bu olayın İshak’ın doğumundan önce gerçekleşmiş olduğu yönündedir, çünkü Eski Antlaşma İshak’tan İbrahim’in “biricik oğlu” olarak söz eder (Yaratılış 22:12). Ancak Kutsal Yazılar’da yer alan metin “İshak’ı, sevdiğin biricik oğlunu” der (Yaratılış 22:2).

Rüyayı duyduktan sonra İbrahim oğlundan doğru kararı vermesini ister (Saffat suresi 37:101-102). Metnin bu buyruğun doğrudan Tanrı’dan geldiğini açıkça belirtmemesi, ancak İbrahim’in rüyayı bu şekilde yorumladığını söylemesi son derece ilginçtir. Hadisler uyarınca İbrahim rüyanın Şeytan’dan mı yoksa Tanrı’dan mı geldiğini anlamak için bir günlüğüne inzivaya çekilir. Akşam olunca aynı vahyi alır ve bunu Tanrı’nın gönderdiği bir mesaj olarak kabul eder. İtaat etmeyi isteyen İbrahim, oğlunu kurban olarak sunmaya hazırdır.

Hadisler Şeytan’ın pusuya yatarak babayla oğlunu planlarından caydırmaya çalıştığını da ekler.

“İsmail’le konuştu, ‘Nereye gidiyorsun? Ölmek için daha çok gençsin!’ İbrahim’e, ‘Bu doğru olamaz. Allah dostum dediği birine nasıl böyle zalim bir buyruk verebilir?’ Allah’ın iyi planından kuşku duymayan İbrahim şeytanı kaçırmak için ona taşlar fırlatır.”²⁰

İbrahim kurban törenine başlarken Allah onu durdurur, ona itaat etmeye niyetli olmasının itaat etmek kadar geçerli olduğunu söyler ve oğlunun yerine kurban etmesi için ona kurbanlık bir hayvan verir. Tanrı bunu İbrahim’i sınamak için yapmıştır (Saffat suresi 37:103-107). Bu olayın anısına hacca giden her bir kişi hac yolculuğunu Mekke’deki Kurban Günü’nde bir

kurban keserek tamamlar. Daha sonra bu kurban etleri yoksul ve ihtiyaç içinde olanlar arasında dağıtılır. Kurban Bayramı'yla birlikte Ramazan ayının bitimindeki Ramazan Bayramı İslami takvimdeki en önemli bayramlardır.

İbrahim'in Kur'an'daki yaşamı Kutsal Kitap'takinden büyük farklılıklar gösterir. İbrahim'in Kur'an'daki rolü yalnızca insanoğluna örnek olmak ve putperestliğe karşı olan mücadelede Muhammed'ten önce gelen peygamber olmaktır. Kutsal Kitap'ta o yalnızca kurtuluş tarihinin önemli bir parçası olan bir ata değil, imanını tamamen Tanrı'ya yerleştirmiş biri olarak kuşaklar boyu yeni imanlılar için bir rol modelidir (bkz. İbraniler 11).

11 Kur'an'a ve Müslüman İlahiyatına Göre İsa Mesih

Kur'an Yeni Antlaşma'da geçen yalnızca birkaç kişinin adını içerir: İsa, Vaftizci Yahya, Zekeriya ve Meryem. Öğrencilerden yalnızca bir grup olarak söz edilir, ancak Kur'an'ı okuyan biri İsa'nın kaç tane öğrencisi olduğunu, öğrencilerinin isimlerini ya da çağrılarının ne olduğunu öğrenemez.

Peygamber olan İsa (Arapça: *İsâ*) fevkalade bir insan olarak tasvir edilir ancak bu İslami bakış açısına göre yapılır. Muhammed Yeni Antlaşma'daki Kristoloji'nin bazı yönlerini kabul eder, bazılarını reddeder, diğerleriniyse tamamen göz ardı eder. 15 sure ve 93 ayette İsa'nın seçici bir portresini çizer. Modern araştırmalar Muhammed'in Kutsal Kitap'taki metinleri az çok bildiğini (çoğunluğu çarpıtılmış ve iyi anlaşılmamış şekilde) farz eder. Kutsal Kitap'a dayalı olmayan kaynaklar, Hristiyan edebiyatı ve örneğin İsa'nın çocukluğuyla ilgili olan Arapça Müjde gibi apokrif Müjde'ler hakkında bilgisi vardır. Kutsal Kitap'a dayalı olmayan bu materyaller Muhammed'in ana bilgi kaynağı gibi görünmektedir.

İsa'nın Kur'an'daki rolü bir taraftan çok özeldir. Kendisine "Allah'ın kelimesi" ya da "O'ndan bir ruh" denen tek peygamber odur (Nisa suresi 4:171). Hastaları iyileştiren, ölüleri diriltiren ya da ölü bir şeyden yaşam yaratabilen tek peygamber de odur. Diğer taraftan da, Kur'an bütün bu ender bulunan armağan ve ünvanlarına rağmen onun yalnızca bir insan ve peygamber olduğunda ısrar eder. "...Meryem oğlu İsa Mesih, ancak Allah'ın resulüdür..." (Nisa suresi 4:171)

İsa Kur'an'da insanoğluna kutsal yazıyı yani Müjde'yi (Arapça: *al-injîl*) getiren az sayıdaki peygamberden birisidir. *İncil* Yeni Antlaşma'nın tamamı ya da Müjde'lerden biri değildir, ancak elçinin örneğin İslam'daki gibi tek Yaratıcı Tanrı ve Yargı mesajını iletmiş olduğunu belirtir. Kur'an Yeni Antlaşma'daki öğretilerden hiçbirini izlemez ve Elçilerin İşleri kitabında yer alan Pavlus'un hiçbir mektubundan bahsetmez. Çarmıha gerilişten yalnızca bir ayette o da son derece silik bir şekilde söz edilir, ancak kurtuluş ve aklanmayla ilgili olan önemi tamamen görmezden gelinir.

İsa'nın Doğumu

Kur'an İsa'dan genellikle 'Meryem'in Oğlu' diye söz eder. Bu ünvanın Süryanice ya da Arapça olan apokrif metinlerden²¹ ya da Etiyopya'daki²² kilisenin kullandığı Kıptice'den türetilmiş olması mümkündür. Bu arada Meryem'den 'Harun'un kız kardeşi' diye sözedilir (örneğin, Meryem

suresi 19:28). Muhammed onu Eski Antlaşma'daki Miryam'la karıştırmış olabilir. Kur'an, hadisler tarafından Cebrail olduğu farz edilen bir 'ruhun' Meryem'e görünerek ona bir oğul vaat ettiğini anlatır. Haberi getiren meleğin dediğine göre o çocuk "insanlar için bir delil" olacaktır (Meryem suresi 19:21). Ancak hadislere bakılacak olursa, İsa yalnızca kendi halkı olan İsrail'e gönderilmiştir. Kur'an'sa onun bütün insanlık ve dünya için bir delil olduğunu vurgular (Meryem suresi 19:21).

Meleğin bildirdiklerinden sonra Meryem bir bakire ve 'iffetsiz olmadığı' için bir çocuğa sahip olacağı düşüncesiyle korkuya kapılır (Meryem 19:20). Kutsal Kitap'takine zıt olarak Kur'an Yusuf'tan hiç söz etmez. Âdem gibi Kur'an'daki İsa yalnızca Tanrı'nın gücü sayesinde var olur. Bu da onun insandan daha üstün bir varlık olmadığını bir ifadesidir. Yeni Antlaşma'daki Bakireden Doğma olayının açıklamasından farklı olarak bu doğa üstü yaratılış yalnızca ilahi bir kanıttır, özel bir işleve işaret değildir. Yeni Antlaşma Meryem'in İsa'ya Kutsal Ruh tarafından gebe kalışını, O'nun Tanrı'nın Oğlu rolüne işaret eden bir kanıt olarak yorumlarken, Kur'an ve daha sonra İslami ilahiyatı da İsa'nın tanrısal benliğini reddeder. Başka bir fark da, Kutsal Kitap İsa'nın Tanrı'dan doğduğunu söylerken, Kur'an onun yaratılmış olduğunda ısrar eder.

Meryem oğlunu bir hurma ağacının altında dünyaya getirir.²³ İsa hemen konuşmaya başlar. Meryem acı ve halkının onu reddeceğinin korkusu içindeyken onu teselli eder. Bundan kısa bir süre sonra da halkla konuşur:

"Çocuk şöyle dedi: 'Ben, Allah'ın kuluyum. O, bana Kitab'ı verdi ve beni peygamber yaptı. Nerede olursam olayım, O beni mübarek kıldı; yaşadığım sürece bana namazı ve zekâtu emretti.'" (Meryem suresi 19:30-31).

İsa'nın Mucizeleri

Kur'an'ın İsa'nın Muhammed'in tersine mucizeler yapmış olduğunu belirtmekle kalmayıp, başka hiçbir peygamberin yapamadığı mucizeleri gerçekleştirmiş olduğunu içermesi son derece ilginçtir: "Ölüleri diriltti ve hatta bunun dışında yalnızca Allah'a mahsus olan cansız bir maddeden yaşam yarattı. Ancak İsa yalnızca Allah'ın verdiği buyruklar uyarınca davrandı çünkü o mucizeleri 'Allah'ın izniyle' gerçekleştirdi." (Ali İmran suresi 3:49) Kur'an'daki diğer peygamberler gibi, yaptığı mucizeleri ancak Allah'ın gücüyle gerçekleştirebilirdi, kendi kendine değil.

Ali İmran suresi 3:49 İsa'nın çamurdan kuşlar yaparak onlara soluğuyla yaşam vereceğini, kör ve cüzamlıları iyileştireceğini, ölüleri dirilteceğini ve bir ölümlünün bilemeyeceği şeyleri bileceğini duyurur. Ancak Yeni Antlaşma'dan²⁴ farklı olarak Kur'an, İsa'nın mucizeleriyle ilgili olarak yalnızca bir fazla anlatım içerir. Bu öyküye göre öğrencileri ısrarla yetkisini

kanıtlamasını isteyince, üzeri yiyecek dolu bir masayı gökten indirir. Öğrencileri mesajının doğruluğuna ikna olmak için yiyeceklerden yemek istediklerinde Tanrı onların isteklerini iştirir, ancak böyle bir kanıt gördükten sonra hala inanmayanları ağır bir şekilde cezalandıracağını bildirir (Maide suresi 5:112-115). Bu olay Yeni Antlaşma'da yer alan 5.000'lerin doyurulması olayından, Rab'bin Duası'ndaki günlük ekmek isteği ya da Rab'bin Son Akşam Yemeği anlatımlarından elde edilmiş olabilir.

Mucizeler dışında Kur'an İsa'nın yaşamıyla ilgili olarak pek fazla bir şey söylemez. Hristiyanlığın yayılması için öğrencilerin nasıl yetiştirildiği ya da İsa'nın verdiği öğretilerin içeriği hakkında hiçbir şey söylemez. Heikki Räisänen İsa'nın Kur'an'da yer alan öğretilerini şu şekilde özetler:

Allah'tan korkun ve bana itaat edin.

Allah benim ve sizin Rab'binizdir.

O'na hizmet edin.

Doğru yol budur.²⁵

Sonuç olarak Kur'an'daki İsa yeni bir öğreti vermez ancak daha önceki peygamberlerin mesajlarını tekrarlar. Bu mesaj, Her Şeye Gücü Yeten Yaratan Tanrı'ya inanın'dır. Maide suresi 5:46 şöyle ifade eder:

"Kendinden önce gelen Tevrat'ı doğrulayıcı olarak peygamberlerin izleri üzerine, Meryem oğlu İsa'yı arkalarından gönderdik. Ve ona, içinde doğruya rehberlik ve nur bulunmak, önündeki Tevrat'ı tasdik etmek, sakınanlara bir hidayet ve öğüt olmak üzere İncil'i verdik."

İsa – Tanrı Sözü

Kur'an İsa'ya 'Allah'ın kelimesi,' onun sözüyle yaratılmış olan 'O'nun ruhu,' der (Nisa suresi 4:171; Ali İmran suresi 3:45).

"Melekler demişlerdi ki: Ey Meryem! Allah sana kendisinden bir Kelime'yi müjdeliyor. Adı Meryem oğlu İsa'dır. Mesih'tir; dünyada da, ahirette de itibarlı ve Allah'ın kendisine yakın kıldıklarındandır." (Ali İmran 3:45)

Müslüman yorumcular 'Allah'ın kelimesi' ünvanını açıklamak için birkaç girişimde bulunurlar. İsa Tanrı'nın sözüyle yaratılmıştır ve Meryem'in içine yerleştirilmiş olan 'söz'dür.²⁶ O gebe kalınması anında Allah'ın söylediği yaratıcı sözün yerine gelmesidir. Daha önceki peygamberler tarafından önceden bildirilmiş sözdür ve Allah'ın mesajını getiren ve insanlığı doğru yola yönlendirecek olan İyi Haber'dir,²⁷ ancak Yeni Antlaşma'daki 'logos' (Yunanca: söz) yani önceden beri var olan, daha önceden belirlenmiş bir tarihte dünyaya gönderilene dek Baba'yla birlikte olan ve yaratılışa katkıda bulunmuş olan Tanrı'nın Söz'ü değildir (Yuhanna 1:1). Yani Kur'an'daki İsa yalnızca Tanrı'nın bir sözüdür, Tanrı'nın Söz'ü değildir. Yalnızca Nisa suresi 4:171 İsa'ya 'söz' (tam karşılığı 'O'nun sözü) der, ancak metnin içeriği İsa'nın yalnızca Allah'ın temsilcisi, peygamberi ve ölümlü bir insan olduğunu açıkça ifade eder.

İsa – Tanrı'nın Ruh

Kur'an İsa'dan yedi defa Meryem'in içine üflenmiş 'O'ndan bir ruh' (Tahrim suresi 66:12) olarak söz eder ve o Tanrı'nın gücüyle güçlendirilmiştir: "... Meryem oğlu İsa'ya da mucizeler verdik. Ve onu Ruh'u'l-Kudüs (Cebrail) ile destekledik."²⁸(Bakara 2:87'yi, Bakara 2:253 ile karşılaştırınız). Ancak bu tanrısal ruhun yardımını alan yalnızca İsa değildir. Kur'an, Allah'ın bütün inananları ruhuyla desteklediğini (Mücadile 58:22) ve Kur'an'ın vahiy yoluyla inişinde ruhun etkin bir rol oynadığını vurgular. Ona 'O'ndan bir ruh' şeklinde hitap ettiği zaman, onu Yeni Antlaşma'daki Üçlübirlik ile özdeşleştirmez.

İsa – Mesih

İsa'ya Kur'an'da 11 defa Mesih denir (örn., Ali İmran 3:45), ancak bu ünvan Yeni Antlaşma'daki İsa'nın Kurtarıcılık ya da Meshedilmiş Olan rolünü içermez, yalnızca başka bir ad gibi kullanılmıştır. Muhammed'in İsa'nın halkı için bir Kurtarıcı ve Meshedilmiş Olan olduğunu hiç duymadığı bellidir. Çünkü Kur'an bu ünvanların önemine hiç değinmez bunun yerine ne anlama geldiğini bile açıklamadan 'İsa' adı yerine 'Mesih'i' kullanır. Muhammed Kutsal Kitap'taki 'Mesih' teriminin önemini bilmediği için Eski Antlaşma'da önceden bildiren kurtuluş getiren haberciyle İsa'yı özdeşleştirememiştir. Kur'an'daki İsa'ya da, Yeni Antlaşma'daki İsa'ya da 'Mesih' denir. Fakat Kur'an Mesih'in Yeni Antlaşma'da tanımlanan görevlerini içermez.

İsa – Tanrı'nın Kulu

Kur'an İsa'ya ayrıca 'Kul' da der: "Ne Mesih ne de Allah'a yakın melekler, Allah'ın kulu olmaktan geri dururlar..." (Nisa suresi 4:172) Yine bunun da diğer ünvanlar gibi kullanıldığını görürüz. İsa'ya 'Mesih' ünvanı verilir ancak ona Tanrı'nın kulu diyerek Kur'an onu diğer elçilerle bir tutar.

İsa'nın Çarmıha Gerilmesi, Ölümü ve Geri Dönüşü

Birden çok anlama gelebilecek, karmaşık bir gramer kullanıldığı için, Kur'an'da çarmıha gerilişten söz eden bu tek ayetten (Nisa suresi 4:157, 'çarmıh ayeti') İsa'nın çarmıha gerildiğinde gerçekten ölüp ölmediğini anlamak son derece güçtür. Müslüman yorumcuların ve ilahiyatçıların büyük çoğunluğu İsa'nın çarmıhta ölmediğine, bunun yerine çarmıhın ilan edeceği yenilgi ve utançtan henüz hayattayken Allah tarafından göğe alınarak kurtarıldığına inanır. Doğal olarak, eğer İsa'nın çarmıha gerildiğine

ve öldüğüne inanmıyorlarsa, onun dirilişine inanmaları için hiçbir neden yoktur. Bu onun Müslüman bakış açısından olan rol ve işlerine aykırıdır. Diğer peygamberlerden hiçbiri çarşıta ölmemiş ve diğer peygamberlerden hiçbiri dirilmemiştir. Liberal Avrupa teolojisine dayanarak Müslümanlar dirilişi tamamen reddederler. Genellikle bunu İsa'nın öğrencilerinin bir uydurması olarak görürler.

İsa'nın dünyanın sonu geldiğinde dünyaya dönüp dönmeyeceği Kur'an'da açıkça belirtilmez ancak hadislerde dünyanın sonu geldiğinde İsa'nın rolüyle ilgili olarak ayrıntılı bilgiler yer almaktadır: O Şam'a dönecektir. Şam Camii'nin (Emevi Camii) soldaki minaresinin adı 'İsa Minaresi'dir çünkü İsa'nın göklerden dünyaya tam bu minareden döneceğine inanılır. Daha sonra İsa, Mesih karşıtı kılıçla yok eder. Bütün haçları kırar, bütün domuzları öldürür, her bir sinagogu ve kiliseyi yok eder ve İslam'ı kabul etmeyen Hristiyanlar'ın hepsini idam eder.

Daha sonra İsa Kudüs'teki camide namaz kılar, caminin yerel önderi (imamı) yerini almasını teklif eder. Ancak İsa kabul etmez ve namaz kılan topluluğa katılır. Böylelikle İslami din adamlarının üstünlüğüne, İslam'a inandığını ve uyguladığını açık bir şekilde ilan etmiş olur. Mesih-karşıtı öldürdükten sonra 'Kitaba İnananların' çoğu ona ve İslam'a inanır, inanmayı reddedenlerse İsa tarafından öldürülür. Böylece dünyada yalnızca İslam cemaati kalır. Adalet ve barış, hayvanlar alemi de dahil olmak üzere (Şii'lere göre), dünyada hüküm sürer. 40 yıl sonra İsa ölür ve Muhammed'le, Muhammed'den sonra gelen ilk iki Halife Ebu Bekir ile Ömer Bin Hattab'ın arasına gömülür.²⁹ Bu ayrıntılardan hiçbiri Kur'an'da yer almaz, ancak son geldiği zaman İsa'nın yapacakları hakkındaki bu hadisler İslam dünyasının tümünde genel olarak kabul edilir.

Sonuç: Kur'an İsa'yı ya da onun davranışlarını hiçbir zaman eleştirmez. Allah'a yakın olan ender kişilerden biridir ve hem bu dünyada, hem de ahirette itibarlıdır (Ali İmran suresi 3:45). Diğer bütün elçiler gibi o da dürüst dindarlığın bir örneğidir.

Diğer taraftan, Kur'an'daki İsa öğretisi ve tarihindeki ünvanları, özellikleri ve yaptıkları olağan üstü olabilir ancak kesinlikle eşsiz değildir. Onun resullük konumunun tanrısal bir doğaya sahip olmakla ya da oğullukla bir ilgisi yoktur. O daha çok Allah'ın dünyayla ilgili olan planının çarkında bir diş gibidir, Her Şeye Kadir olan Allah ve yaklaşmakta olan yargı ile ilgili vaaz vererek sorumluluğunu yerine getirmiştir. Muhammed'in onun kitabı olan İncil'i kabul ettiği gibi, o da Tevrat'ı doğrular (Maide suresi 5:46) ve kendisine inananları doğru yola iletir.

Aynı zamanda, İsa Muhammed'in gelişini bildiren elçidir (Saff suresi 61:6). İslam ilahiyatının son 150 yıl içinde 'keşfettiği' gibi Muhammed'in gelişi hem

Eski hem de Yeni Antlaşma'da bildirilmiştir (A'raf suresi 7:157).

Kur'an'daki İsa, Kutsal Kitap'taki İsa Mesih'ten oldukça farklı bir kişidir. Hastaları iyileştirmek, ölüleri diriltmek, yaptığı mucizeler, Tanrı'dan aldığı mesaj gibi yüzeysel birçok benzerliğe karşın Kur'an, Yeni Antlaşma Kristolojisi'nin özünü reddeder. İsa ne Tanrı'nın Oğlu'dur, ne Çarmıh'a Gerilmiş Olan'dır, ne Dirilmiş Olan, ne de Kurtarıcı'dır. Bu da onun Kilisesinin kurtuluşu ve Müjde'yi dünyaya duyurmaları için öğrencilerinin yetiştirilmesi olan yeryüzüne geliş nedenini anlamsız kılar.

Bütün ünvanlara, bütün mucizelere karşın, Kur'an İsa'nın rolünü yalnızca peygamberlikle kısıtlar. Bu rol Hristiyan bakış açısına göre bir peygambere, Tanrı'nın Oğlu'na ve Kurtarıcı'ya yer bırakmaz. Ne Kur'an ne de daha sonraki İslam ilahiyatı Hristiyan görüşünü kavrayabilir. Bunun için de onun peygamberlik görevini aşan her şeyi yanlış kabul eder.

Kur'an Öğretisine ve İslam İlahiyatına Göre İsa
İsa bakire olan Meryem'den doğmuştur (Meryem19:16-33).
O 'Allah'ın Kelimesi' ve 'O'ndan bir ruhtur' (Nisa 4:171).
O Mesih'tir (Ali İmran 3:45).
O insanlığa bir vahyi, Müjde'yi getirmiştir (Arapça'da <i>İncil</i> ; Maide 5:110).
Tevrat'ı kabul eder (Ali İmran 3:50).
O Tanrı'nın bir peygamberidir, ancak yalnızca bir insandır. Tek olan Tanrı'ya imanı vaaz eder (Maide 5:175).
Tanrı'nın izniyle mucizeler yapar. Hastaları iyileştirir, ölüleri diriltir ve cansız maddeye can verir (Maide 5:110).
O yalnızca bir insandır. O ne kendisinin ne de annesinin tanrısallaştırılmasını ister (Maide 5:116-117).
O insanlık için bir örnek (Zühruf 43:57) ve bir vahiydir (Meryem 19:21).
O, Yargı Günü'nde kendisine inanmayanlara karşı ifade verecek olan bir tanıktır (Nisa 4:159).
O, Tanrı'nın, "Ol!" demesiyle yaratılır (Ali İmran 3:47; Meryem 19:21).
Musa'nın Yasası tarafından yasaklanan bazı şeyleri özgür bırakır (Ali İmran 3:50)
Tektanrıcılığı öğretir (Ali İmran 3:51).
Kendisini öldürmek isteyen Yahudiler'le çekişir (Ali İmran 3:54-55).
Tanrı tarafından namaz kılması ve zekât vermesi emredilir (Meryem 19:31-32).

Tanrı tarafından mübarek kılınır (Meryem 19:31).
‘Tanrı’ya yaklaştırılan’dır (Arapça: <i>muqarrab</i>), ‘ilahi merhametle Tanrı’ya yaklaştırılan kişi’dir ³⁰
Diğer bütün peygamberler gibi o da günahsızdır (İslam ilahiyatına göre).

İslam’daki İsa’yla İlgili Hatalar
Çarmıhta ölmez (Ali İmran 3:54-55), Tanrı tarafından göğe alınır (Nisa 4:157-158).
Yeniden dirilmez.
O bir Kurtarıcı değildir.
Ona Mesih denir ancak Eski Antlaşma’da duyurulan Meshedilmiş Olan o değildir.
Ne Tanrıdır (Maide 5:17), ne Tanrı’ya benzerdir ne de Tanrı’nın Oğlu’dur (Nisa 4:171). Bunu kendisi beyan eder (Maide 5:72).
O Rab değildir (Arapça: <i>rabb</i> ; 9:71).
Üçlülük’ün İkinci Kişisi değildir (Maide 5:73).

12 Kur'an'ın İsa'ya Bakışı Tanrı'nın Oğlu mu yoksa Peygamber mi?

Hem Müslümanlar'ın hem de Hristiyanlar'ın İsa'nın Kur'an'daki özgün yerini, dikkat çekici ünvanlarını ('Mesih', 'Kelime' ve 'O'ndan bir ruh') ve olağanüstü işlerini (hastaları iyileştirmek, ölüleri diriltmek, cansız maddeye can vermek) vurgulayan bir diyaloga girmeye istekli olduğu doğrudur. Diğer taraftan, Kur'an'ın Kutsal Kitap'ta yer alan İsa'nın Tanrı'nın Oğlu olduğu öğretisini açık bir şekilde reddettiği göz ardı edilmemelidir:

“Andolsun ki ‘Allah, kesinlikle Meryem oğlu Mesih’tir’ diyenler kafir olmuşlardır. Halbuki Mesih ‘Ey İsrailoğulları! Rabbim ve Rabbiniz olan Allah’a kulluk ediniz. Biliniz ki kim Allah’a ortak koşarsa muhakkak Allah ona cenneti haram kılar; artık onun yeri ateştir ve zalimler için yardımcı yoktur’ demişti.” (Maide suresi 5:72)

Kur'an ile Kutsal Kitap arasındaki yüzeysel benzerliklere karşın, Kur'an Kutsal Kitap'taki öğretinin özünü reddeder. İlk günah öğretisi, İsa'nın beden alması ve günahkarlar için O'nun çarmıhta ölmesiyle sağlanan kurtuluş, Üçlülük ve İsa'nın tanrısal doğası öğretilerini Müslümanlar tahammül edilemez ve yanlış bulur.

Diyalog taraftarı olanların bile bu noktaların iki din arasındaki klasik uyumsuzluklar olarak kaldığını kabul etmeleri gerekmektedir. Hristiyanlar'la Müslümanlar Her Şeye Gücü Yeten tek bir Yaratıcı Tanrı'ya, Son Yargı'ya, ölülerin dirileceğine olan ortak inançlarını vurgulayabilirler. Ancak bir Müslüman İslam'a inandığı sürece İsa'nın Tanrı'lığını ya da O'nun kurtarıcı rolünü asla kabul etmez. Kutsal Kitap'a inanan hiçbir Hristiyan, İsa'nın Oğulluğunu ve bundan türemiş olan öğretileri inkâr edemez.

Kutsal Kitap kurtuluşun yalnızca İsa Mesih'e Tanrı'nın Oğlu, günahların bağışlanması için çarmıha gerilen ve dirilen Kurtarıcı olarak inananlar için olduğunu öğretir. İslam, cennetin yalnızca Muhammed'i Allah'ın peygamberi ve Kur'an'ı da Tanrı'dan gelen vahiy olarak kabul edenlere açık olduğuna inanır. Kur'an İsa'nın Oğulluğunu açıkça reddettiği için bu iki inancın dogmatik inanç bildirimlerinin arasında aşılamayacak bir engel vardır. Yalnızca bir tanesi doğru olabilir.

İslam Neden İsa'nın Tanrısal Oğulluğunu Kabul Etmez?

Bu konudaki en önemli nedenlere değinmek isterim.

1. İsa'nın Oğulluğu Müslüman ahlakına aykırıdır.

Kur'an İsa'nın Tanrı'nın Oğlu olduğunu inkâr etmek zorundadır çünkü Muhammed bu ilişkiyi sanki Allah kendisine bir eş alıp çocuk sahibi olmuş

gibi bedensel olarak algılamıştır.

“Cinleri Allah’a ortak koştular. Oysa ki onları da Allah yaratmıştı. Bilgisizce O’na oğullar ve kızlar yakıştırdılar. Haşa! O onların ileri sürdüğü vasıflardan uzak ve yücedir. O göklerin ve yerin eşsiz yaratıcısıdır. O’nun eşi olmadığı halde nasıl çocuğu olabilir! Her şeyi o yaratmıştır ve her şeyi hakkıyla bilen O’dur” (En’am 6:100-101).

Muhammed’e göre, Tanrı’nın bir oğlunun olmayacağı kuşkusuzdur, çünkü Zühruf suresi 43:81’de şöyle der: “De ki: Eğer Rahman’ın bir çocuğu olsaydı, elbette ben (ona) kulluk edenlerin ilki olurum!” Meryem suresi böyle bir hakarete karşı daha da büyük bir tiksinimeyi ifade eder:

“‘Rahman çocuk edindi’ dediler. Hakikaten siz, pek çirkin bir şey ortaya attınız. Bundan dolayı, neredeyse gökler çatlayacak, yer yarılacak, dağlar yıkılıp düşecektir! Rahman’a çocuk isnadında bulunmaları yüzünden. Halbuki çocuk edinmek Rahman’ın şanına yakışmaz.” (Meryem 19:88-92)

Muhammed’e göre Tanrı’nın ‘çocuk edinmesi’ iddiası, böyle bir şeye inananların cehaletini kanıtlar. Bu bir ‘yalan’dır (Kehf 18:4-5). “Allah’ın bir evlat edinmesi, olur şey değildir.” (Meryem 19:34) ya da, Müslümanlar tarafından sıkça tekrarlanan 112. İhlas suresinde belirtildiği gibi:

“De ki: ‘O, Allah birdir!

Allah sameddir!

O, doğurmamış ve doğmamıştır!

Onun hiçbir dengi yoktur!”³¹

Daha sonra Müslüman ilahiyatçılar İsa’nın tanrısal oğulluğunu Kur’an’dan daha da sert bir şekilde reddetmeyi sürdürürler. Tanrı’nın üremeye değil, yalnızca yaratma isteğiyle yaşam verdiğini savunurlar.

2. İsa Oğul olmadığı için, Tanrı da Baba Değildir.

Kur’an İsa Mesih’i Allah’ın planında yer alan birçok peygamberden biri olarak gördüğünden Yaratıcı olan Tanrı onun Baba’sı olamaz. İslam’a göre Allah’ın oğlu yoktur, o Baba olarak nitelendirilemez ve inananlara yalnızca Yaratıcı ve Yargıç olarak görünür. Bir Baba olarak asla görünmez.

Ancak Tanrı’nın kendisini Baba olarak tanıtmaması Kutsal Kitap’ın en temel ifadelerinden biridir (2. Selanikliler 1:1; 1. Petrus 1:17). O’nun baba sevgisi insanoğluluyla olan ilişkisini belirler. Kutsal Kitap O’nun çocuklarına olan sevgisini kendisine Baba demelerine izin vererek gösterdiğini vurgular. “Bakın, Baba bizi o kadar çok seviyor ki, bize ‘Tanrı’nın çocukları’ deniyor! Gerçekten de öyleyiz” (1. Yuhanna 3:1). Tanrı kendi sevgisini bir annenin çocuklarına olan sevgisiyle karşılaştırır (Yeşaya 49:15) ve O’nun tanrısal baba sevgisi dünyadaki her bir baba için mükemmel bir örnektir (Efesliler 3:15).

Ancak İslam’da her şeye kadir ebedi Allah ile bir ölümlünün arasında böyle bir yakın ilişki düşünülemez bile. Bu Allah’ın doğasına aykırıdır. Allah’la hiçbir karşılaştırma yapılamaz ya da hiçbir düzeyde, özellikle de aile ilişkisi düzeyinde bir yakınlık kurulamaz.

Kutsal Kitap insanların O'na Oğlu İsa'dan başka bir yolla yaklaşamayacağını üzerinde dururken ("Benim aracılığım olmadan kimse Baba'ya gelemmez"), İslam'da Yaratıcı'yla yaratılanlar arasında böyle bir köprü bulunmamaktadır.

3. İsa'nın Oğulluğu Tanrı'nın Tekliğine Aykırıdır

Hristiyanlığın İsa'nın tanrısal Oğulluğu hakkındaki öğretisi Müslümanlık'taki Allah'ın eşsiz doğası ve tekliği kavramına ters düşmektedir (Arapça: *tauhiğ*), ki bu da İslam ilahiyatının en önemli ilkesidir. Kur'an'a ve İslam ilahiyatçılarına göre Allah'ın yanına başka bir tanrısal varlık koymak, Allah'a eş koşmaktır (Arapça: *şirk*). Bu da putperestliğin en kötüsüdür, hatta ateistlikten bile daha kötüdür. Allah'ın yanına başka bir tanrı koyan herkes sonsuza kadar cehenneme atılacaktır ve asla cennete gidemeyecektir.

Muhammed kendi halkının çoktanrılı inançlarına karşı çıktığı için böyle gördüğü Hristiyanlığı da dışlaması son derece mantıklıdır. Eğer onun karşı koyuşu, eski Arap kabilelerinin pagan tanrıçalarını kapsıyorsa, o zaman Yaratıcı'yla aynı konumda olduğunu iddia etmekle kalmayan, ayrıca sözüm ona ilahi bir doğaya ve güce sahip olan "Tanrı'nın Oğlu'nu" tabii ki asla kabul etmez. Böyle bir birey Tanrı'nın dünyanın tek Rab'bi olma konumuna meydan okur.

4. Tanrı Kendisini bir ölümlü olarak açıklamaz.

Kutsal Kitap Tanrı'nın "... peygamberler aracılığıyla birçok kez ve çeşitli yollardan atalarımıza seslendiğini" ve "bu son çağda da Oğluyla seslendiğini" söyler (İbraniler 1:1-2). Beden almış olan Tanrı'nın Sözü insanların arasında yaşamıştır; Tanrı kendisini İsa Mesih'le ve O'nun aracılığıyla açıklar.

Müslümanlar vahyin bir kişi aracılığı ile değil, göklerde bulunan vahyin aslının bir kopyasıyla, yani yazı ile olduğuna inanır. İsa'nın ilahi vahiy olduğu, Tanrı'nın Sözü'nün beden almış hali olduğu düşüncesi Müslümanlar'ın ilahi vahiy kavramına uymaz. Muhammed bile yalnızca kendi halkı olan Araplar'a putperestliklerini ortadan kaldırmak ve onları tek gerçek Tanrı'ya yöneltmek için kendi dillerinde vahiyler vermiştir.

5. Tanrı yaratılıştan uzak bir gizem olarak kalmayı sürdürür.

Kur'an etkinliklerini birçok farklı yerde betimler, ancak Allah insanlardan uzak ve saklı olarak kalmayı sürdürür. O görünmeyendir, bir gizemdir

(Bakara 2:2). O'nun doğası ancak isimlerinden anlaşılabilir. Bu isimler O'nun özelliklerinden söz etse de O yine de anlaşılamayan, kimseyle karşılaştırılmayan ve yapacakları önceden bilinmeyendir.

Böylece bir Müslüman doğru dini bulduğundan ne kadar emin olursa olsun, Son Yargı geldiğinde Allah'ın kendisini nasıl yargılayacağından hala emin olamaz. Kişinin kurtuluşundan emin olması demek, Allah'ı önceden tahmin edilebilecek bir karara bağlamak, yani onun mutlak egemenliğini kısıtlamak demektir. Allah'ın düşünceleri ve eylemleri inananların anlamaları için değil, tapınıp ikrar etmeleri içindir.

6. Müslüman ilahiyatçılar İsa'nın ilahi Oğulluğuna karşı çıkarlar.

Batı'nın tarihi eleştirilerinden yola çıkarak İslam ilahiyatı İsa'nın ilahi doğasıyla ilgili olarak yeni yeni iddialar eklemişlerdir. İşte bu kaynak onlara Kutsal Kitap'taki vahyin kuşaktan kuşağa aktarılırken güvenilirliğini yitirmiş olabileceğini 'kanıtlamıştır'.

Bu ilahiyatçılar iddialarını desteklemek için sık sık Kutsal Kitap'tan da alıntı yaparlar. Örneğin, Müjde'lerin İsa'nın insansal sınırlılığının - acıkması, yorulması, Getsemani Bahçesi'ndeki desteğe gereksinim duyuşu - altını çizdiğini savunurlar. Oysa bunlar Tanrı'nın Oğlu için düşünilemeyecek şeylerdir. Son Yargı'nın ne zaman olduğunu bilmediği için (Matta 24:26), Tanrı gibi her şeyi bilen değildir. Baba'nın kendisinden üstün olduğuna işaret eder (Yuhanna 14:28), böylece Tanrı olduğunu 'reddeder'. İslam ilahiyatçıları O'nun yalnızca bir peygamber olduğu düşüncesini "... bir peygamber kendi memleketinde saygı görmez" (Yuhanna 4:44) ya da "Tanrı, sizin bu çarmıha gerdiğiniz İsa'yı hem Rab hem de Mesih yapmıştır." (Elçilerin İşleri 2:36) gibi ayetleri kullanarak desteklemeye çalışırlar.

İslam'ı savunanlar ayrıca "Sen benim oğlumsun. Sana bugün Baba oldum." (Mezmur 2:7) ayetini İsa'nın insan olduğunu kanıtlamak için kullanırlar. "Baba'nın bana buyurduğu her şeyi yerine getiriyorum" Yuhanna 14:31'i onun yalnızca Tanrı tarafından gönderilmiş bir kul olduğunu göstermek için kullanırlar. İsa başka bir yerde daha kendi konumunu kul olarak belirtir: "İnsanoğlu'nu yukarı kaldırdığınız zaman benim O olduğumu, kendiliğimden hiçbir şey yapmadığımı, ama tıpkı Baba'nın bana öğrettiği gibi konuştuğumu anlayacaksınız." (Yuhanna 8:28) Bu peygamberin öğrettikleri Tanrı'dan gelir, ancak insanlara iletmek için yalnızca bir insan gereklidir: "Benim öğretim benim değil, beni gönderenindir." (Yuhanna 7:16).

Yaratılış da İsa'nın insan bedeni almış Tanrı olarak yeryüzünde yürüyüşüne gereken tepkiyi göstermez; hiçbir doğüstü belirti yoktur.

Ayrıca İsa'nın denenmesi Şeytan'la yapılan gerçek bir mücadeleyi temsil eder. Bu da Müslüman ilahiyatçılara göre şu demektir: Sözüml ona Tanrı'nın Oğlu Şeytan'dan üstün değildir, sıradan bir ölümlü gibi mücadele etmek zorunda kalır. Yaptığı mucizeler de – iyileştirmek, ölüleri diriltmek – olağanüstü olmakla birlikte, bunlar sıradan 'peygamber mucizeleridir' çünkü İsa bu mucizeleri Tanrı'nın gücüyle ve Tanrı'nın vermiş olduğu izinle gerçekleştirmiştir.

Örneğin Yuhanna 11:41 İsa'nın dua ettiğini aktarır: “Baba, beni işittiğin için sana şükrediyorum. Beni her zaman işittiğini biliyordum. Ama bunu, çevrede duran halk için, Beni Sen'in gönderdiğine iman etsinler diye söyledim.” İslam'a göre eğer dualarını işitmesi ve mucizelerini gerçekleştirmesine yardım etmesi için Yaratıcı'dan yardım istemesi gerekiyorsa ve Yuhanna 5:19'un belirttiği gibi “Size doğrusunu söyleyeyim, Oğul kendiliğinden bir şey yapamaz.” tamamen Tanrı'ya bağımlıysa o zaman İsa Tanrı olamaz.

Tabii ki Kutsal Kitap da bu metindeki anlamının dışında kullanılarak çarpıtılmış yorumlara karşılık verecek savlar içerir. Bu ayetleri Müslüman arkadaşlarıyla tartışmak isteyen herkes bu tür ifadelerin Kutsal Kitap'taki metnin içeriği tarafından çürütüleceğini gösterebilmek için yeterince hazırlık yapmalıdır. Ancak en sonunda Kur'an'ın ya da Kutsal Kitap'ın doğruluğu üzerinde verilecek kişisel karar tek bir ayete değil, bireyin eğilimine bağlıdır. İsa'nın ilahi Oğulluğu'nu koşulsuzca reddeden Müslüman ilahiyatçılara göre, bu metinler İsa'nın insanlığını ve peygamberlik görevini kanıtlar. Fakat Hristiyanlar için aynı sözcükler, içinde buldukları metnin tam anlamıyla birlikte, İsa Mesih'in Oğulluğu'nun kesinliğini bir kez daha doğrular.

13 İsa'nın Çarmıha Gerilişine Müslüman İlahiyatının Bakışı³²

İsa'nın gerçekten çarmıha gerilip gerilmediği sorusuyla, çarmıhın önemi, İslam'la Hristiyanlık arasındaki tartışmaların ana konularındandır. Hristiyanlık için çarmıh ve kurtuluş, Hristiyanlık inancının temelidir. Kur'an'da ise bu olay yalnızca küçük bir rol oynar. Bununla birlikte Müslüman ilahiyatı çarmıh hakkında kapsamlı yorumlar yapmıştır.

Kur'an'da İsa'nın Çarmıha Gerilişi

Kur'an İsa'nın çarmıha gerilişine yalnızca tek bir ayette değinir. Bu ayetin belirsizliği İsa'nın çarmıha gerilişi ile ilgili olan tartışmaların başlangıç noktasıdır. Nisa suresi 4:157-158 şöyle der:

“Ve 'Allah elçisi Meryem oğlu İsa'yı öldürdük' demeleri yüzünden (onları lanetledik). Halbuki onu ne öldürdüler, ne de astular; fakat (öldürdükleri) onlara İsa gibi gösterildi.³³ Onun hakkında ihtilafa düşenler bundan dolayı tam bir kararsızlık içindedirler; bu hususta zanna uymak dışında hiçbir (sağlam) bilgileri yoktur ve kesin olarak onu öldürmediler.³⁴ Bilakis Allah onu (İsa'yı) kendi nezdine³⁵ kaldırmıştır...”

İsa'nın halkının kurtuluşu için çarmıha gerildiğinden, Kur'an'ın hiçbir şekilde söz etmemesi ya da ima bile etmemesi son derece ilginçtir. Muhammed en çok o zamanki sapkın Hristiyanlarla ve tarikatlarla irtibat kurduğu için çarmıhın gerçek ve Kutsal Kitap'taki anlamını ve önemini hiç duymamış olduğu olasılığı yüksektir. Bu nedenle de bunlar Kur'an'da yer almaz.³⁶

Bu ayette kullanılan Arapça terimlere bakacak olursak (*shubbiha lahum*: “onlara gibi gösterildi;” *mâ qatalûhu yaqînan*: “kesin olarak onu öldürmediler”), bu çevirilerden birini seçmek oldukça zordur, çünkü çeviri aynı zamanda yorumlamak da demektir. Bir kişi Kur'an'ın İsa'nın çarmıha gerilişini ve ölümünü savunduğunu ya da ikisini de reddettiğini yalnızca Arapça'daki *shubbiha lahum* (“o” onlara gibi gösterildi ya da “onlara tanıdık gösterildi” demektir) ifadesi nedeniyle düşünebilir. Kur'an yorumcuları tarafından birkaç farklı yorum yapılmaktadır.

1. Hiç kimse çarmıha gerilmedi: O zaman Nisa suresi 4:157-158'de çarmıha gerilmeyle ilgili olarak söylenenler belirsiz olarak kalmaya devam eder. Yahudiler İsa'yı öldürmeyi amaçlarlar “fakat (öldürdükleri) onlara İsa gibi gösterilir”. Yahudiler İsa'yı çarmıha gerdiklerini sanırlar; ama Kutsal Kitap'ta da yer alan karanlık ve deprem nedeniyle idamından kaçır ve tam zamanında Tanrı tarafından göğe alınır. Yalnızca az sayıdaki Müslüman ilahiyatçı hiç kimsenin çarmıha gerilmediği düşüncesini savunur.

2. İsa çarmıha gerildi ancak bu yalnızca Tanrı buyurduğu için gerçekleşti: *Shubbiha lahum* (“onlara gibi gösterildi”) ifadesinden, İsa’nın çarmıha gerildiği ancak bunun Yahudiler istediği için değil, Tanrı’nın buyruğu olduğu için gerçekleştiği anlamı da çıkarılabilir. O zaman vurgu cümlelerin başındaki “onu ne öldürdüler” (ancak ölümünü Tanrı istedi, Romalılar gerçekleştirdi) bölümündedir. Bu düşünceye daha çok Müslüman ilahiyatının dışındaki biri sahip olabilir.

İsa’nın yerine başka biri çarmıha gerildi: *Shubbiha lahum* (“onlara gibi gösterildi”) ifadesinin başka bir yorumu da şu olabilir: Onlara İsa çarmıha gerilmiş gibi gösterilir. O zaman bu ayet İsa’nın kendisinin değil, onun yerine başka birisinin çarmıha gerildiği anlamına gelir. İsa ya istemeden başka birine benzetilir (tanınmış Muhammed Tefvik Sıdkı ve önemli Şii ilahiyatçı Muhammed Hüseyin Tabatabai’nin bugün savundukları düşünce budur) ya da Allah bilerek başka birisini İsa’ya benzeterek İsa’nın yerine çarmıha gerilmesini sağlamıştır.³⁷ İsa göğe canlıyken alınır ancak herkes İsa’nın çarmıha gerildiğini zanneder (örneğin, Kur’an’ın et-Taberi tefsiri bu düşünceyi savunur). Nisa suresinin 157 ve 158’inci ayetlerinin bu yorumu, günümüzde İslam dünyasındaki en sık kullanılan yorumdur. Ancak İsa’nın yerine kimin çarmıha gerildiği sorusu için birçok farklı seçenek bulunmaktadır.

İsa’nın Kendisi mi Çarmıha Gerildi Yoksa Başka Biri mi?

İsa’nın kendisi çarmıha gerilmediyse, o zaman şu soru ortaya çıkar: Onun yerini kim aldı? Kur’an bu konu hakkında hiçbir ipucu vermediğinden, Müslüman ilahiyatçılar bu soruya birçok farklı yanıt vermektedirler. Zemahşeri ya da Beydavi gibi klasik Kur’an müfessirleri İsa’nın öğrencilerinden birinin, örneğin Petrus’un, İsa’nın kendisine ödül olarak cenneti vaat etmesi üzerine efendisinin ‘yerini almak’ için kendisini feda ettiği düşüncesine sahiptirler. Diğerleri ise ettiği ihanetin bedelini ödemesi için Yahuda’nın seçildiğine inanır. Müslüman ilahiyatçılar bu konuyla ilgili birçok farklı düşünceye sahiptir. Bilinmeyen biri de olabilir, bir Yahudi ya da kazara orada bulunan biri de olabilir. Çarmıhı taşıyan Kirineli Simon, Yeşu, Yahudi Titanus, İsa’nın gardiyanlarından biri, Allah tarafından o anda yaratılmış biri, Şeytan’ın kendisi, Barabba, Yahudi bir din adamı, Romalı askerlerden biri ya da Allah tarafından bu olaya karışması sağlanan bir suçlu.

Zemahşeri gibi ünlü müfessirler “yerine geçme teorisini” reddetse de, modern çağdaki Müslüman yorumcular tercih etmektedirler. Yerine geçme teorisi İsa’nın kendisinin çarmıha gerilmediği, onun yerini başka birinin

aldığıdır. Ancak herkes ölenin İsa olduğunu zanneder, çünkü Tanrı bu kişiyi İsa'ya benzetir. Bu nedenle de olaya tanık olanlar çarmıha gerilenin İsa olduğundan hiç kuşku duymazlar. Günümüzdeki yorumcuların çoğu İsa'nın öğrencilerinden birinin (bazıları isim verir, bazılarıysa vermez) çarmıha gerildiğini, İsa'nın hala hayattayken ruhu ile ya da ruhu ve bedeni ile birlikte göğe alındığı düşüncesini savunurlar.

Orta çağın sonlarına ait olan *Barnabas İncil*'i İsa Mesih'in tek gerçek müjdesi olduğunu iddia eder, ancak Kutsal Kitap'a saldıran birçok Müslüman öğretisini içerir. Bu İncil özellikle XX. yüzyılın başında Arapça'ya tercüme edildikten sonra Müslüman dünyasında çok ün kazanır. Çarmıha gerilen kişi İsa'ya o kadar benzetilmiştir ki Mesih'in kendi ailesi ve öğrencileri dahi onu İsa sanmıştır. Bu İncil Yahuda'nın zorla Golgota Tepesi'ne götürülerek İsa'nın yerine çarmıha gerildiğini savunur.³⁸

Sonuç olarak Müslüman Kur'an yorumcuları Nisa suresindeki 157-158'inci ayetlerle ilgili olarak, İsa çarmıha gerilmiş olsaydı bile insanlığa kurtuluş getiremezdi, düşüncesi üzerinde anlaşılır. Ancak modern Müslüman Kur'an yorumcularının çoğu İsa'nın çarmıha gerilmiş olabileceği olasılığını tamamen o ederler.

İsa'ya Ne Oldu?

İsa'nın çarmıha gerilişini anlatan Arapça ifadeyi, *mâ qatalûhu yaqînan* (kesin olarak onu öldürmediler) ifadesi izler. Yine, bu ifadenin de Müslüman ilahiyatçılar tarafından farklı şekillerde yorumlandığını görürüz:

1. İsa çarmıha gerildi ancak ölmedi: Bu ifadenin içeriğinden çarmıha gerilmiş olan İsa'yı Yahudiler'in gerçekten öldürmedikleri anlamı çıkartılabilir. İsa çarmıhta ölmez, çarmıhtan indirildiğinde hala hayattadır. Nisa suresi 157-158'inci ayetlerde kullanılan “astılar” sözcüğünün otomatik olarak “çarmıha asılarak öldü” anlamına gelmediğini iddia ederler. Bu durumda İsa'ya ne olduğu konusunda farklı olasılıklar ortaya çıkar.

2. İsa çarmıha gerilmedi bunun için de o öldürülmedi: O zaman ayetin ikinci cümlesindeki “onu ne öldürdüler, ne de astılar” ifadesi, ayetin ikinci kısmındaki “kesin olarak onu öldürmediler” sözlerinin ışığında onu öldürmediklerinden emindiler anlamına gelir.

3. İsa'nın öldürülüp öldürülmediği net değildir: “Kesin olarak onu öldürmediler” bu durumda İsa'nın öldürülüp öldürülmediğinden kimsenin emin olmadığı anlamına gelir. O zaman da, İsa çarmıha mı gerildi, yoksa henüz hayattayken göğe mi alındı, sorusu cevaplanmamış olur.

Tanrı İsa'nın Çarmıha Gerilmesine Neden İzin Verir?

Gördüğümüz gibi, çarmıha gerilmekle ilgili olarak Kur'an ne demek istediğinden emin değildir. Açık olan tek şey Kur'an'ın çarmıha gerilişi ve bunun insanoğlu için ne demek olduğunu net bir şekilde öğretmediği ya da açıklamadığıdır. Müslüman ilahiyatçıların çoğu Nisa suresi 157-158'inci ayetlerini çarmıha gerilişi açık bir şekilde reddetme olarak anlamaktadır. Fakat çarmıha neden bu kadar şiddetle karşı çıkarlar? İslam dogmatik teolojisi şunları öğretir:

1. Çarmıh yenilgi demektir: İsa'nın gerçekten çarmıhta ölmesi, onun görevini tam bir başarısızlıkla tamamlanmış olması demektir.⁴³ Öğrencileri onu bırakır, Yahuda ona ihanet eder, Petrus onu inkâr eder ve İsa, Muhammed'in yaşamının sonlarına doğru VII. yüzyılda İslam'da olduğu gibi binlerce kişi tövbe edip imparatorluğa benzer bir şekilde bir araya gelmeden ölür. Muhammed'in politik ve dini başarısı Müslüman ilahiyatçılar tarafından peygamberliğinin gerçek kanıtı olarak görülür.

2. Çarmıh utanç demektir: Bir suçlu gibi çarmıha çivilenmek onur sahibi bir peygamber için utanç verici bir ölümdür. Eğer İsa kötü bir günahkâr gibi acı çekseydi, o zaman Tanrı adaletsizce davranmış³⁹ olurdu. Tanrı onu böylesine umutsuz bir durumdan kurtarmayarak İsa'nın tarafını tutmamış olurdu. Batılı doğubilimciler Nisa suresinin⁴⁰ İsa'nın suçsuzluğunu ispatlamayı amaçladığını düşünürler, çünkü ayetin sonunda sanki İsa kendisine zulüm edenlerinden kurtarılmış gibi bir anlam vardır: "Allah onu kendi nezdine kaldırmıştır." Hermann Stieglecker şöyle özetler:

"Hristiyanların sahip olduğu, Tanrı'nın kendisini en aşağılık kişilerden oluşan düşmanları tarafından alay edilecek, dalga geçilecek ve onu bir budala ya da ahmak gibi hor görece derecede alçaltmış olabileceği ve en sonunda da bir suçlu gibi en utanç verici ve en acı ölümlerden birini, iki gerçek suçlunun arasına asılarak yaşamış olduğu düşüncesi korkunç bir yüz karasıdır ..."⁴¹

3. Ayrıca Kutsal Kitap da aslında çarmıhı desteklemez: Müslüman ilahiyatçılar çarmıha karşı olan düşüncelerinin bazılarını Kutsal Kitap'ın kendisinden almışlardır. Eski Antlaşma'da Yasa'nın Tekrarı 21:23'te ağaca asılan adamın Tanrı tarafından lanetleneneceği öğretilmektedir.

Sonuç olarak, İsa lanetlenmiş bir suçlu olmadığı ve onurlu bir peygamber olduğu için çarmıhta ölmüş olamaz. Ayrıca, Müslüman ilahiyatçılar Müjdeler'de geçen İsa'nın çarmıhtayken söylediği "Tanrım, Tanrım beni niçin terk ettin?" sözlerini İsa'nın istemeyerek çarmıha gerildiğini (Hristiyanlar'ın iddia ettiği gibi gönüllü olarak değil) kanıtlamak için kullanırlar. Buna ek olarak, İsa acı içinde olduğu için ağladı. Bunun için de onunla birlikte çarmıha gerilmiş olan diğer iki suçludan daha zayıftır, çünkü onlar ağlamadılar. Nasıl Tanrı'nın Oğlu olabilir?

Müslümanlar'ın diğere bir düşüncesi de İsa'nın çarmıha gerilmeden önce kurtarıldığıdır. Bunun için Hristiyanlar'ın dirilişle ilgili olduğuna inandıkları İbraniler 5:7'yi kullanırlar: “Mesih yeryüzünde olduğu günlerde kendisini ölümden kurtaracak güçte olan Tanrı'ya büyük feryat ve gözyaşlarıyla dua ve yakarışlarda bulunmuş ve Tanrı korkusu nedeniyle işitilmişti.” (Başka bir deyişle, Tanrı onu çarmıha gerilmekten kurtarmadı). Buna ek olarak, Müjde'lerin her biri diğereinden çok daha farklı olduğu ve birbirleriyle çeliştikleri için bildirdiklerinin doğru olup olmadığını hiç kimse garanti edemez. Mısırlı Müslüman cemaatinin (*el-ihvan'ul Muslimûn ya da Müslüman Kardeşler Cemaati*) ruhsal önderlerinden biri olan Seyyid Kutub, Müjdeler'de yer alan öykülerden hiçbirinin görgü tanıkları tarafından yazılmadığını, bunun için de güvenilir bir kaynak olmadığını iddia eder. Böylece liberal Avrupa teolojisi Müslümanlar'ın Kutsal Kitap'ı güvenilmez olarak görmelerine katkıda bulunmuştur.

4. Çarmıh ve yerine geçerek kurtuluş sağlama düşünceleri entelektüel saçmalıklardır: Müslümanlığı savunanlar, tekrar tekrar ölümlü bir adamın (çünkü Müslümanlar'a göre İsa Tanrı değil yalnızca bir insandır) başka bir insana kurtuluş sağlayamayacağına işaret ederler. İsa'nın ölümü hak etmemiş olması, bu entelektüel saçmalığa saçmalık katar. İsa'nın insanlığın bütün günahlarını taşıdığı ve aldığı düşüncesi, Tanrı'nın bir peygamberinin çarmıha gerilmesi kavramını daha da güvenilmez yapar. Bu insan zekasıyla bağdaşmaz⁴². (Bu tabii ki mantığın ötesindedir. Müslüman ilahiyatçılar Hristiyan öğretilerinin insan zekasıyla bağdaşmadığını savunurlar. Ancak kendi gözlerinde İslam öğretişleri akla yatkındır. Bu öğretişten uzaklaşan her öğretiş mantıksız ve saçmadır).

5. Çarmıha germe fikri putperest dinlerden gelmektedir:Ünlü Müslüman düşünürlerden, örneğin Mısır'ın geleneksel eğitim merkezlerinden olan Kahire'deki El-Ezher Üniversitesi'nde dünya dinlerini öğreten tanınmış Muhammed Muhammed Ebu Zehra (1898-1974) ya da tarih doktorasını Cambridge'de yapmış olan tarihçi Ahmed Şelebi, Üçlülük, İsa'nın Oğulluğu ya da Hristiyanların sahip oldukları kurtuluş düşüncesi gibi Hristiyanlığın temel öğretilerinin aslında Hristiyanlığa ait olmadığını, ancak bunların – onların düşüncesine göre- İsa'nın ölümünden sonra Hristiyanlığı değiştiren Pavlus tarafından ortaya çıkarıldığına “işaret ederler”. Bu tür fikirlerin putperest Roma'dan etkilenecek, Neo-Platonizm ve Musevilik'ten alınmış bazı öğeler gibi Hristiyanlığa eklendiğini söylerler.⁴³

Ahmed Şalabi ve belki de XX. yüzyılın başlarındaki en etkili reform ilahiyatçılarından biri olan, Muhammed Reşit Rıza (1865-1935), kan dökerek kurtuluşun sağlanabileceği fikrinin Tibet, Nepal⁴⁴ ya da Hindistan'daki⁴⁵ putperest dinlerden kaynaklandığını ileri sürer. 1920'lerden

sonra Musevilik'ten İslam'a dönen Muhammed Asad, İsa'nın çarmıhtaki ölümüyle gelen bağışlanma öğretisinin kökeninin Mitra inancından gelebileceğini düşünmüştür. Her durumda, Hristiyanlık'la İsa'nın ölümünden sonra tanıştırılmıştır.⁴⁶

Yüksek Eleştiri Müslümanlığı Savunanları Destekler

Müslümanlığı savunanların çarmıhla ilgili yeni tartışmalar başlatabilmek için artık Kutsal Kitap'ı da kullandıkları ortadadır. Avrupa yüksek eleştirisinin teolojik yazınlarından, özellikle de XVIII. ve XIX. yüzyıla ait olanlardan, daha çok tartışma konusu bulmaktadırlar. Örneğin Pavlus'un asıl Hristiyanlık öğretisini değiştirdiği teorisi vardır. Avrupa'da (ve özellikle Almanya'da), üniversitelerdeki birçok teoloji profesörü Eski ve Yeni Antlaşma'nın güvenilirmez, özellikle tarihi olarak güvenilirmez olduğunu kanıtlayabilmek için çok sayıda yazı toplarlar.

Müslümanlığı savunanlar bu teolojik kitapların çoğunu tercüme ederler (çoğunlukla), Alman profesörlerin iddialarını kullanırlar ve böylece de yalnızca 'uzmanların' ya da başka bir deyişle Hristiyan teologların görüşlerini tekrarlarlar. XIX. yüzyılın ortalarından itibaren Müslüman ilahiyatçılar Eski ve Yeni Antlaşma'daki 'çelişkiler, hata ve yanlışlıklar' hakkında ansiklopediler dolusu bilgi toplarlar ve bu çalışmalar günümüze dek yeniden yayımlanırlar ve Hristiyan misyonerlere saldırmak için kullanılırlar.

XIX. yüzyılın başlarında Müslüman ülkelere giden Hristiyan misyonerler bu farklılaştırılmış tartışmaların çoğunu duymamışlardır bile. Ancak XIX. yüzyılın ortalarından itibaren Müslümanlar Strauss, Michaelis, Eichhorn ve diğer muhafazakâr misyonerlere karşı olan teologların tartışmalarından yararlanmaya başlarlar.

İsa'nın çarmıhı söz konusu olduğu zaman, Müslüman teologlar, Kutsal Kitap'taki İsa'nın çarmıha gerilişiyle ilgili anlatımların kendilerinin deprem ve karanlık nedeniyle büyük bir karışıklık ve kaos yaşandığını bildirdiğini, bu nedenle de İsa'ya ne olduğunu kimsenin bilmediğini söyleyen Avrupalı teologların yüksek eleştirilerine de başvururlar. Müjde'lerin birbirinden farklı anlatımlarına çelişki olarak bakarlar ve bu nedenle de güvenilirmez olduğuna karar verirler. Müslümanlar'a ait bir başka görüş de İsa'nın çarmıha gerildikten sonra ölmediğidir. Bu görüşü destekleyen de Avrupa'daki XVIII. ve XIX. yüzyıllardaki aydınlanma teolojisinin son dönemi olan sözde akılcılıktır (rasyonalizm).

Akılcı Hristiyan Teologlar Çarmıha Gerilmeyi Reddederler

Daha eski Kur'an yorumcularının İsa'ya ne olduğuna karar vermeden önce daha temkinli davrandıklarını görmek mümkündür. Çoğu ilahiyatçı kendini çarmıhla ilgili ayetin yalnızca bir bölümünü vurgularken bulur: "Halbuki onu ne öldürdüler, ne de astılar." Ancak İsa'ya ne olduğunu belirgin bir şekilde açıklamazlar. Modern Kur'an tefsirlerinde bu tavır değişir. Yorumcular Nisa suresi 157-158'inci ayetlerde ne demek istendiğini eksiksiz bir şekilde açıklarlar. Birçoğu 'yerini alma teorisini' yani İsa'nın yerine bir başkasının öldüğü teoriyi tercih eder. Özellikle Barnabas İncili 1908'de Arapça'ya çevrildikten sonra, Müslümanlar'ın çoğu bu sözde Müjde'ye inanarak İsa'nın yerine Yahuda'nın çarmıha gerildiğini kabullenirler.

Ayrıca, İsa'nın çarmıha gerildiği ancak ölmediği teorisi İslam'ın kendisinden kaynaklanmadığı, akılcı teologların İsa çarmıha gerildikten sonra ölüme benzer bir konuma düştüğünü söyleyen görüşleri nedeniyle Avrupa'dan ithal edilmiş olma olasılığı da bulunmaktadır. Sonraki fırtına ve deprem nedeniyle yeniden canlanmıştır; böylece de ölümden dirildiği efsanesi ortaya çıkmıştır.

Akılcı teolojiye örnek olarak, akılcılığın öncülerinden olan Karl Heinrich Georg Venturini'yi (1768-1849) verebiliriz. İsa'nın yaşamıyla ilgili olan ünlü romanı *Natürliche Geschichte des großen Propheten von Nazareth'de*⁴⁷ (*Nasıralı Büyük Peygamber'in Doğal Tarihi*) geçici ölüm olasılığı hakkında ipuçları vermiştir. Karl Friedrich Bahrdt (1741-1792) daha sonraki çalışması olan *Ausführungen des Plans und Zwecks (sic) Jesu (İsa'nın Plan ve Amacının Performansı)*'nda⁴⁸ şu formülü oluşturmuştur:

"... İsa'nın hayatının son bölümüyle ilgili olan düşüncem şudur. İsa öldürüldü: Kötü bir kişinin bütün işkencelerine maruz kaldı, ölümün bütün acılarını tattı, ancak bunlara rağmen hayatta kaldı – ölümden yaşama döndü – ve o mezardan kalktı. İdam edilmişinden üç gün sonra sanki biri onu tamamen yenilemişti ve öğrencilerine kendisini ölümden dirilmiş gibi göstermişti ..."⁴⁹

K. F. Bahrdt'in bu ifadeleri daha sonra Heinrich Eberhard Gottlob Paulus (1761-1851) tarafından *Das Leben Jesu als Grundlage einer reinen Geschichte des Urchristentums (İlk Hristiyanlığın Katıksız Tarihinin Temeli Olarak İsa'nın Hayatı)*⁵⁰ adlı çalışmasında geliştirilmiştir. Paulus bir baygınlık halinden söz etmez, İsa'nın durumunu 'bilincin yavaş yavaş azalması', 'değişmezlik' ya da 'sersemlik hali' olarak adlandırır. İsa bu haldeyken çarmıhtan indirilir. Paulus İsa'nın yaşamı ve ölümüyle ilgili olarak hiçbir şeyin anormal olmadığını iddia eder ve İsa'nın çarmıhtan indirilirken kıpırdamadığından ancak ölü de olmadığından emindir.

Birçok tanınmış Alman teolog, örneğin Daniel Ernst Friedrich Schleiermacher (1768-1834), İsa'nın çarmıha gerilmiş olması çarmıhta ölmüş olması

gerektiği anlamına gelmediği dűşüncesini benimser. Müslüman ilahiyatçıların da bu teoriyi Alman teologların teorilerinden alıp kendi teolojilerine eklemeleri olasılığı vardır.

İsa Çarmıhtan Sağ Olarak Kurtuldu mu?

Akılıcı Alman teologlar tarafından ileri sürülen İsa'nın çarmıhtan sağ kurtulduğu teorisi özellikle İslami Ahmediyye hareketi tarafından savunulur. Fakat günümüzde bu hareket XX. yüzyılın başında kurucusunun kendisini bir sonraki peygamber olarak ilan etmesi nedeniyle sapkınlık olarak kabul edilmektedir. Zira Müslüman ilahiyatına göre Muhammed insanlık tarihinin en son peygamberidir ("peygamberlerin mührü").

Çok sayıda kitap ve makalede, Ahmediyye hareketi İsa'nın çarmıha gerildiğini, ancak yalnızca bayıldığını, çarmıhtan indirildiğinde sağ olduğunu, mezarın serinliği ve kullanılan özel melhemler sayesinde yeniden canlandığı teorisini ilan eder. Daha sonra 'İsrail'in on kayıp oymağını' aramak üzere Afganistan'dan Keşmir'e kadar dolaşır. Keşmir'de evlenir, 120 yaşında doğal nedenlerle ölür ve Keşmir'in Srinagar kentine gömülür. Burada insanlar Yuz Asaf diye birinin mezarını İsa'nın mezarı diye hala ziyaret ederler.⁵¹ Günümüzde İsa'nın çarmıhtan sağ olarak kurtulduğu teorisi, Alman kitap pazarında yeni bir doğuş daha yaşamaktadır.

Sonuç:Kur'an İsa'nın çarmıha gerilişine yalnızca Nisa suresi 157-158'inci ayetlerde değinir. Kullanılan anlatım şekli nedeniyle bu ayetlerin genel olarak İsa'nın çarmıha gerildiğini ret mi ettiği yoksa başka bir yönünü mü vurguladığı tam olarak anlaşılamamaktadır. Müslüman ilahiyatı çarmıha gerilişini kesinlikle reddeder ancak Hristiyanların çarmıh yoluyla kurtuluşa erişildiği dűşüncesini daha çok reddeder. Çarmıha gerilme ve kurtuluşa karşı çok sayıda tartışma Avrupalı teologların yüksek eleştiri çalışmalarından alınmıştır.

Müslüman ilahiyatçılar İsa'ya çarmıha gerildikten sonra ne olduğu konusunda farklı cevaplara sahiptirler. Muhtemelen Yahuda'nın İsa'nın yerini alarak ölmüş olduğu teorisi günümüzde yaygınlıkla kabul edilen bir teoridir. Ahmediyye hareketi, XVIII. ve XIX. yüzyıldaki akılıcı Alman teologları gibi, İsa'nın çarmıha gerildiğini, ancak çarmıhtan sağ kurtulduğunu, Hindistan'a göç ettiğini ve sonunda da doğal bir nedenle öldüğünü ileri sürer.

14 Kur'an'ın Üçlübirliğe Bakışı

Kur'an'ın ve Müslüman ilahiyatının İsa'nın tanrısal Oğulluğu düşüncesini yanlış ve iğrenç olduğu için reddettiğini daha önce görmüştük. Kur'an'ın Üçlübirlik'e bakışı İsa'nın tanrısal Oğulluğuyla yakından ilgilidir.

A. Üçlübirlik'e İnanmak Putperestlik Olarak Görülür

Kur'an İsa'nın tanrısal Oğulluğuna nasıl karşı çıkmaktaysa, Üçlübirlik'e de aynı şekilde – Kutsal Kitap'ta öğretilenleri anlamaya çalışmadan – karşı çıkar. Muhammed'in büyük olasılıkla Hristiyanlık inancı hakkındaki anlayışı net değildir. Çevresinde Hristiyan rahipler ve keşişler vardır, ancak bildiğimiz kadarıyla bir Yeni Antlaşma kilisesi yoktur. Birkaç sapkın Hristiyan'la karşılaşmış gibi görünmektedir. Dengeli bir doktrine sahip gruplarla ilişki kurmamıştır.

Ek olarak, Muhammed hayattayken Kutsal Kitap'ın tam bir Arapça çevirisi yoktur. Bu koşullar altında Muhammed'in Kutsal Kitap'taki Üçlübirlik kavramını, üç Kişi'nin yani Baba Tanrı, İsa Mesih ve Kutsal Ruh'un birliğine inanan tektanrılı bir inanç olduğunu yanlış anlamış olması şaşırtıcı değildir.

Kur'an, üç tanrıdan oluşan (Baba Tanrı, Tanrı'nın bedensel oğlu olan İsa Mesih ve İsa'nın annesi olan Meryem) bir grup olduğuna inandığı Üçlübirlik öğretisini kınar. Kilisenin öğretisi olan Kutsal Ruh'un Üçlübirlik'in bir parçası olduğundan asla söz etmez. Bu nedenlerden dolayı Muhammed'in Kutsal Kitap'taki Üçlübirlik öğretisi hakkında hiçbir bilgiye sahip olmadığını varsayabiliriz. Çağdaşı olan Araplar'ın çoktanrıcılığı, Muhammed'in İslam'ı duyururken odaklandığı ana konuydu. Hristiyanlar'ın Yaratıcı'nın yanısıra iki tane daha tanrıyı kabul ettiklerini düşünür. Bu yüzden İsa'nın kendisine ve annesine yönelik bu inancı reddettiğini iddia eder: “Allah: Ey Meryem oğlu İsa! İnsanlara, “Beni ve anamı, Allah'tan başka iki tanrı bilin” diye sen mi dedin, buyurduğu zaman o, “Haşa! Seni tenzih ederim; hakkım olmayan şeyi söylemek bana yakışmaz...” (Maide 5:116) Böylece Kur'an Allah'ın yanısıra insanlara Tanrı gibi tapınılmasına karşı çıkar. Ancak Kutsal Kitap'ın öğrettiği bu değildir. Hristiyanlar bu düşüncüyü putperestlik olarak görür ve Müslümanlar kadar şiddetle karşı çıkar.

Kur'an'ın 1734 İngilizce çevirisinde, George Sale Tanrı, Mesih ve Meryem'den oluşan bir Üçlübirlik'e tapan Mariacılar denen bir gruptan söz eder.⁵² Kilisenin erken yıllarında başlayan Meryem'e bir şehit olarak hayranlık

duyma, pagan tanrıçalarla özdeşleştirme (Efes'teki Diana gibi) ve bunun sonucu olarak onun 'Tanrı'nın Annesi' ve 'Tanrı'yı taşıyan' olarak yarı tanrılığa yükseltilmesi Kur'an'ın Üçlübirlik'i reddetmesinde rol almış olması mümkündür.⁵³

Allah'ın bir kadınla cinsel ilişkiye girerek bir çocuğa sahip olduğu fikrine karşı çıkararak Üçlübirlik'i reddeder, ancak bunu yaparken Üçlübirlik'i bir tür çoktanrıcılık olarak anlar ve bu Kutsal Kitap için de yabancı bir kavramdır. Muhammed Üçlübirlik'in her şeye kadir olan ve her şeye gücü yeten Allah'tan başka tanrıların varlığına izin vermeyen Tanrı'nın teklifi öğretisine, karşı geldiğini düşünür. O Allah'ın eşsiz konumunu öylesine inkâr edilemez olarak kabul eder ki O'nun yanına yerleştirilebilecek O'na denk bir varlığı düşünemez bile; Allah bir çocuk edinemeyecek kadar görkemlidir.

B. Üçlübirlik'e İnanmak İmansızlık Olarak Kabul Edilir

İslam ilahiyatının merkezinde O'na hiçbir şeyin hiçbir düzeyde yaklaşamayacağı, yalnızca tek bir Tanrı vardır inancı olduğundan (Arapça: *tauhid*) – özellikle de aile ilişkisi düzeyinde – Üçlübirlik Kur'an tarafından kesinlikle reddedilir. Hristiyanlar'ın Üçlübirlik kavramının yanlışlığını kanıtlamak için Kur'an,

“Andolsun “Allah, için üçüncüsüdür” diyenler de kafir olmuşlardır. Halbuki bir tek Allah'tan başka hiçbir tanrı yoktur. Eğer diye geldiklerinden vazgeçmezlerse, içlerinden kafir olanlara acı bir azab isabet edecektir. Meryem oğlu Mesih ancak bir resüldür. Ondan önce de (birçok) resüller gelip geçmiştir ...” (Maide 5:73+75).

Kur'an İsa Mesih'in kendinden önce gelmiş birçok peygambere eşit olan yalnızca bir peygamber olduğu konusunda ısrar eder ve onun tanrısal Oğulluğundan vazgeçmeyen Hristiyanların sonsuza kadar cehennemde kalacaklarını söyler.

Nisa suresi 4:171-172'inci ayetler de Hristiyanlar'a aynı şekilde hitap eder:

“Ey ehl-i kitap! Dininizde aşırı gitmeyin ve Allah hakkında, gerçekten başkasını söylemeyin! Meryem oğlu İsa Mesih, ancak Allah'ın resulüdür, (o) Allah'ın Meryem'e ulaştırdığı “kün: Ol” kelimesi(nin eseri)dir, O'ndan bir ruhtur. (O'nun tarafından gönderilmiş yahut teyit edilmiş, yahut da Cebrail tarafından üfürülmüş bir ruhtur.) Şu halde Allah'a ve peygamberlerine iman edin. “(Tanrı) üçtür” demeyin, sizin için hayırlı olmak üzere bundan vazgeçin. Allah ancak bir tek Allah'tır. O, çocuğu olmaktan münezzehtir. Göklerde ve yerde ne varsa hepsi O'nundur. Vekil olarak Allah yeter. Ne Mesih ne de Allah'a yakın melekler, Allah'ın kulu olmaktan geri dururlar...” (Nisa 4:171-172).

C. Üçlübirlik'e İnanmak, Yanlış Anlama Olarak Görülür

Buna ek olarak, İslam ilahiyatçıları Kutsal Kitap'ın Üçlübirlik'i hiçbir zaman bir dogma olarak açık ve kesin bir şekilde ifade etmediğini iddia ederler. İsa asla Üçlübirlik'e değinmez ve Eski Antlaşma'daki peygamberler de bu konudan söz etmez.

Müslümanlığı savunanlar, tartışmalarını kazanabilmek için ilk kilise tarihinden alıntı yaparlar. Üçlübirlik doktrininin, Kutsal Yazılar'ı çarpıtarak düşüncelerini 'kanıtlamaya' çalışan ilk kilise kurulları tarafından 'icat edildiğini' öne sürerler. Hristiyanlar'ın Yeni Antlaşma'dan verdikleri karşılıklar Müslümanlar tarafından bu metnin tümünün değiştirildiği ve yanlış olduğu inancı nedeniyle güvenilmez olarak görülür.

Hristiyan teolojisinin Müslümanlığı savunanların teorilerini çürütmek için çok az şey yaptığını yeri gelmişken söylemeliyiz. Kutsal Yazılar'da sözü edilen Üçlübirlik'le pagan çoktanrıcılık arasındaki farkı açıklayacak ya da Üçlübirlik'e ya da İsa'nın Oğulluğu'na karşı olan tartışmalarını çürütecek çok az sağlam yazılı eser bulunmaktadır. Kutsal Kitap'ın tanrısal vahiy olduğunu kanıtlayacak Hristiyanlar tarafından sağlanacak uygun yazılı kaynaklara büyük ihtiyaç vardır.

D. İsa Aracı Olarak Görülmez

İsa'nın Tanrı'yla insan arasında aracı olduğu düşüncesi Üçlübirlik doktriniyle yakından ilgilidir. Kur'an bu tartışmayı tamamen göz ardı eder. Kutsal Kitap'ta İsa'nın aracı rolü O'nun tanrısal Oğulluğuyla yakından ilişkilidir. Yalnızca Tanrı'nın Oğlu Tanrı'nın önünde insanlar için yakarabilir. Muhammed, büyük olasılıkla Yeni Antlaşma teolojisinin bu yönü hakkında bilgi sahibi değildir.

Diğer taraftan İslam'da, Tanrı'yla insan arasında aracılık sağlayan yoktur. Hristiyanlık'taki pastöre karşılık gelecek bir görev yoktur. Kur'an Allah'ın önünde herkesin eşit olduğunu ve adaletle yargılanacaklarını vurgular. Ancak halk arasındaki yaygın İslam, Son Yargı zamanında Allah'la insanlık arasında bir nevi aracı görevini Müslüman cemaatinin savunucusu olan Muhammed'in üstleneceğine inanır. Birçok kişi bazılarının işledikleri ciddi suçlar nedeniyle bir süre cehennemde kalıp daha sonra ya Peygamber'in ya da Allah'ın kendisinin araya girmesiyle cennete gireceklerini varsayar.

E. İsa İmanlıların Kardeşi Olarak Görülmez

Kutsal Kitap bir taraftan İsa'yı Baba'nın görkemini bırakarak kısa bir süreliğine dünyaya gelmiş Tanrı'nın Oğlu olarak sunarken, diğer taraftan da Yeni Antlaşma O'nun imanlılara dostlarım (Yuhanna 15:14-15) ve kardeşlerim (İbraniler 2:11) demekten utanmadığına tanıklık eder.

Ancak Kur'an, insanla Tanrı arasında kapatılamayacak bir boşluk görür. Hiçbir insan Allah'ın gerçek kardeşi olamaz. En'am suresi 6:127 Allah'ın sadıkların dostu olduğunu söyler ancak içinde bulunduğu metin Allah'ın insana hiçbir şekilde benzemediğini ancak O'nun imanlıları hayatta tuttuğunu açıkça ortaya koyar. A'raf suresi 7:155'te Musa Tanrı'ya dostum der ve lütuf ve bağışlama ister. Ancak Müslüman ilahiyatı uyarınca Musa'nın diğer elçiler arasında belirli bir konumu olduğu için 'dost' terimi bırakın genel insanlar için, diğer peygamberler için bile kullanılamaz. Bu terim Yaratıcı'nın, İsa beden aldığı zaman yaptığı gibi, kendisini insanların düzeyine indirdiği anlamına da gelmez.

Kur'an'ın sonsuz, her şeye kadir, insan aklını aşan Tanrı'sı insanlara karşı merhamet gösterebilir ve lütfunu görmelerine de izin verebilir, insanlar da bunu müteşekkir bir tavırla almalıdırlar. Fakat bu ilişki yaratılanla Yaratan arasındaki derin boşluğu azaltamaz. Yaratılmış olanın tanrısal özelliklere ya da tanrısal doğaya sahip olması Kur'an antropolojisi uyarınca kavranamayacak bir düşüncedir. Kutsal Kitap'ta İsa'nın yaptığı gibi Tanrı'nın bütün yüceliğinden soyunup, bir insan formu alabileceği düşüncesi İslami bakış açısından korkunç bir fikirdir. Bunun sonucu olarak İslam, Tanrı'nın Mesih aracılığıyla insan gibi bir yaratık olduğunu ya da insan yaşamının koşullarına kendisini maruz bıraktığını asla kabul edemez. İsa'nın yiyecek, içecek, uyku gibi insana özgü şeylere ihtiyaç duyması, Müslüman ilahiyatçılar için onun tanrısal olmadığını kanıtlar.

Sonuç:Kur'an Muhammed'in yanlış anlayarak Baba, Meryem ve birlikte sahip oldukları oğullarından oluştuğunu söylediği Üçlülük öğretisini reddeder. Muhammed çok sıkı bir tektanrılı inancı yaydığı için Allah'tan başka birine Tanrı olarak tapılması fikrini reddeder. Kur'an'ın tektanrılı inancı nedeniyle, Müslümanlar'ın Üçlülük'i kabul etmeleri şu demektir:

1. Tanrı'nın tekliğini alçaltıp diğer varlıkları O'nun yanına yerleştirmek yani putperestlik, bütün günahların en büyüğü, Allah'ın bağışlamayacağı bir günahı işlemek: Putperestliğin bu tanımı Müslümanlar'ın Hristiyanlığı gerçek olarak görmelerini çok zorlaştırır.

2. Sonsuz, her şeye kadir, insan aklını aşan Tanrı'yı yaratılışın düzeyine indirgemek: Bunu kavramak mümkün değildir. Allah'ın insansal özellikleri olamaz.

3. Pagan düşüncelerini kabul etmek: Müslümanlar'a göre Kutsal Kitap "ne Üçlülük'i, ne de İsa'nın Oğulluğunu" öğretmediğinden onlara göre bu düşünceler daha sonra ilk kilise tarafından İsa'nın ölümünden sonra pagan dinlerinden alınarak Hristiyanlığa eklenmiştir. Bunu yapan büyük olasılıkla Pavlus'tur. Bunun için Üçlülük'e inanmak, otomatik olarak paganizme inanmak demektir.

4. İnsan mantığına aykırı bir öğretiler vermek çünkü Üçlülük'e ve İsa'nın tanrısal Oğulluğuna inanmak, Müslüman ilahiyatçılara göre, insan mantığına uygun değildir.

Yukarıdakilerin her biri Müslümanlar'ın Hristiyan olmalarını çok zorlaştırır.

15 Ölümden Sonra Yaşam: İslam'da Sonsuzluk Güvencesi

Müslümanlar bir inanan öldükten sonra çok nadiren ölen kişinin kurtuluş güvencesinden söz ederler. Ne İslam ilahiyatı eseri ne de Kur'an tefsirleri derinlemesine bir açıklama vermez. Bu sessizliğin nedeni de ne Kur'an'ın ne de hadislerin bir kişinin kurtuluşundan emin olabileceğini öğretmemesidir.

Kur'an inananlara (Müslümanlar'a) cenneti vaat etmez mi? Şehit olanlar eğer yaşamlarını inançları için feda ettilerse hemen cennete gitmezler mi?

Diğer taraftan, Kur'an Yaratan ve Yargıç olan Tanrı'ya ve elçisi ve peygamberi olan Muhammed'e inanan ve Allah'ın buyruklarını yerine getiren herkese cenneti vaat eder gibi görünmektedir. Birçok metin "iman edip iyi davranışlarda bulunanlar" (Bakara 2:25), "kötülüklerden korunanlar (ya da doğru olanlar)" (Tur 52:17), "Nimet bahçelerine" (Vakıa 56:12) yani cennete gireceklerdir. Bu nedenle, Müslümanlar cennete gitmeyi *umut ederler*. Ancak emin olunacak bir şey var mıdır?

Kur'an'a ve Hadislere Göre Cennet

Kur'an cenneti ışıldayan ifadelerle anlatır. Meyvelerden zevk alınacağından (Rahman 55:68), etlerden, pınarlardan, süt ve baldan, şaraptan, altın mücevherlerden ve diba ve ipekten yapılmış giysilerden (Fatır 35:33; Kehf 18:31) söz edilir. Allah eş olarak 'iri gözlü huriler' vereceğini vaat eder (Dühan 44:54; Vakıa 56:22).

Ancak cennette maddi nimetlerden fazlası bulunmaktadır. İnananlar boş sözlerden, yalanlardan ve günahattan özgür bırakılacaklardır (Nebe78:35). Orada yalnızca hoş sözler duyacaklardır (Meryem 19:62), çünkü cennet "esenlik yurdu"dur (En'am 6:127). Cennette kimse tasalanmaz (Fatır 35:34), orada ne yorgunluk ne de usanç (Fatır 35:35) vardır. İnananlar Allah'ı sonsuza dek överler (Yunus 10:10) ve lanetlenip cehenneme atılanlarla alay ederler (Dühan 44:56). Bunlar daha önce inananlara gülenlerdir (Mutaffifin 83:29-35; Saffat 37:50-61).

Cennetin nimetleri arasında Allah'ın varlığı ve "Allah'ın hoşnutluğu" da bulunmaktadır ve Kur'an buna bütün maddi zevklerden daha çok önem verir (Ali İmran 3:15; Tevbe 9:72). Kıyamet suresi 75:22 inananların Allah'ın kendisini görecekları şeklinde yorumlanabilir ancak Müslüman ilahiyatçılar bu konu üzerinde farklı görüşlere sahiptirler.

Kurtuluşun İki Koşulu

“İman edip iyi davranışlarda bulunanlar” (Bakara 2:25) için cennet hazır beklerken, cehennem de inanmayanlarla kötülerini bekler. Bu ifadeden kurtuluşun iki koşulu olduğunu öğreniyoruz: İman ve doğruluk. Yani Müslümanlar’a göre Son Yargı zamanında teraziyle tartılacak olan sevaplar. Kişinin sevapları günahlarından ağır basarsa o kişi cennete girebilir. Sonuç olarak “sevaplar” iman kadar önemlidir.

Az sevap işleyip “İslam’ın Beş Şartı”ndan herhangi birini, herhangi bir nedenle yerine getirmeyen bir kişi için pek fazla umut yoktur. Mekke’ye gidemeyecek kadar yoksul olanların, zekât verecek parası olmayan kadınların ya da Arapça öğrenemeyen eğitimsiz kişilerin lütuf için çok az umutları vardır. Yalnızca İslam’ı yayma mücadelesi olan cihat sırasında ölenler cennete hemen gireceklerinden emin olabilirler.

Kutsal Kitap, imanlıları diğer imanlılara ya da iman etmeyenlere hatta düşmanlarına bile iyilik etmeye teşvik eder. Çünkü iyi işler Ruh’un meyvesidir (Galatyalılar 6:10). Ancak bu iyilik ve doğruluk kurtuluş için gerekli değildir. Bu iman ve Kutsal Ruh’un işidir. İyilik yapmaya asla fırsat bulamamış bir Hristiyan (örn. Mesih’in yanında ölen suçlu) yine de iman yoluyla kurtuluşa sahip olur. Yalnızca birkaç iyilik yapabilmiş olan bir Hristiyan, birçok iyilik yapmış olan örnek bir Hristiyan kadar “lütuf ile kurtulmuştur” (Romalılar 5:1-2; Galatyalılar 3:1-14). Tanrı’ya yaşlı, kör, sakat, yoksul, kadın, erkek, çocuk, eğitilmiş, eğitimsiz herkes güvenebilir.

İslam’da sevaplar zorunlu olmakla birlikte kesinlikle sonsuzluk güvencesi sunmazlar. Kim bütün günahlarını silecek kadar sevap işlediğini iddia edebilir ki? İnananlar bile yaptıkları kötülükleri karşılayacak sevap işleyip işlemedikleri düşüncesiyle korku içinde yaşamak zorundadır. Her insan zaman zaman iyilik yapma konusunda başarısız olur. Böyle bir durumda kim tanrısal bağışlanmaya sahip olduğundan emin olarak ölebilir?

Tanrı’nın Sonsuz ve Sınırsız Gücü

Burada İslami teolojinin ikinci bir noktasından söz etmeliyiz. Bu da Tanrı’nın sonsuz gücü ve vereceği kararlarda, yapacağı işlerde sınırsız yetkiye sahip olmasıdır. Bu sınırsız güç Tanrı’nın Son Yargı zamanında vereceği son kararı insanların önceden bilmesini olanaksız hale getirir.

Müslümanlar Tanrı’nın her şeye gücü yettiğine ve hiç kimsenin asla O’nun doğasını kavrayamayacağına inandıkları için Tanrı’nın merhameti, iyiliği ve lütfu bir kişiye verilecek mi yoksa sonunda Allah hala bu kişiye kızgın mı olacak bunu kimse asla bilemez. Kişi bunu ölmeden önce değil yalnızca öldükten sonra bilebilir. Çünkü Allah’ın davranışları önceden bilinemez. Eğer bilinebilseydi Allah insanların düzeyine inmiş ve insanların düşüncelerine sığmış olurdu. Buna ek olarak, Kur’an Allah’ı hileci ve düzenci

olarak tanımlar en iyi düzenleri O kurar: “Ve O, azabı pek şiddetli olandır.” (Rad 13:13). “Onlar (sana) ‘tuzak kurarlarken’ Allah da (onlara) tuzak kuruyordu. Çünkü Allah tuzak kuranların en iyisidir.” (Enfal 8:30).

Allah’ın davranışları insan anlayışından ötedir ve hiç kimse O’nun bu düzenci ilahi doğasının özünü kavrayabilmiş değildir. Kötülüklerle hiç kimse O’na zarar veremez ve hiç kimse işlerinin iyiliğiyle yarışamaz, çünkü İslam’ın tanrısı her şeyden üstündür ve yaratılıştan tamamen ayrıdır. “Ey insanlar! Allah’a muhtaç olan sizsiniz. Zengin ve övülmeye layık olan ancak O’dur.” (Fatır 35:15)

Ancak Kutsal Kitap bizlere tekrar tekrar herkesin günahlarından bağışlanmaya sahip olabileceğini ve İsa Mesih aracılığıyla kurtuluşa kavuşabileceklerini hatırlatır. İnsanları belirsizlik içinde bırakan tuzak ve düzenler değil, Tanrı’nın kurtardıklarına verdiği vaatlerin mutlak güvenilirliği Kutsal Kitap’a dayalı kurtuluş öğretisinin temelini oluşturur. Hatta Tanrı yaratılışın küçük bir parçası olan insanlara kendi güvenirliliğini sınavabilme (Malaki 3:10-11) ve vaat ettiklerini talep etme hakkını bile verir, çünkü “Rab’bin sözü doğrudur.” (Mezmur 33:4).

Sonuç:Günahların bağışlanması ve kurtuluş konuları Müslümanlar’la Müjde’yi paylaşmak için fırsatlar yaratabilir. Kutsal Kitap Hristiyanları çocukları için her şeyin en iyisini isteyen, sevgi dolu göksel Baba’nın çocukları olarak tanıttığı zaman bu Tanrı’yla olan ilişkideki mutlak güven ve emin olma duyguları hakkında çok şey söyler (Romalılar 8:15).

“Senin gibi suçları silen, halkından artakalanların başkaldırılarını bağışlayan başka tanrı var mı? Sonsuza dek öfkeli kalmazsın, çünkü merhametli olmaktan hoşlanırsın. Bize yine acıyacaksın” (Mika 7:18-19).

“Çünkü zayıflıklarımızda bize yakınlık duyamayan değil, tersine, her alanda bizim gibi sınanmış, yine de günah işlememiş bir başkâhinimiz var. Bu nedenle merhamete ermek ve gerektiğinde bize yardım edecek lütfâ kavuşmak için Tanrı’nın lütuf tahtına cesaretle yaklaşalım” (İbraniler 4:15-16).

Çünkü Tanrı bizim yetersizliklerimizi bilir, ancak bizleri kendisiyle barıştırır, bunun için de bizler kendi iyi işlerimizle O’nun gözüne girmeye çalışma baskısından özgür kalmış oluruz. Başarısız olsak da, tövbe ettiğimiz zaman O bizi kabul eder. Bu Müslümanlar için de sevinçli bir haberdur.

16 İslam'da Din Değiştirme – Bu Yaşamda Ölüm Cezası, Diğer Yaşamda Cehennem Ateşi

Müslüman ülkelerde yaşayan Hristiyanlar zulüm gördüğünde ya da Müslümanlık'tan Hristiyanlığa dönenler ölüm cezasıyla tehdit edildiği zaman batılı basın İslam ülkelerini insan haklarını ihlal etmekle suçlar. Aynı zamanda, birçok İslam ülkesi Birleşmiş Milletler'in 1948'de kabul ettiği İnsan Hakları Bildirgesi'ni onaylar.⁵⁴Bu çelişkiyi nasıl haklı gösterebilirler?

Son yıllarda farklı İslami organizasyonlar kendi insan hakları bildirelerini oluşturmaya başladılar. Ancak bunların batıdaki bildirelerden bir temel farkı vardır. Kur'an'a ve Şeriat'e (İslami Yasa) öncelik verdikleri için bu ülkelerdeki insan hakları bu iki otoritenin belirlediği koşullar çerçevesindedir. Örneğin 1990 Kahire İnsan Hakları Bildirgesi'nin 24'üncü maddesi şöyle der: "Bu bildirede sözü edilen bütün hak ve özgürlükler İslami Şeriat hükümlerine tabiidir." ve 25'inci madde şunu ekler: "Bu bildirenin hükümlerinin açıklanması ya da yorumlanmasında tek referans kaynağı Şeriat'tır." Bu da "İslami Ümmet'in⁵⁵tarihi rolünün altını çizer, ümmet Allah tarafından yaratılmış en iyi millettir, insanlığı evrensel ve dengeli bir uygarlık düzeyine getirmiştir, burada dünyadaki yaşamla sonraki yaşam uyum içinde bir arada bulunur ve bilgi imana eşlik eder".⁵⁶

Kur'an'a ve Şeriat'e verilen öncelik insan hakları tartışması için ne anlama gelmektedir? Bu iki otorite İslami ülkelerde, insan haklarının yalnızca İslam dininin değerlerinin koyduğu sınırlar içerisinde var olabilir ve yalnızca Kur'an ve İslami Yasa'nın belirlediği çerçeve içinde güvence altındadır. Laikleşmiş olan batı, aydınlanma ile şekillenmiş düşünce biçimleri ve kilise ile devlet işlerinin birbirinden ayrı olmasına alışık olmaları nedeniyle bir ülkenin politik ve sosyal yaşamıyla kişisel ve toplumsal işlerinin standartlarını, dini standartlara göre belirlemesini anlamakta zorluk çekmektedir.

İnsan Hakları mı Yükümlülükler mi?

Bu nedenle, İslam'ı savunanlar (inançlarını savunan kişiler) Allah'ın insanlara haklar verdiğine, insanlarınsa Tanrı'ya karşı yalnızca yükümlülükleri olduğuna inanırlar. Örneğin insanlar Allah'ın isteklerine uymak ve İslam'ın Beş Şartı'nı yerine getirmekle yükümlüdür, oysa Allah'ın insana karşı yerine getirmesi gereken bir yükümlülüğü yoktur.

Müslüman Olanlar ve Olmayanlar İçin Medeni

Müslüman Olanlar ve Olmayanlar İçin Medeni Haklar

İslam kültürü hiçbir zaman dinle devlet işleri ya da politikayla din arasında hiçbir tür ayırım yapmamıştır. Eski Antlaşma'da ise kral ile başkâhin arasında belirli bir yetki ayrımı mevcuttur. İslam'da, Muhammed, ilk İslami toplumun hem dini hem de politik önderi olarak bu her iki yönü kendi kişiliğinde birleştirmiştir. Kedisinden sonra gelen halifeler de bu iki görevi sürdürmüşlerdir.

İslam ülkelerinde, vatandaşların tümünün inandığı kabul edilen İslam, devletin dinidir ve “ülkenin üzerinde kurulduğu ilkedir. Devlet, dini düşünceyi taşıyandır ve bunun için de dini bir kurumdur. Tanrı'ya ibadet edilmesinden, dini eğitimden ve inancın yayılmasından sorumludur.”⁵⁷ Bu nedenle yasa, devletin dininin bir üyesi olarak devlete olan bağlılıklarını kanıtlamış oldukları için tüm yasal korumalardan faydalanabilecek olan Müslümanlar'ın, medeni haklarıyla, 'imansızlıkları' nedeniyle devletin koruması haklarını kaybeden Müslüman olmayanların hakları arasında bir ayırım yapmak zorundadır. Bu ülkelerde Müslümanlar, Müslüman olmayanlara oranla daha fazla hakka sahiptir. Örneğin, Müslüman olmayan bir kişiye, Müslüman bir kişiden miras kalmaz.

Din Değiştirmek Büyük Bir Vatan Hainliğidir

Müslüman olmak, bütün yasal haklara sahip olan bir vatandaş olmak demekken, din değiştirmek en büyük vatan hainliğidir. Çünkü İslam'a göre “Devletin temel düzeninin esas unsurudur.”⁵⁸

Bir Müslüman inancını inkâr edince bu düzene baş kaldırmış olur ve “içinde bulunduğu toplumun istikrarını” ve güvenliğini tehlikeye atmış olur.⁵⁹ Martin Forstner şu sonuca varır:

“Yalnızca Tanrı'ya ve ilahi yollarla gönderilmiş olan Kur'an'a inanan ve Şeriat'e uyan kişiler yetkili vatandaşlar olabilirler. Oysa Tanrı tanımayanlar toplumun düşmanlarıdır. İnancı sürekli olarak ikrar etme, günde beş vakit namaz kılma, Ramazan'da oruç tutma, vatandaşların ahlaki bilinçlerinin oluşturulduğu ortak bir noktadır. Böylece İslami devlet medeni hakların tümünü gerçek imanın ikrar edilmesine bağlar.”⁶⁰

İslami yasa en katı haliyle yorumlandığı zaman, devletin vatandaşlarının dinlerinin 'bekçisi' olma işlevi, bir Müslüman inancından vazgeçtiğinde insan hakları bildirgelerine karşın, insan haklarının İslami yasadan daha üstün olmasını olanaksız hale getirir. Bir Müslüman bu büyük vatan hainliğinde bulunursa, Müslüman bakış açısına göre, dini yasaya uyulması gerekir, bu da hainin cezalandırılmasını gerektirir. Diğer taraftan, Müslüman olmayan bir kişi kendisine yalnızca Kur'an ve Şeriat tarafından verilen hakları kullanabilir.

Müslüman Olmayanların Dini Özgürlükleri

Birçok İslami ülkenin anayasası dini inançları uygulama konusunda özgürlük sağlasa da, Müslüman olmayanlar neredeyse her zaman inançlarını yaşamakta büyük zorluklarla karşılaşır. Hristiyan olan Müslümanlar bazen yaşamlarını bile kaybedebilmektedir. Yine de İslami ülkeler hoşgörülü olduklarını ve dini özgürlükleri güvence altında tuttuklarını savunurlar. Din özgürlüğü çoğu İslam ülkesinin yasasının bir parçası olsa da anayasaları devletin dininin İslam olduğunu bildirir. Yahudilik ve Hristiyanlık gibi az sayıda birkaç inancın varlığını sürdürmesine izin verilir. Bu inançların üyeleri, çoğunluğu Müslümanlar'dan oluşan bölgelerde yaşıyor olsalar da, İslam'a dönmek zorunda değildirler. Ancak yasa önünde hiçbir zaman bir Müslüman'la eşit olamazlar. Onlar sınırlı haklara sahip, dini özgürlüklerini çok sert bir şekilde kısıtlayan (örneğin yeni kiliseler inşa etmek ya da var olanları onarmak gibi) İslami devlete bağımlı, 'ikinci sınıf vatandaşlar' olarak kalırlar.

Çoğu durumda Yahudilik ya da Hristiyanlık inancının ibadetleri sessizlik içinde gerçekleştirilmelidir, çünkü "Müslüman bir vatandaşın diğer dinlerin misyonerlik faaliyetlerine katlanması ve sürekli olarak karşı koyması beklenemez."⁶¹ Tolere edilen ve denetlenen Müslümanlığın dışındaki inançlar, yalnızca yasanın izin verdiği şekilde varlığını sürdürebilir, yoksa kesinlikle sürdüremez.

Müslüman olmayanların İslam'ı, Kur'an'ı ya da Peygamber Muhammed'i aşağılaması ya da kötü görmesi yasaktır. Müslümanlar'ın düşüncesine göre Hristiyanlar müjdeleme yaptıklarında sözü edilen aşağılama ve kötüleme kendiliğinden gerçekleşmiş olur. Örneğin Fas yasası Bir Müslüman'a başka bir dinin propagandasını yapmayı altı ay ile üç yıl arasında değişen hapis cezası ve 200 ile 500 dirhem arasında para cezasıyla cezalandırır.⁶² İslam'ı inkâr etmek hala ölüm cezasını hak eden bir suç olarak görülür; ama Müslümanlar'ın kendi dinlerini başkalarına duyurmaları serbesttir.

Sonuç: Her tür İslami insan hakları bildirgesi İslami inancının ve Şeriat yasasının üstün yetkisinin sürekli olarak altını çizer ve bunun için de yalnızca İslam'a ve ilkelerine saygı gösteren medeni hakları güvence altına alabilir. Bu da Müslüman olmayanların haklarını otomatik olarak kısıtlar öylece İslami yasanın altında yalnızca Müslüman olanlar bütün haklara sahip olabilir çünkü yalnızca onlar sadık vatandaşlar sayılır.

Müslüman olmayanların hakları kısıtlıdır ancak varlıklarını sürdürmelerine izin verilir. İnancını inkâr eden bir Müslüman bütün haklarını kaybeder çünkü vatan haini sayılır veya içinde yaşadığı yasal sistemin kararıyla ya da komşuları tarafından ölüm cezasına çarptırılabilir.

Bu ayrıca 1979 yılında Cidde’de yapılan İslam Konferansı’nda yazılan “İslami İnsan Hakları Bildirgesi Taslağı’nda” da vurgulanmıştır.⁶³

Bu ifade bir Müslüman’ın inancını değiştirmesini tamamen yasaklar. Böyle bir haini ölüm cezasına çarptırmamak Şeriat’e karşı işlenecek bir suçtur. Bunun için eğer belirli bir durumda Şeriat bağlayıcı olarak kabul ediliyorsa o zaman Müslümanlık’tan çıkmış bir kişiye insanca davranılması beklenemez, insan hakları bildirgesi bunun aksini iddia ediyor olsa bile.

Müslümanlar Hristiyan Olduğu Zaman – İslam’da Din Değişirme ve Ölüm Cezası

Bir Müslüman’ın İslam’ı terk edip Hristiyanlık’a geçme hakkı var mıdır? İman özel bir konu mudur yoksa devlet ve organlarının bunu gözleyip kontrol etme sorumlulukları var mıdır? Hristiyanlık ve İslam buna son derece farklı şekilde bakar.

Bizlerin ‘aydınlanmış’, devletle kilisenin birbirinden ayrıldığı batılı dünyasında, bir bireyin kişisel inancı yaşamın en özel alanlarından biridir, öyle ki bazıları inançlarının ayrıntılarını konuşmak dahi istemez. Günümüzdeki birçok kişi, kiliseden bağımsız olarak kendi görüşleri doğrultusunda oluşturdukları inançlarının ‘gerçek inanç’ olduğunu, ‘kiliseyi her zaman yönetmekte olanların’ dininden çok daha geçerli olduğunu düşünür.

İslami görüş bundan oldukça farklıdır. İnanç ve din kamu işidir ve devletin denetimine tabiidir, bu denetim ülkeden ülkeye değişebilir. İslam’ın devletin dini ve devlet düzeninin temeli olduğu yerlerde iyi bir vatandaşın İslam’a sadık kalması beklenir. Din değiştirmek vatan hainliğidir.

Kur’an’a Göre Din Değişirme: Gazap ve Ceza

Bir kişinin Allah’ı reddedip O’na boyun eğmemesi, İslam’a göre büyük bir günahdır. İslam inancını bilip de reddeden kişiler ise çok daha büyük bir suç işlemiş olurlar.

Din değiştirme konusu Kur’an’da birkaç yerde ele alınır. Nahl suresi 16:106 kafirlerin karşılaştıkları Tanrı’nın gazabı ve ‘büyük azaptan’ söz eder.

Bakara suresi 2:217 inananları dinden döndürmeye çalışanları uyarır, çünkü bu günah “adam öldürmekten daha büyük bir günahdır.” Dinden dönen kişinin sevaplarının hepsi boşa gider çünkü kafirliği bağışlanmaz. Bunun için de cehenneme atılır. Ali İmran suresi 3;86-91 alacağı ödülü tarif eder. Allah’ın, meleklerin ve bütün insanlığın lanetine uğramalarıdır (Ali İmran 3:87; Tevbe 9:67-68), lanetlenmiş olanlar için hiçbir kurtuluş, hiçbir

aracılık ya da hiçbir yardım yoktur. Dinden dönenleri Allah hiçbir şekilde bağışlayamaz (Nisa 4:137), çünkü onlar inkar edişleri nedeniyle kendilerini cezalandırılacak konumuna getirirler. Ancak şu ilginçtir; Kur'an ebedi lanetin dışında dinden dönenlerin dünyadaki cezaları ve verilecek cezanın yasal süreci hakkında hiçbir somut açıklamada bulunmaz.

“Akli Dengesi Tam Olarak Yerinde Olan Kişinin” Dinden Dönmesi

‘İslam dininden dönme’ (Arapça: *irtidâd*) Müslüman olarak doğmuş ya da daha sonradan Müslüman olmuş bir kişinin bilerek ve isteyerek İslam’dan ayrılması demektir. Bu kişinin akli dengesinin tam olarak yerinde olması gerekir ve bu kararı bilerek ve isteyerek hiçbir baskı altında kalmadan vermiş olması gerekir, ancak bu koşullar altında sonsuza dek lanetlenir. Dinden dönme tek ve gerçek Tanrı olan Allah’ı ve peygamberi Muhammed’i inkâr etmektir.

Fakat İslami ilahiyatçılar dinden dönme tanımını üzerinde aynı fikirde değildirler. Kur’an dinden dönmeyi öğretir ancak açık bir şekilde tanımlamaz. İslam’ın Beş Şartını (Şehadet getirmek, günde beş vakit namaz kılmak, Ramazan ayında oruç tutmak, zekât vermek ve hacca gitmek) yerine getirmemek de dinden dönmek mi demektir?

Eğer bir kişinin günde beş vakit namaz kılmamak için geçerli bir nedeni yoksa ve bu durumu değiştirmek için hiçbir şey yapmıyorsa Malikilere, Şafiilere ve Hanbelilere göre (Sünniliğin üç mezhebi) bu kişi dinden dönmüştür. Çünkü bilerek ve isteyerek dua etmemek en büyük günahlardan biri sayılır. Ebû Hanefi (Hanefilik mezhebinin babası) böyle bir kişinin imanlı olabileceğine inanır, ancak bu kişinin dua etmeye hazır olana dek hapsedilmesinin gerektiğini söyler.⁶⁴

Eğer kişi İslam’ın şartlarını bilmeden yerine getirmese o zaman dinden dönmüş sayılmaz. Yapmış olduğu bu ihlal yine de günahdır ve hâkimin uygun göreceği cezaya çarptırılacaktır.⁶⁵ Din değiştirmenin cezası günahkarın kasti olarak itaatsizlik edip etmediğine bağlıdır.

Din Değiştirme Vatan Hainliğidir

Yani dinden dönme yalnızca İslam’ın teorik olarak reddedilmesiyle değil, inanca ait ibadetler kasıtlı olarak yerine getirilmeyince de olur. Muhammed’i küçümsemek, Kur’an’a saygısızlık etmek (örneğin, yakmak ya da kirletmek gibi) ya da 99 en güzel isme küfretmek de dinden dönmektir.⁶⁶ Büyücülük yapmak ya da suretlere tapmak da putperestlik olduğundan dinden dönme sayılır. Ruhların göçü inancı da dinden dönme olarak kabul edilir çünkü bu

inanç İslam'daki yargı gününde ölümlerin dirileceği öğretisini reddeder. Hatta bir kilise binasından içeri girmek ya da Hristiyanlık inancına merak duymak bile ihanet sayılabilir.⁶⁷ Muhammed'in bedensel bir özürünün olduğunu ima etmek, bilgisinin kusursuzluğundan, ahlakından ya da erdeminden kuşku duymak ya da meleklerle⁶⁸ hakaret etmek de dinden dönmektir.

İslam'da dinden dönme, Batı'daki toplumlarda olduğu gibi, kişinin özel hayatıyla ya da ibadethaneyle ilgili (örneğin; kilise üyeliğinden çıkma gibi) ilgili bir durum olmadığı için devlet müdahale etmek zorundadır. Din değiştirme Müslüman toplumuna (Ümmet) karşı yapılan hainliktir ve İslam devletini hiçe saymaktır. İslam, toplumu ve devleti ayakta tutandır. Din değiştirme toplumun temellerini çürütür ve sarsar. Vatan hainliği olduğu için de devlet bu kişi aleyhinde dava açmak zorundadır.

İslam Din Değiştirmeyi Ölüm Cezasıyla Cezalandırır

Kur'an dinden dönme için verilecek yasal cezalar konusunda çok az şey söyler ancak Kur'an'daki uyarılar ve hadislerle dayanarak İslami teoloji din değiştirenlere nasıl davranılacağı ve ne gibi bir ceza verileceğini bir formül haline getirmiştir.

Kur'an'daki uyarıların devletin sorumluluğuyla ilgili değil, kişinin vicdanına yönelik olduğunu düşünen ilahiyatçılar azınlıktadır.⁶⁹ Pakistan'da bir tarikat olarak değerlendirilen Ahmediyye hareketi, dinini değiştirenlere ölüm cezası verilmesine karşıdır.

Nisa suresi 4:88-89 Allah'ın yoldan çıkarttığı ikiyüzlüler hakkında uyarıda bulunur. Böylelerinin tövbe etme umudu yoktur ve Müslümanlar için bir tehdit oluştururlar çünkü "Sizin de kendileri gibi inkâr etmenizi istediler ki onlarla eşit olasınız..." (Nisa 4:89) Metin şöyle devam eder: "...Eğer yüz çevirirlerse onları yakalayın, bulduğunuz yerde öldürün ve hiçbirini dost ve yardımcı edinmeyin."

Tövbe Fırsatı İçin Hapis Cezası

Yukarıdaki ayet din değiştirenlerin ölüm cezasıyla cezalandırılması gerektiğini söyleyen somut bir buyruk olarak yorumlanır. Ünlü Mısırlı ilahiyatçı Muhammed Muhammed Ebu Zehra (1898-1974) bir Müslüman'ın ölüm cezasına çarptırılabilceği üç durumdan söz eder: Din değiştirme, yasal olarak evliyken müstehcenlik ve kan davası hariç adam öldürme.⁷⁰

Ancak din değiştiren kişinin öldürülmesi gerektiği buyruğu Kur'an'dan çok hadislerden alınmıştır. Zira Muhammed hayattayken yazılmış olan

hadisler çok daha açıktır: “Dinini değiştiren herkesi öldürün,”⁷¹ ve “kendisini sizlerden ayıranlar (ya da inancını inkâr edenler) öldürülmelidir.”⁷²

Hadisler Muhammed’in kendisi izleyenleri öldürdüğü söylenen kişileri yasa dışı olduğu halde şahsen sakat bıraktığını ve öldürdüğünü söyler. J. Schacht İslam’ın Muhammed’in bu yaptığını haklı çıkarmaya çalışma çabalarından söz eder.⁷³ Zira Kur’an böyle bir davranış biçimi hakkında hiçbir net açıklama yapmaz.

Muhammed’in yaşamının sonlarına doğru ailesinin kenti olan Mekke’yi ele geçirdikten sonra bir Müslüman’ı öldüren iki kafiri ve yasa dışı hiçbir şey yapmadığı belirtilen bir başkasını öldürdüğünü yazan diğer hadisler de bulunmaktadır.⁷⁴

Kaynaklara baktığımızda, din değiştirenleri ölüm cezasıyla cezalandırma işine peygamberin ölümünden sonra da devam edildiği görülmektedir⁷⁵ ve modern Sünni ve Şii yasası genellikle din değiştirmeyi, peygambere ve meleklere küfür ve alaya almayı ölüm cezasıyla cezalandırır. Ancak din değiştirme suçlaması net bir şekilde kanıtlanmak zorundadır. Örneğin, küfür edildiği, peygamberle alay edildiği, İslam’ın Beş Şartı’nın inkâr edildiği ya da suçlanan kişinin putperestlik, büyüculük, Kur’an’a saygısızlık ya da İslam’ın düşmanlarıyla iş birliği yaptığı delillerle kanıtlanmalıdır.

Aile Tarafından Yapılan Zulüm

Din değiştirme esasen devlet tarafından takip edilmesi gereken bir suçtur. Bazen akrabalar din değiştiren aile üyesi tarafından aileye getirilen ‘utancı’ aileden atmak, ülkeden sürmek ya da hatta öldürmek gibi başka ‘çözüm’ yollarıyla temizlemeye çalışırlar.

Bir din değiştirme davası hâkimin önüne getirildiği zaman, genellikle iki erkek tanık tarafından desteklenmek zorundadır.⁷⁶ Davalının suçlu olup olmadığını belirlemek için hâkim davalıdan Şehadet getirmesini (Allah’tan başka Tanrı yoktur ve Muhammed O’nun peygamberidir) isteyebilir. Şehadet getirmeyi reddetmek din değiştirmiş olmanın kanıtı olarak kabul edilebilir.

Din değiştirdiği söylenen kişinin suçlu bulunabilmesi için akli dengesinin yerinde olması, İslam’dan baskı altındayken ya da kendinde değilken vazgeçmiş olmaması gerekmektedir. Bunun için de çocuklar ve akli dengesi yerinde olmayanlar din değiştirmeye suçlanamaz; kadınlar da ancak belirli durumlarda suçlanabilir; ama farklı yargı okulları kadınların mükellefiyetlikleri konusunda farklı görüşlere sahiptirler.

Sünniliğin üç mezhebi olan, Şâfiilik, Malikilik ve Hanbelilik bu konuda kadınla erkek arasında bir ayırım yapmaz. Malikiler eğer kadın hamileyse ya da emzikliyse cezanın ertelenmesini buyurur. Hanefiler erkek Müslümanlar

için ölüm cezasına izin verir ancak kadınlar için Şiiler’le birlikte Nur suresi 24:2 ile Nisa suresi 4:15’teki örnekler uyarınca din değiştiren bir kadının hapse atılıp üç günde bir ya da hatta İslam’a geri dönene kadar her gün dövülmesi gerektiği yönteminde ısrar ederler⁷⁷, en azından teoride. Hanefi mezhebinin kurucusu olan, Ebû Hanîfe de, kadınlara ceza olarak köleliğin verilmesini önermiştir⁷⁸, teori buraya kadardır.

Uygulamada mahkemeler nadiren din değiştirme davalarıyla ilgilenir. Bir Müslüman’ın Hristiyan olduğu zaman, hâkimin vereceği cezayı beklemek yerine aile üyeleri ya da hatta bazen izleyenler tarafından gayri resmi olarak cezalandırıldığı görülmektedir. Bir Müslüman’ın din değiştirmesinin hemen ardından çoğu zaman en azından kişisel intikamla karşılaştığını söyleyebiliriz. Ayrıca, mahkemelerde sürdürülen din değiştirme davaları Batı basınından istenmeyen ilgiyi de çekmektedir.

Din değiştiren kişi yasal olarak dava hakkına sahip olsa da, uygulamada böyle bir kişiyi duruşmaya çıkmasına ya da fikrini değiştirmesine dahi izin vermeden öldüren bir Müslüman, asla cinayetle suçlanmaz. Cinayeti işleyen kişi teoride yanlış davranmış olsa bile resmi olarak cinayetle suçlanamaz. En fazla, yasal sistemi beklemediği için çok çabuk davranmakla suçlanabilir. Ancak Müslüman toplumun gözünde bu kişi cinayet işlememiştir. Din değiştiren bir kişinin infazı suç değildir.⁷⁹

Yargıç cinayet işleyen kişiyi cezalandırabilir; ama son derece hafif bir ceza ya da yalnızca bir uyarı verir.⁸⁰ Bunun için de, dinini değiştiren kişi kendisini hiçbir yasal korunması olmayan bir çeşit kanun kaçağı durumunda bulur.⁸¹ Aynı durum din değiştiren kişi mahkemeye çıkarıldığı ve ölüm cezasına çarptırılmadığı zaman da yaşanır. İslam hukuku uzmanı Abdel Qader Oudah Shaheed cinayeti işleyen kişinin yasayı yerine getirmiş olduğunu vurgular. Şeriat’e göre din değiştiren birinin öldürülmesi bir hak değil her Müslüman’ın görevidir.⁸²

Bütün bu sert denetimlere karşın din değiştiren herkes ölüm cezasıyla karşılaşmaz. Bunun nedeni de ya din değiştiren kişi kaçmayı başarması ya da çevresindekilerin tehdit etmesidir, ancak cezayı infaz etmezler. Yine de bundan başka sonuçları da olabilir.

Aile, Ev ve Mal Kaybı

Din değiştiren kişi idam edilse de edilmese de, mallarına haciz gelmesi gibi diğer önlemler de alınır. Farklı hukuk okullarının hacizin kapsayacağı mallar hakkında farklı seçenekleri bulunmaktadır. Bazıları bütün mallarına haciz konması gerektiğini söylerken diğerleri kişinin din değiştirdikten sonra edindiği mallara haciz konulması gerektiğini söyler.⁸³ Hanefiler din değiştiren

kişinin İslam'a geri dönmek suretiyle mallarını geri almasına izin verirken, diğer üç mezhep din değiştiren kişinin ölümünden sonra bütün mallarının devlete kalması gerektiğini söyler.⁸⁴

Davasından önce din değiştiren kişi, büyük olasılıkla işinden atılır ve ailesi bu kişiyi Müslüman bir din adamı aracılığıyla aileye geri döndürmeye çalışır. Eğer bu işe yaramazsa o zaman onu ya bir psikiyatrik kliniğe yatırılırlar, ya ülke dışına sürerler ya da aileden tamamen çıkarılırlar.

Din değiştiren kişinin evliliği otomatik olarak sona erer. Din değiştirmiş biriyle evli olmak yasaya aykırıdır. Bu nedenle din değiştirmiş bir erkek kendisini aniden kendi karısıyla zina ederken bulur. Eğer karısı din değiştirmiş olan kocasından ayrılmak istemezse, o da taşlanma cezasına çarptırılabilir. Buna ek olarak hiçbir Müslüman kadın, Müslüman olmayan bir erkekle evlenemez. Eğer din değiştirmiş olan kişi imana geri dönerse, yasal olması için nikahını yenilemek zorundadır. Ayrıca miras ya da mülk haklarıyla ilgili daha başka sorunlar yaşaması da beklenebilir.⁸⁵ Din değiştiren kişi genellikle mülksüzleştirilir. Eğer Müslüman olmayan bir ülkeye taşınırsa o zaman ana vatanı onu ölmüş sayar ve varisleri mallarını paylaşır.⁸⁶

Din Değiştirmek Küfürdür

Müslüman ilahiyatçılar din değiştiren kişinin ölüm cezasına çarptırılmadan önce bir din adamı tarafından uyarılmasının arzu edilirliliği konusunda farklı görüşlere sahiptirler. En geçerli uyarı suçluya tövbe etmesi için belirli bir zaman (örneğin üç gün) tanınmasıdır. Ancak öç almak isteyen kişi yasal bir cezayla karşılaşmaktan korkmadığı için beklemek istemez.

Malikiler yetkililerin tutukluyu bu düşünme dönemi süresince dövmelerine izin vermez, ancak hâkim bu kişinin infaz edilmesine karar verdikten sonra Müslüman mezarlığına gömülmesine de izin vermez.⁸⁷ Eğer tövbe ederse, o zaman yeniden bir Müslüman muamelesi görür. Eğer suçlu daha önce de İslam'dan döndüyse geri dönüşü daha zor olur. Malakiler ve Hanbeliler gözle görülür bir tövbeye rağmen kişinin infazını isterken,⁸⁸ Şafiiler İslam'a her geri dönüşü içten bir tövbe olarak görür.

İlahiyatçılar sonradan İslam'a geçmiş bir kişinin dinden dönmesiyle, Müslüman olarak doğup büyümüş birinin dinden dönmesi arasında bir ayrım yapılması gerektiği konusunda da aynı fikirde değillerdir. Ayrıca tövbe etmiş olan bir kafire ölüm cezası verilmesinin uygun olup olmadığı konusu üzerinde de fikir ayrılıkları bulunmaktadır. Şiiler'in öğretilerine göre tövbe etmek, ölüm cezasını yürürlükten kaldırmaya yeterli değildir.⁸⁹ Salman Rüşdü, İslami değerlere hakaret eden romanı Şeytan Ayetleri'nden kamu önünde feragat edip resmi olarak özür dilemiş olsa da, 14 Şubat 1989'da Ayetullah

Humeyni'nin verdiği Fetvada açıklanan ölüm cezasının, yürürlükten kaldırılmamış olmasının nedeni bu olabilir. Bombay'da doğup İngiltere'de yetişmiş bir Müslüman İslam'a, Kur'an'a, meleklerle ya da Peygamber Muhammed'e asla hakaret edemez ya da küçük düşüremez. Düşürürse de din değiştirme suçunun getireceği sonuçların korkusuyla yaşar.

Çarmih ya da Boynun Vurulması

İslami yetkililer imanı terk eden kişinin – suçunun kanıtlandığını varsayarak – boynunun vurulmasını ancak hiçbir şekilde işkence edilmemesini buyururlar. Diğer infaz yollarının kullanılmasına da izin verilir. Muhammed'in en sevdiği karısı olan Ayşe'ye kadar uzanan geleneğe göre din değiştiren kişi asılmalı, çarmiha gerilmeli ya da yakılmalıdır.⁹⁰ Halife II. Ömer'in de din değiştirenleri bir kazığa bağlatıp mızraklattığı⁹¹ söylenmektedir. Otto Spies başka örnekler de verir.⁹² Herhalde bununla ilgili en iyi bilinen örnek, geleneklere aykırı öğretileri nedeniyle 922 yılında Bağdat'ta sapkınlık suçuyla çarmiha gerilen mistik el-Hallac'tır.

Yalnızca din değiştirenler çarmiha gerilmez. İslami yasa, şehir sınırlarının dışındaki cinayet ya da adam öldürmeyi (Arapça: *kat' at-tarîk*) içeren soygunlar için de önerir. İsyancılar, çetelerin elebaşları ve sapkınlar da çarmiha gerilmelidir.⁹³ Bazı ilahiyatçılar çarmiha gerilmeyi bir idam yöntemi olarak önerirken, diğerleri idamdan daha caydırıcı olması için kullanılmasını tercih eder.

İslam ilahiyatına göre zındık (Arapça: *zindîk*), Müslümanmış gibi yapan imansız kişi, din değiştiren kişiyle aynıdır. Malikiler ve Hanbeliler böyle kişilerin tövbe şansı verilmeden ve tövbe etseler de idam edilmelerini şart koşar. Bu kişileri Kur'an'da son derece sert bir şekilde kınanan münafık (Arapça: *munafîk*) olarak gördüklerinden, cezaları da din değiştiren kişilerden daha ağır olur.

Zındıklıkla suçlanan kişi eğer idamından önce tövbe ederse, Müslüman mezarlığına gömülebilir. Çünkü imansızken işlediği bir suçu nedeniyle idam edilmiş bir inanan olarak kabul edilir.⁹⁴ Hanefiler ve Şafiler kişi tövbe ederse idam edilmesini şart koşmazlar.⁹⁵

İlahi Mucize: İslam, Hristiyan olarak ya da dini tamamen reddederek din değiştiren kişiyi şiddetli cezalarla tehdit eder. Sürgün, mirastan mahrum bırakılmak, boşanma, işini ve ailesini kaybetme, tehditler, dayak, işkence, hapis ve hatta ölüm. Bunlar Hristiyan olan bir Müslüman için her biriyle karşılaşmasa bile, son derece gerçek beklentilerdir. Yalnızca çok küçük bir azınlık için bir mucize gerçekleşir ve aileleri Hristiyanlığa geçen kişinin

kararını kabul eder ya da onlar da Hristiyan olur. Bunun dışında yeni iman eden kişi sürekli olarak yakalanma ve zulüm korkusu içinde yaşar.

Diğer Hristiyanlar'la ancak büyük bir gizlilik içinde buluşabilir ve çok ihtiyacı olan sevgi ve kabul edilirliliği gittiği kilisede bulamayabilir. Çünkü onlar da Müslüman ajanı olabileceğinden korkabilirler. Zulüm ve zorluklara karşın İslam'dan dönenlerin sayısı öylesine istikrarlı bir şekilde artmaktadır ki hiç olmadığı kadar çok Müslüman'ın Hristiyan olduğu görülmektedir. Tanrı kilisesini insanların düşüncesine göre hiç olmaması gereken bir yere bina etmektedir. Batı'daki ülkelerde yaşayan her Hristiyan'ın en önemli görevi zulüm görmekte olan kiliseler ve oradaki yeni imanlılar için dua etmek ve onlara her şekilde destek olmaktır.

17 Ek: Müslümanlık Savunmasında On Dokuzuncu Yüzyıl Avrupa'sının Yüksek Eleştirinin Etkileri⁹⁶

Bu çalışmanın amacı günümüzde Müslümanlığı savunanlar üzerinde hala çok büyük bir etkisi olan, XIX. yüzyılda gelişmeye başlayan Müslümanlar'ın Hristiyanlığa yeni bir bakış açısının izlerini ortaya çıkarmaktır. Yazılan Hristiyanlığa karşı kitapların kişiliği, Hristiyanlık öğretileri ve Hristiyanlığın kendisiyle ilgili olarak XIX. yüzyılda ulaşılan farklı bakış açısı sayesinde değişmiştir.⁹⁷

Müslümanlık'la Hristiyanlık arasındaki tartışmaların gelişimi XIX. yüzyılın ortalarında yaşanan bir olaya dayanır. 10 ve 11 Nisan 1854'te kendimizi Hindistan'ın Agra kentinde bulunan İngilizlere ait bir müjdecilik organizasyonu olan Church Missionary Society (CMS)'nin bir sınıfında bir araya gelmiş birkaç yüz Müslüman ve çoğunluğu Hristiyan misyonerlerden oluşan, ancak birkaç tane de İngiliz devlet görevlisinin arasında buluyoruz. Hepsi, Agra'da yaşayan Müslümanlar'ın düzenlediği halka açık tartışmayı izlemek için toplanmıştı.

Tartışma Württemberg Suabiya'daki pietistik hareketinden çıkan Alman misyoner Karl Gottlieb Pfander (1803-1865) ile Hintli Şii Müslüman ilahiyatçı Rahmetullah İbni Halil el-Utmani el-Hindi (1818-1891) arasında idi.⁹⁸ Bu tartışma neredeyse 150 yıl önce geçmiş olmasına karşın dialogla ilgili konularda her iki tartışmacı da İslam dünyasında hala hatırlanmaktadır. İki gün süren ve halka açık olan bu tartışmanın ana konusu *tahrifdi* (Hristiyanlığa ait Kutsal Yazıları'nın değiştirilmiş olması).

1854'teki tartışmada meydan okuyan ve amacı Hristiyanlığın Müslümanlık'tan daha aşağı düzeyde olduğunu kamu önünde kanıtlamak ve son zamanlarda Hindistan'da Hristiyanlık inancını duyuran Protestan misyonerler nedeniyle Müslümanlar'ın imanlarının sarsılmaması gerektiğini net bir şekilde duyurmak isteyen Müslüman ilahiyatçı el-Hindi'ydi.

İngiliz Parlamentosu'nun 1813'te aldığı kararla Hindistan Protestan misyonerlerine açılmıştı ve ilk Anglikan Piskopos'u 8 Mayıs 1814'te Kalkuta'daki Lambeth Sarayı'nda gizlice adanmıştı.⁹⁹ 1832/1833'te İngiliz olmayan misyonerlik örgütlerine de izin verildi. Böylece misyon ağlarını Hindistan'ın her yerinde oluşturmak için çalışmaya başladılar. Şii el-Hindi'nin 1854'te Müslümanlık dininin savunucusu olarak temsil etmesi ve bütün

Müslüman halk tarafından onun açıkça böyle kabul edilmesi son derece ilginçtir.

Konular *teslisi*(Üçlülük), *Kur'an*'ın Tanrı'nın Sözü oluşunu, peygamber Muhammed'in gönderilmesini de içerecekti. Fakat tartışma Hristiyan Kutsal Yazıları'nın değiştirilmiş olmasından daha ileriye gidemedi. Tartışma şu uzlaşılabilen konu üzerinde odaklandı: el-Hindi Hristiyanlığa ait Kutsal Yazılar'ın değiştirildiğini iddia etti ve bunu Kutsal Kitap'ın kendisinden aldığı örneklerle kanıtlamaya çalıştı. Hristiyan misyonerlerse Eski ve Yeni Antlaşma'nın doğruluğunu ısrarla beyan ettiler. İki gün sonra rakipler birbirlerinden ayrıldı ve "her iki taraf da kazandıklarını ilan etti."¹⁰⁰ Tartışmanın ardından Hristiyanlıkla ilgili birkaç sohbet oldu.

1864'te vaftiz olan ünlü Safdar Alî'nin¹⁰¹ dışında Hindistan'da Müslümanlık'tan Hristiyanlığa geçen en ünlü kişi, 1866'da vaftiz olan ve 1872'de¹⁰² Anglikan rahip olarak atanan İmâd ud-Dîn'dir (1830-1900). Daha önce kendisi Hristiyan misyonerlerin çalışmalarına karşı camilerde vaaz vermiş ve daha sonra İslam'a karşı birçok kitap yazmıştır. Bunların en ünlüsü *hidâyetul muslimîn* ya da *tahkîk el-imân*'dır.

Ancak bu 1854 tartışması neden bu kadar önemlidir? Bundan önce ve bundan sonra ve günümüze kadar tekrar tekrar İslam ve Hristiyanlıkla ilgili, örneğin *tahrif* gibi, aynı ana konular üzerinde odaklanan çok sayıda tartışma düzenlenmemiş miydi?

1854'teki Agra tartışması tarihi bir dönüm noktasıdır. XIX. yüzyılda Hindistan'ın dini durumunun uzmanları şunu ileri sürmektedir: "... o günlerde Rahmetullah'la Pfander arasındaki 1850 tartışmasındaki kadar dramatik bir tartışma daha görülmemiştir."¹⁰³ Hindistan'daki bu Müslüman-Hristiyan tartışmasını ve gelecekteki Müslümanlığı savunma çalışmalarını nasıl etkileyebileceğini analiz etmeye çalışacağım.

Yerin ve Zamanın Önemi

XIX. yüzyıl ve sonrasıyla ilgili olarak Jacques Waardenburg şunları yazmıştır:

"Bizler fikir ayrılığında yeni bir dönem yaşıyoruz. Şimdi çoğunluğu politik, Müslüman ülkelerle Hristiyan geleneğini miras alan, büyüyen Batı arasında. Son zamanlarda İslam'la ilgili olarak büyüyen bir fikir savaşı yaşıyoruz, önce Hristiyanlık, Hinduizm ve Yahudilik dinlerine karşı milli hareketlerle bağlantılıydı."¹⁰⁴

Bu Hindistan için son derece geçerlidir. Hint-Türk İmparatorluğu'nun önceki güç sembolü olan Agra, XIX. yüzyılda Hindistan'daki Müslümanlık eğitiminin ve kültürünün merkezlerinden birine dönüşür. İngiliz hükümeti burayı Kuzey-Batı illerinin yönetim merkezine dönüştürür. Buna ek olarak, İngiliz hükümeti yabancı misyonerlik organizasyonlarının ülkeye girmesine

izin verir. Özellikle Agra'daki, misyonerlerin çoğu İngilizdir ve 1837'de yaşanan korkunç kıtlıktan sonra büyük bir yetimhane açmışlardır. Çocuklardan bazıları vaftiz edilir. Böylece Hristiyanlar'ın hizmetlerinin büyüyen etkileri herkes tarafından fark edilmeye başlanır. Yalnızca Agra'da bile Müslümanlığa karşı tartışmalı birkaç Hristiyan kitap basılmıştır.¹⁰⁵ Bütün bunlar Müslüman nüfusunun Batılar'ı ve misyonerleri İngiliz sömürgeciliğinin aleti olarak görmelerine neden olmuştur.

Böylece kendimizi XIX. yüzyılın ortalarında Agra'da Müslüman-Hristiyan gerginliğinin en kızışmış zamanlarında buluyoruz. Müslüman ulemalar Avrupalı Hristiyan misyonerlerin varlığını tehdit olarak görmüşler ve 1840'larda ve 1850'lerde kendi dinlerinin ve kültürlerinin şiddetli düşüşü nedeniyle ciddi bir kriz yaşamışlardır. Farklı taraflar XIX. yüzyılın ortalarında Agra'da bir araya gelmiş ve bu tarihi dönüm noktasında bazı çizgiler kesişmiştir: 1) Avrupalı misyonerlerin koruyucusu, Hindistan'ın sömürge gücü olan Büyük Britanya'nın temsilcileri. 2) Alman pietist ve Protestan misyoner Pfander'in kendisi, çalışma arkadaşları ve belki de inançlarını değiştirenlerden birkaç kişi ve 3) Anglikan kilisesinin temsilcileri. Bunlar tartışmaya karşı değillerdir ancak büyük bir gayretle destek de vermemişlerdir. Daha sonra Lahore'un ilk Anglikan piskoposu atanan Thomas Valpy French'den (1825-1891) söz etmeliyiz. O kendisi de açık bir yüzleşmenin ve din propagandası yapmanın yararına ya da gerekliliğine tam olarak inanmamış, ancak Müslüman ilahiyatçılar ona meydan okumuşlar, o da Kutsal Kitap'ın doğruluğunu savunma kararı almıştır.¹⁰⁶ 4) Protestan çalışma arkadaşlarının işlerini beğenmeyen ve Müslümanları maddi yönden destekleyen, Protestan misyonerlerin yanlışlarını kanıtlamak için onlara yardım eden Katolik misyonerler ve 5) Şii ve Sünnilerden oluşan Müslüman dinleyiciler. Şii ilahiyatçı el-Hindi, 1851'den beri İngiliz sağlık hastanesinde görev yapmakta olan Dr. Muhammed Vezir'in yardımıyla Müslümanlık inancını Hristiyanlık misyonuna karşı savunmak için hazırlanır. Tıp eğitiminin bir bölümünü Büyük Britanya'da yapar, burada Hristiyanlığın yanlış olduğunu kanıtlamak için malzeme toplar.

Katılımcıların Önemi

Karl Gottlieb Pfander (1803-1865)

Tartışmaya katılan Alman misyoner Karl Gottlieb Pfander, ölümünün üzerinden yıllar geçtikten sonra bile "Muhammed'i izleyenlere gönderilmiş en büyük misyoner"¹⁰⁷ya da "XIX. yüzyılda Muhammed'i izleyenlere gönderilmiş misyonerlerin içindeki en ilginç kişi"¹⁰⁸olarak anar.

Batı'da, Pfander son zamanlara kadar pek tanınmaz, ancak tartışmalar yaratan kitabı *Mizanü'l-Hak* İslam dünyasında bugün hala tartışılan konulardan biridir. 1829'da Almanca¹⁰⁹ olarak İslam'ı çürütmeye çalışan bu çalışma, okuyucularını Hristiyanlığın üstün değerlerine ikna etmeye çalışır. Bunu da Eski ve Yeni Antlaşma'nın doğruluğunu savunarak ve Müslümanlar'ın *tahrif* iddialarını çürütmeye çalışarak yapar. 1831'de ilk olarak Ermenice'ye çevrildikten sonra hızla en az yarım düzine daha Müslüman diline çevrilir. Bunların arasında Urduca (1840), Farsça (1835), Türkçe (1862), Arapça (1865)¹¹⁰ bulunur ve çok geniş bir etkiye sahiptir.

Müslümanlığı savunanlar hala hem *Mizanü'l-Hak* kitabından alıntılar yaparlar hem de bu kitapta yazılı olanları çürütmeye çalışırlar. İslam dünyasında tartışma konusu olarak kalmıştır. Pfander'in ölümünden 12 yıl sonra, 1854'teki Agra tartışmasına katılanlardan biri şöyle yazdı:

"O aramızdan ayrıldı, ancak başlattığı çalkantı ve hareket bitmedi ..."¹¹¹

Mizanü'l-Hak, "Hristiyanlık'la İslam'ın karşı karşıya gelmesinin standart çalışması,¹¹²" kuşaklar boyunca İslam'ın yanlışlığını kanıtlamak için misyonerler tarafından bir savunma aracı olarak kullanılmıştır. Bu nedenle de yakın zamana kadar tekrar tekrar yayımlanmıştır. Bu çalışmayla ilgili, özellikle XX. yüzyılda¹¹³, şiddetli eleştiriler duysak da Arapça ve İngilizce'deki son baskılarının 1986'da¹¹⁴ yapıldığını görebiliriz ve bu baskılar günümüzde Müslümanlar arasında yapılan misyonerlik işlerinde hala kullanılmaktadır.

Kitabın yazarı, Karl Gottlieb Pfander, İngiliz misyon organizasyonu olan CMS tarafından 1837'den 1857'ye kadar Hindistan'a gönderilmiştir. 10 Nisan 1854'te Agra'daki Müslüman ilahiyatçılar tarafından Hristiyanlığın değişmez öğretilerinden biri olan Kutsal Kitap'ın doğruluğunu halk önünde savunması istenmiştir. Hatta pazarlarda vaaz ederek, kitaplar yazarak ve bu kitapları dağıtarak halk arasında böyle bir tartışmayı başlatan da kendisidir. Pfander'in Kur'an'ın Kutsal Kitap'a verdiği yüksek değeri Kur'an'dan alıntılar yaparak kanıtlamaya çalıştığını da belirtmemiz gerekir. Hristiyanlık hakkındaki tutarsız görüşlerini sergilemek için Müslüman yorumculardan da alıntılar yapmıştır:

"... Hristiyanlar Kur'an'da bile Muhammed'in Hristiyanlığa saygı duyduğunu, inanç ve öğretilerine hürmet gösterdiğini ortaya koymaya çalışmaktadır."¹¹⁵

Rahmetullâh İbni Halîl el-Utmânî el-Hindi (1818-1891)

Pfander'in rakibi tarihi Müslüman-Hristiyan karşılaşması açısından bakıldığında çok daha ilginç bir kişiliktir.

Şii ilahiyatçı Rahmetullâh İbni Halîl el-Utmânî Hindistan'daki Hristiyan misyonerlerin varlığına karşı olan 1850 ve 1855'lerdeki mücadelede başından beri yer alır. İslam'ı savunmak için, büyük olasılıkla Bengal'li hekim

Muhammed Vezir Han'ın yardımlarıyla, üç tane tartışmalı çalışma hazırlar. el-Hindi ve Vezir Han XIX. yüzyıldaki Müslüman Hintlilerin, Hristiyan misyonierlerin varlığına karşı çıkış hareketinin en seçkin üyelerindedir. Sürdürdükleri savunma işi aracılığıyla 1850'lerin başında tanışmışlardır. 1854'te halka açık Agra tartışmasında ikisi de yer alır. El- Hindi tartışmanın önderi ve karşı tarafa meydan okuyan kişidir. Muhammed Vezir Han ise Urduca ve İngilizce konuşan katılımcılar arasında çevirmenlik yapmıştır.

XIX. Yüzyılda Müslümanlar'ın Hristiyanlığa Bakışına el-Hindi'nin Yaptığı Etkiler

El-Hindi'nin etkisi Agra'daki bu tek olayla sınırlı değildir. Bu yalnızca gelecekteki etkinin bir başlangıcı gibidir, bunu da yazılı çalışmalarıyla sağlar. Müslümanlığı savunanlar dendiği zaman el-Hindi kesinlikle akla gelen isimlerdendir. Bunun nedeni de Pfander'in Mizanü'l-Hak kitabına cevap olarak yazdığı ünlü kitabı *İzharü'l-Hak*'tır. Osmanlı sultanı I. Abdülaziz'in (1861-1876)¹¹⁶ isteği üzerine 1867'de Arapça olarak yazılan kitap (1876/1877) Türkçe'ye, Fransızca'ya (1880), İngilizce'ye (1900) ve Urduca'ya (1968) çevrilmiştir, Pfanders'in *Mizanü'l-Hak*adlı kitabının çevrildiği dillerle hemen hemen aynıdır. *Mizanü'l-Hak*gibi, *İzharü'l-Hak*da günümüze dek tekrar tekrar yayımlanmıştır. 1964'te yeni bir baskısı yayımlanmıştır. Bu baskı Fas Krallığı'nın İslami İşler Bakanlığı tarafından denetlendi ve Profesör Omar ad-Dasuki'nin yazdığı önsöz eklendi. Arapça son baskılar 1978'den kalmadır; ikisinden biri El-Ezher Üniversitesi'nden merhum Şeyh Adbül Halim Mahmut tarafından onaylanmıştır. 1989'da kısa bir versiyonu İngilizce olarak Londra'daki Ta-Ha Publishers tarafından yayımlandı.

Yalnızca birkaç çalışma el-Hindi'nin *İzharü'l-Hak*'ı kadar ünlü olmuştur. Şöyle yazılmıştır:

“İlk modern Müslüman polemiği klasiğinin yerini bir başkası asla alamadı.”¹¹⁷

Ignaz Goldziher 1877'de Şam'a yaptığı ziyaretten, herkesin *İzharü'l-Hak* hakkında konuştuğunu bildirir.¹¹⁸ Kuşkusuz bu kitap, Müslüman polemiğinde kilit rol oynamıştır ve hala Müslümanlığı savunan 'en iyi on' çalışma arasında yer almaktadır. *İzharü'l-Hak*'ın önemiyle ilgili olarak Georges C. Anawati 1969'da şunları yazmıştır:

“C'est le grand ouvrage de base qui a servi et continue à servir d'arsenal pour les apologistes musulmans de la fin du 19e siècle jusqu'à nos jours.”¹¹⁹

Ve tekrar 1981'de:

“... et aujourd'hui encore, il reste le livre par excellence où les musulmans traditionalistes et peu ouverts au christianisme, puisent leurs arguments.”¹²⁰

İzharü'l-Hak'la ilgili olarak 1968'de şunlar söylenmiştir:

“Urdu versiyonu, İslam ve Hristiyanlık konusunda, XIX. yüzyılın ilk yarısında Kuzey Hindistan'daki ulema'larla yüzleşmenin getirdiği şiddetli gerginlikten sonra, Mevlana Rahmetullah

el-Hindi'nin düşüncelerinde şekillenen kitapların yerini izleyen yüz yıl içerisinde hiçbir şey alamadı."¹²¹

İzharü'l-Hak'ın bu kadar ünlü olmasının bir başka nedeni de kitapta yalnızca çok dikkatle seçilmiş Şii renklerinin bulunuyor olmasıdır. 1867'den itibaren başlayarak farklı baskılarında bunu görmek mümkündür. Bunun nedeni de revizyon değil, el-Hindi'nin orjinal üslubunun böyle oluşudur. Kendisinin de Şii bir geçmişe sahip olduğunu yalnızca bir kez, hadisler konusuna değinirken üstü kapalı bir şekilde söylemiştir. Bunun için de, Müslümanlığı savunma çalışmaları için ve El-Ezher gibi 'ortodoks' (geleneksel) çevreler için standart çalışmaya dönüşebilir.

İzharü'l-Hak'ın etkilerini anlayabilmek için, XIX. yüzyıl Sünni 'reform kolu' ilahiyatçılarından Reşit Rıza Hristiyanlık'tan bahsederken el-Hindi'nin *İzharü'l-Hak*'ıdan kapsamlı bir şekilde yararlanmış olduğunu da belirtmek gerekir. Muhammed'in görevi sorusuna gelindiğinde, ünlü Abduh/Rıza Kur'ân tefsiri olan tefsîr el-Kur'ân el-hakîm'de, *İzharü'l-Hak*'tan yaklaşık 60 sayfa alıntı yapar.¹²² *İzharü'l-Hak*'ı kullanan başka bir Müslüman polemikçi olan Muhammed Muhammed Ebu Zehra'ya¹²³ da değinmemiz gerekir. Hazırladığı 'Hristiyanlık Hakkında Dersler'de (muhâdarât fî n-nasrânîya), el-Hindi'nin Hristiyanlık üzerine yaptığı yorumları kullanır.¹²⁴

***İzharü'l-Hak*'ın Böyle Yaygın Bir Etkiye Sahip Olmasının Nedeni**

El-Hindi'nin *İzharü'l-Hak*'ının böylesine yaygın bir etkisinin olmasının nedeni, onun İslam'ın tek gerçek din olduğunu kanıtlamak için yeni bir yöntem geliştirmiş olmasıdır. El-Hindi'nin İslam'ı yalnızca Hristiyanlığı yererek ya da İslam'ı yücelterek savunmadığı açıktır. El-Hindi Avrupa teolojisinin özellikle XIX. yüzyılda gerçekleşen yeni yöneliminden faydalanır. Daha önce Hristiyanlığa ait Kutsal Yazılar'ın doğruluğu konusunda oldukça tutucu olan bakış açısından, hızlı bir değişim geçiren Avrupa teolojisi, özellikle XIX. yüzyıldan başlayarak, tarihi güvenilirlik ve metinle ilgili sorular konusunda giderek daha da eleştirci bir bakış açısına sahip olmaya başlar. Eleştirci ve liberal bakış açıları üniversitelere ve kiliselere sızmaya başlar. Bu evrimde Almanya, Batı Yarı Küre Hristiyanlığının tümünün başını çekmektedir. Sayısız liberal teolojik çalışma ortaya çıkar ve İslam dünyasına oldukça hızlı bir şekilde yayılır.

El-Hindi -görünen o ki- İslam dünyasında bu kitaplardan ve Kutsal Kitap'ın yorumlarından yararlanarak Hristiyanlık'la, Hristiyanlığın kendi silahlarıyla savaştan ilk kişidir. İlk defa, XIX. yüzyılın liberalliğinden ve tarihi eleştirciliğinden etkilenen ünlü Avrupalı teologların farklı çalışmalarını

kullanır. Agra tartışması sırasında, el-Hindi liberalizmin temsilcilerinden alıntılar yaparak muhafazakâr misyonerlere Kutsal Kitap'ın güvenilir olmadığına ilişkin delilleri Hristiyan teolojisinin kendisinin ürettiğini gösterir.

Avrupa Teolojisi ve Felsefesi Müslümanlığı Savunuş Şekillerini Etkiler

İslam'ı onaylayan Avrupa teolojisinin ve felsefesinin meyvalarının İslam dünyası tarafından kullanıldığı tek örnek bu değildir. XIX. yüzyıldan önce Avrupa teolojisinde akılcılık (rasyonalizm) denen başka bir hareket olur. Alman akılcılığının temsilcilerine örnek olarak, Karl Friedrich Bahrdt (1741-1792) ya da ünlü Heinrich Eberhard Gottlieb Paulus (1761-1851) verilebilir. Bunlar İsa Mesih'in çarmıha gerildiğini savunmayı sürdürürler ancak çarmıhta gerçekten öldüğü noktasını ihmal ederler. Bu da günümüzde hala bir 'dış' konumdur. XIX. yüzyılın sonunda Bahrdt şunları yazar:

“İsa'nın yaşamının son bölümüyle ilgili olarak benim görüşüm şudur. İsa öldürüldü. Bir suçlunun çekmesi gereken bütün acıları çekti, ölümü tattı, ancak O ölümü yendi – ölümden yaşama döndü – O mezardan çıktı. Öldürüldükten üç gün sonra ve O kendisini öğrencilerine ölümden yaşama dönmüş biri olarak gösterdi.”¹²⁵

Ahmediyye hareketinin, çarmıhtan sağ kurtulduktan sonra İsa'nın Hindistan'da doğal yollarla öldüğü inancı İslam'ın kendisinden değil, Avrupa'daki akılcılık gibi gelişmeler tarafından beslenmiş olması mümkündür, mümkün değilse bile makuldür. Müslümanlığı savunanlar “Avrupalı teologlar ve bilim adamları İsa'nın çarmıhtan sağ kurtulduğunu kanıtlamıştır” demektedirler.

Bazı Hristiyan üniversitelerindeki teologlar, teolojik liberalizmin zirvesine ulaşmışlardır. Yani tarihi yönden baktığımızda, aydınlanmayla da bağlantılı olarak İsa'yı ya da tanrılığını ya da Üçlülük'in bir parçası oluşunu tarihi bir olaya indirgemişlerdir. Müslümanlığı savunanlar bu teorileri, Nisa suresi 157 -158'inci ayetlerde İsa'nın çarmıhta ölmediği ve hatta çarmıha gerilip gerilmediğinin bile kuşkulu olduğunu söyleyen eski bildirimlerini kanıtlamak için kullanmışlardır.

Barnabas İncil'i Müslümanlığı Savunanları Destekler

Avrupalı teologların ve filozofların, İsa Mesih'in ölümü ve dirilişi ile ya da kanonik Müjde'lerin doğruluğu hakkındaki kuşkuları, Müslümanlığı savunanların özellikle XX. yüzyılda Barnaba İncil'ini birçok kitap ve broşürde İsa Mesih'in tek gerçek Müjdesi olarak savunmalarında önemli bir rol

oynamıştır. Müslümanlar XVIII. ve XIX. yüzyıllarda muhafazakâr teolojinin Avrupalı eleştirmenlerinin Barnabas İncil'inin değeri hakkındaki ifadelerinin olumlu olanlarını benimserken, Hristiyan misyonerler aynı zamanda bu İncil'in M.S. I. yüzyıla ait olmasının imkânsız olduğunu kanıtlamaya çalışmışlardır. Barnabas İncil'i İsa Mesih'in çarmıhta ölmediğini kanıtlar. Yahuda'nın görünümünü İsa'ya benzemesi için değiştirilmiştir ve herkes İsa'nın çarmıha gerildiğini zanneder ancak onun yerine Yahuda çarmıha gerilir. Böylece İsa'nın çarmıha gerilişini reddeden Kur'an bir kere daha doğrulanmış olur.

Kur'an sözüm ona 'tarafsız,' 'bilimsel' sonuçlarla desteklenir: Müslümanlığı savunanlar, Barnabas İncil'inde Muhammed'in gelişinin bildirildiğini söyleyen tanınmış ilahiyatçı John Toland (1670-1722) gibi Avrupalı teologlardan ya da filozoflardan alıntılar yapmaktadırlar. Müslümanlığı savunanlar Barnabas İncil'inin ilk yüzyıllara ait olduğunu söyleyerek geçerliliğini kabul eden ve aynı zamanda Kutsal Kitap'ın doğruluğundan ve Eski ve Yeni Antlaşma'nın esinlenişinden kuşku duyan ve eleştiren Avrupalı yazarlar üzerinde odaklanırlar.¹²⁶

El-Hindi 1854'te Urduca olarak yazdığı *İcaz-i İsvi*¹²⁷ çalışmasında, ilk defa ve daha sonra da *İzharü'l-Hak*'ta 1867'den itibaren Peygamber Muhammed'in gelişini önceden bildiren eski bir Hristiyan Müjde'si olarak Barnabas İncil'inden söz ederek, İslam dünyasıyla 'tanıştırmış' olması mümkündür. XIX. yüzyılın ortalarında Barnabas İncil'i bir bütün olarak yayımlanmamıştır bile. El-Hindi onu vahyin başlangıcından beri geleceği önceden bildirilen Muhammed'i Hristiyanlar'ın reddedişlerine karşı bir silah olarak kullandığı zaman, Batı dünyası tarafından yalnızca birkaç bölümü bilinmektedir. Bu Müjde'nin İsa'nın zamanından kalma tek güvenilir Müjde olduğunu savunan Muhammed Reşit Rıza, 1908'de Barnabas İncil'inin ilk Arapça baskısını el-İncil es-Sahih adıyla yayımlar. Bu Müjde'ye el-Hindi'nin çalışması tarafından yönlendirilmiştir. 1908'den bu yana 'İsa Mesih'in tek gerçek Müjde'sini savunan birçok çeviri ortaya çıkar (Urduca 1916; İngilizce 1916; Farsça 1927; Endonezyaca 1969; Hollandaca 1990).

Avrupa Teolojisindeki Gelişmeler Nedeniyle Müslümanlık Savunmasında Oluşan Değişiklikler

XIX. yüzyılda Avrupa'da yeni bir eleştiri dalgası ortaya çıkar ve hızla İslam dünyasına doğru ilerler. Avrupa üniversitelerinde Eski ve Yeni Antlaşma'da sözü geçen bütün mucizeler sorgulanmaya başlanır. Tarihi olaylardan kuşku duyulur. Kristoloji, Üçlülük ve İsa Mesih'in tanrılığı,

çarmıha gerilmesi ve dirilmesi tartışma konusu haline gelir. Avrupa teolojisinin bütün bu kuşkuları ve eleştirici görüşleri İslam dünyasına doğru yayılır ve Müslümanların başından beri sahip oldukları Kutsal Kitap'ın değiştirildiği görüşünü kanıtlayan bulgular olarak heyecanla kabul edilir. Eski ve Yeni Antlaşma'nın doğruluğu hakkında tartışmak özellikle el-Hindi'den sonraki tartışmaların yeni biçimi haline gelir.

Agra tartışması sırasında, bu yöntem ilk defa kullanılır. El-Hindi, muhafazakâr bir teolojiye sahip olan Pfander ve arkadaşlarına 1854'te Avrupa'nın en son eleştirisel araştırmalarıyla karşı çıkar. Avrupa'dan 1825'te misyoner olarak ayrılmış olan Pfander, XIX. yüzyılda Avrupa teolojisinde meydana gelen gelişmelere şahit olmamıştır. Dahası, Pfander'in 1821'den 1825'e kadar eğitim aldığı muhafazakar Basel Misyon Topluluğu (Basler Missionsgesellschaft) öğrencilerinin Basel'deki ilahiyat fakültesini ziyaret etmelerine izin vermiştir ancak adayların üzerindeki etkisini sınırlamıştır.¹²⁸ David Friedrich Strauss'un dünyaca ünlü kitabı Das Leben Jesu (İsa'nın Yaşamı) 1835'e kadar yayımlanmamıştır ve bu arada da Pfander yurtdışına çikali on yıl olmuştur. 1854'te Agra tartışması başladığında Pfander Müslüman rakiplerinin Avrupa'daki teolojik değişimleri harıl harıl çalıştıklarını sezer ancak ya bu değişikliklerin etkilerinin derinliğini hafife alır ya da bu yeni gelişmeler hakkında kendisi de pek fazla bilgiye sahip değildir. Pfander Müslüman rakipleriyle ilgili olarak şunları yazar:

"... Delhi'deki arkadaşlarından birçoğu son iki ya da üç yıldır Kutsal Kitap'ı incelemekte, yayımladığımız tartışmalı kitapları okumakta ve yorum kitaplarıyla eleştirisel yazarları araştırmaktadır. Bütün bunları karşı çıkmak için malzeme toplama amacıyla yapmaktalar."¹²⁹

Agra tartışması sırasında, el-Hindi ve Muhammed Vezir Han Kutsal Kitap'taki farklı metinler arasındaki varyasyonlar ve çelişkilerle ilgili Avrupa'nın en son teorilerini ve en son eleştirisel ifadeleri sunmuşlardır. el-Hindi görünüşe göre kullandıkları malzemelerin çoğunu, tıp eğitiminin bir bölümünü Büyük Britanya'da yapmış olan ve bu dönemde Avrupa'daki eleştirel teolojik çalışmalarla karşılaşan Muhammed Vezir Han'dan almıştır. Buna ek olarak, el-Hindi Avrupa'da yapılan en son çalışmaları, Protestan çalışma arkadaşlarından hiç hoşlanmayan Hindistan'daki Katolik misyonerlerden almıştır.¹³⁰

Agra'da ve daha sonrasında Hristiyanlığa karşı olan birçok tartışmalı çalışmalarda Müslüman ilahiyatçı el-Hindi ilk defa Avrupa'daki en son bilimsel araştırmaları kullanır. Pfander bu yeni saldırı türü karşısında çaresiz kalmıştır. Onun kitapları Müslüman tarafının sunduğu Avrupa'daki yüksek ve alt eleştiriler değil, Müslümanların Hristiyanlığa karşı olan geleneksel itirazlarına cevap verir.

Avrupa'nın geçirdiği teolojik evrimin Yakın Doğu'yu nasıl etkilediği hakkında en ufak bir fikri yoktur. Protestan misyonerler diğer yerlere oranla

Müslüman ülkeler için yenidir. Geçmişi yalnızca XIX. yüzyıla¹³¹ kadar gitmektedir. Yeni bir Hristiyan misyon dalı Müslüman ülkelere uzatılmaktadır. Daha önceki yüzyıllarda örneğin Henry Martyn'in ya da Bartholomäus Ziegenbalg'ın yaptığı gibi bireysel girişimler değildir. Tartışmadan sonra Pfander'in Basel'deki bu teorilere karşı olan Avrupalı yazarları aradığını burada belirtmeliyiz. Ancak bunu yalnızca Müslüman tartışmacılara bu teologların bakış açılarının, Avrupa teolojisi prizmasının yalnızca bir bölümü olduğunu göstermek için yapmıştır.¹³²

Agra tartışmasından ayrı olarak, el-Hindi'nin Kutsal Kitap'ın değiştirilmiş olduğunu Avrupa'nın sesleriyle kanıtlama yöntemini geliştirdiğine şahit olabiliriz. *İzharü'l-Hak*'ta, el-Hindi Avrupa kaynaklarından bulabildiği her kanıtı kullanmıştır. Luther'ın Papa ve Kral VIII'inci Henry'ye karşı olan eleştirel tavrını ve Pavlus'un yeni gelişmekte olan Hristiyanlık üzerindeki yıkıcı etkileri hakkındaki eleştirel ifadelerden alıntılar yapmıştır. Yakup ve Yahuda kitaplarının orijinal Kutsal Kitap kanonuna dahil olup olmadığı konusunda kuşkuluları olan teologlardan söz etmiştir. Hristiyanlığın temel öğretilerine, İsa Mesih'in ölümünden 300 yıl sonra bir araya getirilen konseylerde, örneğin İznik'te, karar verilmesini eleştirir.

Bundan da öte, Musa'nın yazdığı Yeşu, Hakimler gibi kitaplar hakkındaki kuşkululara da yer verir. Mesih'in soyuna geldiği zaman 'hata ve çelişkiler', İlyas'ın kargalar tarafından doyurulması öyküsünde 'saçmalıklar' keşfeder. Kutsal Kitap'ın Eichhorn, Horne, Henry ve Scott tarafından hazırlanmış tefsirlerinden alıntılar yapar. El-Hindi'nin tek bir metinde 'ortaya çıkardığı' yüzlerce çelişkiyi burada sıralayabiliriz.¹³³ 6 kalın ciltten oluşan, *İzharü'l-Hak* Hristiyanlık'ta yapılmış olabilecek değişikliklerin bir özeti gibidir. El-Hindi, Ali Taberi, İbni Hazm ve İbni Teymiyye gibi polemikçilerin çalışmalarını çok geniş bir alana yaydığı için el-Hindi'nin ölümünden sonra *İzharü'l-Hak* bir çeşit ansiklopedi gibi kullanılır.

Avrupa Teolojisi Müslümanlar'ın Hristiyanlığa Bakışını Değiştirdi

Burada el-Hindi'nin Müslümanlar'ın daha önceden sahip oldukları *tahrif* ve Müslümanlar'ın Hristiyanlığın bütününe olan bakışını değiştirdiği son derece belirgindir. *Tahrif*, el-Hindi'ye göre, artık yüzyıllar içerisinde Eski ve Yeni Antlaşma metinleri çoğaltılırken yapılan küçük değişiklikler olarak anlaşılmalıdır. Müslümanlığı savunanlar geçmişte Üçlübirlik ya da İsa Mesih'in tanrılığı gibi Kutsal Kitap'a ait öğretileri Kur'an'ın eleştirdiği gibi eleştirmişlerdir. El-Hindi Kutsal Kitap'ın değiştirilmesiyle ilgili olarak Kur'an'da yer alan eleştirileri başka bir boyuta taşır. Müslümanlığı

savunanlar şimdi *İzharü'l-Hak*'ı kendilerine örnek olarak almakta ve Avrupalı teologların metinler üzerinde yaptıkları çalışmaların 'sonuçlarını' kendi yararları için kullanmaktadırlar. El-Hindi Kutsal Kitap'ın tarihi, dogmatik ve anlatım metinlerinin tamamen çarpıtılmış, değiştirilmiş ve bu nedenle de güvenilir olmadığı sonucuna varır. Avrupa'daki Hristiyan ulemalar bile Kutsal Kitap'taki bütün metinlerin değiştirilmiş olduğunu kabul ettiklerinden, bu El-Hindi için tartışılacak bir konu değildir. Böylece el-Hindi ve onu izleyenler, aynı Kur'an'da söylendiği gibi Kutsal Kitap'ın değiştirildiğini geleneksel Müslüman görüşünün kanıtlanmış olduğuna inanırlar. Müslümanlığı savunanlar bunu yüzyıllardır zaten bilmektedirler, ancak şimdi Avrupalı teologlar bunu tarihi, jeolojik ve arkeolojik alanlarda bilimsel çalışmalar yaparak kendileri de kanıtlamış olur.

Avrupa teolojisinin bu şekilde kullanılması şu şekilde özetlenebilir: Günümüzdeki Hristiyanlığa karşı Müslümanlığı savunma çalışmalarında Batı'yı etkisi altına alan sert metin yorumları ve farklı bilim dallarının birçok sonucunu görürüz. Hristiyanlığın *tahrifi* öğretisindeki bu köklü değişim ve Avrupa teolojisinin Müslüman iddialarını doğrulamak için kullanıldığının kabul edilmesi Müslümanlar'ın Hristiyanlığa bakışlarını tamamen değiştirmiştir. Daha önceleri Hristiyanlığa ait belli bazı öğretilere karşı çıkmaktadır, ancak Hristiyanlığın bütünü İslam'la aynı mesajı taşımaktadır. Şimdi Hristiyanlığın tümünün çarpıtılmış olduğu kanıtlanmış gibidir. Eğer Batı'daki Hristiyan bilim adamları ve teologlar, kökleri putperestliğe ve Platoncu Yunan felsefesine dayanan hayali öykülerden ve efsanelerden oluşan bu koleksiyona inanmayı savunamayacakları sonucuna varıyorsa, o zaman bu vahyi övmek gereksizdir. Müslümanlığı savunanlar, yalnızca Hristiyanlığın dini yetkilileri tarafından kendi inançlarıyla ilgili olarak keşfettiklerini ciddiye alır. Bu büyük hatanın karşıtı olarak İslam, anlayış ve akıl dinidir. İslami öğretiler net, anlaşılır ve mantıklıdır.

Ayrıca, el-Hindi ve Pfander tartışmasını izleyen İslami tartışma çalışmaları hep bu temel tavrı takip etmiştir. Hristiyan teologların kendileri bugün elimizde olan Eski ve Yeni Antlaşma'nın Tanrı'nın Sözü olmadığını, her iki kitabın da hatalarla, kavram yanlışlarıyla, çelişkilerle ve saçmalıklarla dolu olduğunu kabul etmektedir. Böylece Müslüman ilahiyatçıların Hristiyanlığa ait Kutsal Yazılar'ı doğru olarak yorumladıkları kanıtlanmıştır.

Müslümanlığı savunma çalışmalarına baktığımızda günümüzde şu anlaşmazlığa tanık olabiliriz. Muhammed Raşit Rıza Avrupa'da yapılan teolojik çalışmaları kendi tefsirinde kullanır. Ona göre, putperestliği Hristiyanlıkla tanıştırdığı için özellikle Pavlus suçludur. Üçlülük ve İsa'nın çarmıha gerilmesi aracılığıyla kurtuluşa ulaşma öğretileri, M.S. 325 yılında yapılan İznik Konseyi'nden sonra belirlenmiştir. Bu gelişmeyle tevhidin yerini şirk

alır.¹³⁴ Aynı eğilime Ebu Zehra'nın *muhâdarât fi-n-nasrânîya*'sında da şahit oluruz. İsa Mesih'in kendisi tektanrıcılığı vaaz etmiş ancak bu temel öğreti senkretizmin, yeni Platonik ve Yunan felsefe ve Roma putperestliği¹³⁵ etkisi ile çarpıtılmıştır. Ahmed Şalabi Hristiyanlığı putperestlikle Elçi Pavlus'un¹³⁶ kendi vicdanının bir karışımı olarak görür. Dört Müjde'de anlatılan İsa'nın mucizeleri de güvenilir değildir.¹³⁷

Elwood M. Wherry kendi bakış açısı uyarınca XX. yüzyılın başında şunları söyler:

“Müslümanlar kendi çalışmalarını terk edip karşı saldırıdan kendilerini kurtarmaya çabalamak zorundaydılar, bunun için de Hristiyanlığa ait Kutsal Yazılar'ın yetkisini etkisiz hale getirebilmek için sadakatsizlik etmiş olan Avrupa'nın standart tartışmalarını kullanmamaya vicdanları el vermemiştir. Müslümanlar'ın anlaşmazlık yöntemine bu özellik damgasını vurmuştur.”¹³⁸

Özet

XIX. yüzyılda Müslümanlığın geleneksel eğitim merkezlerinden uzakta bir Müslümanlık-Hristiyanlık tartışması yapılır. 1854'te Agra'da, büyük olasılıkla ilk defa, Müslüman ilahiyatçılar Avrupa'nın eleştirisel çalışmalarını Hristiyan misyonerlere karşı kanıt olarak kullanırlar.

Müslümanlığın savunulması konusunda XIX. yüzyıl bir dönüm noktasıdır: Müslümanlar Hristiyanlığın 'yanlış bir din' olduğunu kanıtlamak için Avrupa kaynaklarının özellikle de Hristiyan teolojik çalışmalarının yardımıyla tamamıyla yeni bir yöntem geliştirirler. (örn. Kutsal Kitap yorumları).

İzharü'l-Hak'ın yayımlanmasından sonra bu tartışma türü Muhammed Reşit Rıza ve Muhammed Ebu Zehra gibi Müslümanlığı savunanlar arasında geleneksel *tahrif* suçlamasını kanıtlamak için yaygınlaşır.

Tahrif XIX. yüzyıldaki Hristiyanlık-Müslümanlık tartışmalarının merkezinde yer alır (Kristoloji ve kurtuluş XX. yüzyıl tartışmalarının merkezinde bulunur).

Bu da XIX. yüzyılda Müslümanlar'ın Hristiyanlığa bakışını değiştirir. Hristiyanlığın temel öğretilerinin bazı yerleri değil tümü değiştirilmiştir.

Kaynakça

Anawati, G. C., Polémique, Apologie et Dialogue Islamo-Chrétiens, Positions Classiques Médiévales et Positions Contemporaines, in *Euntes Docete* (Roma) 22 (1969), s. 375-452

...- “Les grands courants de la pensée religieuse musulmane dans l’Égypte contemporaine”, in Anawati, G. C.; Borrmans, Maurice, *Tendances et courants dans l’Islam arabe contemporain*, 1. Cilt: Égypte et Afrique du Nord. *Entwicklung und Frieden*, Wissenschaftliche Reihe, 26. Cilt, München: Kaiser-Grünwald, 1982.

Bahrtdt, Karl Friedrich, *Ausführungen des Plans und Zwecks Jesu*. 10. Cilt, Berlin 1784-1793.

Birks, Herbert, *The Life and Correspondence of Thomas Valpy French, First Bishop of Lahore*. Londra: John Murray, 1895.

Church Missionary Society (ed.), *One Hundred Years, Being the Short History of the Church Missionary Society*. Londra: Church Missionary Society, 1898.

Dodwell, H. H. (ed.), *The Cambridge History of India*, 6. Cilt: *The Indian Empire 1858-1918*, Yeni Delhi: Cambridge University Press, 1932.

Dorman, Harry Gaylord, *Toward Understanding Islam*. Edinburgh: T. & T. Clark, 1948.

Eppler, Christoph Friedrich, D. Karl Gottlieb Pfander. *Ein Zeuge der Wahrheit unter den Bekennern des Islam*, Basel: Verlag der Missionsbuchhandlung, 1888.

Eppler, Paul, *Geschichte der Basler Mission 1815-1899*. Basel: Verlag der Missionsbuchhandlung, 1900.

Flachsmeier, Horst R., *Geschichte der evangelischen Weltmission*. Giessen: Brunnen-Verlag, 1963.

Gairdner, W. H. T., *The Reproach of Islam*. Londra 1909.

Goldziher, Ignaz, “Ueber muhammedanische Polemik gegen Ahl al-kitâb”, *Zeitschrift der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft*, 32 (1878), s. 341-378

Gupta, Narayani, *Delhi between Two Empires 1803-1931*. Society, Government and Urban Growth, Delhi: Oxford University Press, 1981.

Kellerhals, Emanuel, *Der Islam. Seine Geschichte, seine Lehre, sein Wesen*, Basel: Verlag der Basler Missionsbuchhandlung, 1956².

Muhammad Muhammad Abû Zahra, *muhâdarât fî-n-nasrânîya*. al-Qâhira 1966³. Muhammad Rašîd Ridâ, *al-manâr* 10 (1325-1326).

...- (ed.), *tafsîr al-qur’ân al-hakîm*. 9. Cilt, al-Qâhira 1347/1928¹.

“A Mohammedan Brought to Christ. Being the Autobiography of a Native Clergyman in India” in *Evangelisches Missions-Magazin* (Basel) 14 (1871), s. 397-412

Neill, Stephen, *A History of Christianity in India 1707-1858*. Cambridge: Cambridge University Press, 1985.

Paul, Rajaiah D., *Lights in the World. Life Sketches of Maulvi Safdar Ali and the Rev. Janni Alli (sic)*, Lucknow: Lucknow Publishing House, 1969.

Pfander, Karl Gottlieb, *kitâb mîzân al-haqq*. Jerusalem 1865.

Pfander's letter of 16th Sept 1862 to the CMS. Doc. No. 63a; Archives of Heslop Room/University of Birmingham (unpublished documents). Powell, Ann Avril, “Maulânâ Rahmat Allâh Kairânawî and Muslim-Christian

Controversy in India in the Mid-19th Century”, *Journal of the Royal Asiatic Society* 20 (1976), s. 42-63

...- Contact and Controversy between Islam and Christianity in Northern India

1833-1857: The Relations between Muslims and Protestant Missionaries in the North-Western Provinces and Oudh (yayımlanmamış doktora tezi). Londra 1983.

...- Muslims and Missionaries in Pre-Mutiny India. Londra 1993

“The Publishers”, Introduction. in C. G. Pfander, D. D., *The Mîzân-ul-Haqq, Balance of Truth*. Villach: Light of Life, 1986.

Rahmatullâh Ibn Halîl al-^cUtmânî al-Kairânawî, *i'câz-i 'Îsâwî*. Agra 1853/Delhi 1876.

...- *izhâr al-haqq*. Constantinople 1867.

Richter, Julius, *Mission und Evangelisation im Orient*. Gütersloh: C. Bertelsmann, 1908/1930.

as-Saqqâ, Ahmad Hijâzî (ed.), *Rahmat Allâh al-Hindî, izhâr al-haqq al-Qâhira: Dâr al-Turât al-^cArabî li l-Tibâ^ca wa l-Naşr*, 1978.

Schirmacher, Christine, *Mit den Waffen des Gegners. Christlich-Muslimische Kontroversen im 19. und 20. Jahrhundert, dargestellt am Beispiel der Auseinandersetzung um Karl Gottlieb Pfanders ‘mîzân al-haqq’ und Rahmatullâh ibn Halîl al-^cUtmânî al-Kairânawîs ‘izhâr al-haqq’ und der Diskussion über das Barnabasevangelium*. Berlin: Klaus Schwarz Verlag, 1992.

Shalaby, Ahmad, *muqâranat al-adyân*. 2. Cilt: *al-masîhîya*. Kahire 1965².

Stock, Eugene, *The C.M.S. Missions to Mohammedans, The Muslim World* 2 (1912), s. 122-132

...- The History of the Church Missionary Society. Its Environment, its Men and its Work. 3 Cilt, Londra: Church Missionary Society, 1899-1916.

Toland, John, Christianity Not Mysterious. Londra 1696.

...- Nazarenus or Jewish, Gentile and Mahometan Christianity. Londra 1718.

...- Tetradymsus. Londra 1720.

Vander Werff, Lyle L., Christian Mission to Muslims: The Record, Anglican and Reform Approaches in India and the Near East 1800-1938. Pasadena: William Carey Kütüphanesi, 1977.

Waardenburg, Jacques, "World Religions as Seen in the Light of Islam," in Welch, Alford T.; Cachia, Pierre (ed.), Islam: Past Influence and Present Challenge. Edinburgh: Edinburgh University Press, 1979, s. 245-275

Wherry, Elwood M., The Mohammedan Controversy. Londra 1905.

Yazar Hakkında

Prof. Dr. Christine Schirrmacher, 1962’de doğdu, Giessen ve Bonn’da Arapça, Farsça, Türkçe ve İslam Çalışmaları bölümünde okudu. 1988’de İslam Çalışmaları üzerine Master, 1991’de ise yine aynı bölümde doktora yaptı. Doktora sonrası yeterlilik tezi günümüzün Müslüman ilahiyatçılarının din değiştirme konusunda düşünceleri ile ilgilidir.

Bugün Almanya’daki Bonn Devlet Üniversitesi’nde İslam Çalışmaları ve Ortadoğu Dilleri profesördür. Aynı zamanda Leuven/Belçika’da “Evangelisch-Theologische Faculteit” (Protestan Üniversitesi) İslam Çalışmaları profesörüdür. Ek olarak, Erfurt Devlet Üniversitesi (İslam Çalışmaları Bölümü) ve Tübingen Devlet Üniversitesi’nde (Antropocoğrafya bölümü) konuk profesörlük yaptığı olmuştur. Dr. Schirrmacher birçok kıtada konuk olarak ders vermiştir, Hongkong, Sofya/Bulgaristan ve Brest/Belarus Üniversitelerinde görev almıştır. Ortadoğu’daki birçok Müslüman ülkeyi ziyaret etmiştir.

Schirrmacher Dünya Evanjelik Birliği (WEA)’ne bağlı Uluslararası İslam Çalışmaları Enstitüsü’nün (IIS) başkanıdır, aynı zamanda bu kuruluşun Almanya, İsviçre ve Avustralya’daki kolları olan Evanjelik Birliklerinde, “Institut für Islamfragen”(İslam Çalışmaları Enstitüsü) de başkanlığı yapmaktadır. Bunun yanı sıra, WEA’nın “İslami Çalışmalar Delegatesi” olarak da görev yapmaktadır.

Schirrmacher’in İslam ilahiyatı konusunda yazdığı pek çok makalenin yanı sıra İslam ve Hristiyan ilahiyatını karşılaştıran çalışmaları da vardır. Birçok makalenin yanı sıra, Almanca olarak yaklaşık 20 kitap yazmıştır. Bunlardan bazıları İngilizce, İspanyolca, Swahili, Romence, Arnavutça ve Korece’ye çevrilmiştir. Dr. Schirrmacher Müslümanlar ve Hristiyanlar arasındaki çeşitli diyaloglarda sorumluluk görevi üstlenmektedir.

İngilizce olarak Yazarın bazı kitap ve makaleleri

2017 Terrorism, and Islamic Studies: ‘Fundamentally, the Issue Revolves around today’s Interpretation and Application of Respective Passages in the Koran’. In: 42: Understanding the World 1, s. 125–133

2016 Political Islam – When Faith Turns out to be Politics. VKW: Bonn

2016 “Let there be no Compulsion in Religion” (Sura 2:256). Apostasy from Islam as Judged by Contemporary Islamic Theologians. Discourses on Apostasy, Religious Freedom, and Human Rights. Wipf & Stock: Eugene/Oregon; VKW: Bonn

2015 “The Relationship between Islam and Democracy”, Cahiers di Scienze Social (Turin) 2, s. 183–189

2013 “Apostasy: What do contemporary Muslims theologians teach about religious freedom”. In: International Journal for Religious Freedom 6 (1/2), s. 189–201

2013 The Sharia: Law and Order in Islam. The WEA Global Issues Series 10. VKW: Bonn

2010 “Defection from Islam: A Disturbing Human Rights Dilemma”. In: International Journal for Religious Freedom (Cape Town) 3/2, s. 13–38

2009 “Muslim Immigration to Europe and Its Challenge for European Societies”. In: William Dembski, Thomas Schirrmacher (Hg.). Tough-Minded Christianity: Honoring the Legacy of John Warwick Montgomery. B&H Academic Publ.: Nashville (TN), s. 653–667

2009 “Islam in Europe: The Challenges Facing State, Society, Religion, and the Legislator”. In: Art & Thought (Goethe-Institute) 48, No. 90, s. 49–53

2008 Islam and Society: Sharia Law – Jihad – Women in Islam: Essays. The WEA Global Issues Series 4. VKW: New York/Bonn

2002 “Human Rights and the Persecution of Christians in Islam”. In: Thomas Schirrmacher (Hg.). A Life of Transformation: From Politician to Good Samaritan: A Festschrift for Colonel V. Doner. RVB: Hamburg, s. 119–126

2001 The Islamic View of Major Christian Teachings. RVB International: Hamburg, 2001/ The WEA Global Issues Series 2. VKW: Bonn (2010/2)

1999 “The Influence of Higher Bible Criticism on Muslim Apologetics in the Nineteenth Century”. In: Jacques Waardenburg. Muslim Perceptions of

Other Religions. Oxford University Press: New York/Oxford, s. 270–279

[1](#)Al-Aş'ari. *Maqalat al-islamiyyin*. Kahire 1950, I, s. 216-217, Johan Bouman'dan alıntı yapılmıştır. *Gott und Mensch im Koran*. Wissenschaftliche Buchgesellschaft, Darmstadt, 1977/1978, s. 3.

[2](#)Der Koran Arabisch-Deutsch. Übersetzung und wissenschaftlicher Kommentar von Adel Theodor Khoury. 10 Bde. Cilt. 2: Sure 2,75-2,212. Gütersloher Verlagshaus Gerd Mohn: Gütersloh, 1991, s. 207-208.

[3](#)Bu Hermann Stieglecker tarafından farklı Kur'an yorumlarından alınarak özetlenmiştir: *Die Glaubenslehren des Islam*. Paderborn, 1962/1983, s. 191.

[4](#)Tilman Nagel tarafından bu şekilde tanımlanır. *Der Koran. Einführung – Texte – Erläuterungen*. München 1983, s. 239.

[5](#)Louis Gardet. *Islam*. Köln 1968, s. 68.

[6](#)E. E. Elder. "The Development of the Moslem Doctrine of Sins and their Forgiveness.": *The Moslem World* 29 (1939): 178-188, s. 188.

[7](#)Stieglecker. *Glaubenslehren*, s. 317.

[8](#)İsa'nın Markos 3:5 ve Yuhanna 11:33'teki ani keder ve öfkesiyle karşılaştırın.

[9](#)Tilman Nagel. *Kur'an*, s. 253

[10](#)Hermann Stieglecker. *Glaubenslehren*, s. 625-626.

[11](#)E. E. Elder. "Development". 178-183. sayfalar. Ayrıca Stieglecker. *Glaubenslehren*, s. 634'e bakınız.

[12](#)L. Gardet. "İmân": *Encyclopaedia of Islam*. Vol. III. E. J. Brill: Leiden 1986, s. 1070-1074.

[13](#)Gardet. "İmân", s. 1070-1071. sayfalar.

[14](#)Stieglecker. *Glaubenslehren*, s. 570-571.

[15](#)Gardet. *Islam*, s. 30.

[16](#)Yoksulların ödediği vergi.

[17](#)Muhammad Rashîd Ridâ. *al-hilâfa au al-imâma al-'uzma*. Kahire 1922, s. 192, *Encyclopaedia of Islam*. II. ciltten alıntı yapılmıştır. E. J. Brill: Leiden 1986, s. 293-296. Burada s. 294.

[18](#)2 Tarihler 20:7; Yeşaya 41:8 (Yakup 2:23'te alıntı yapılır).

[19](#)En'am suresi 6:74'e bakınız; Kutsal Kitap'taki adı Terah'dır.

[20](#)*Geschichte der Propheten aus dem Koran*. Islamisches Echo in Europa 5. Ham-burg: Islamisches Zentrum. 1982, s. 40-41.

[21](#)Edward Geoffrey Parrinder. *Jesus in the Koran*. Oxford University Press: New York 1977, s. 27-29.

[22](#)G. C. Anawati. "İsa." in: *Encyclopaedia of Islam*. IV. Cilt. E. J. Brill: Leiden 1990, s. 81-86.

[23](#)Heikki Räisänen. *Das koranische Jesusbild. Ein Beitrag zur Theologie des Korans*. Finnische Gesellschaft für Ökumenik: Helsinki 1971, s. 20. Räisänen bu anlatımla VIII. ve IX. yüzyıla ait olan Psödo-Matta'da yer alan anlatımın benzerliğine işaret eder.

[24](#)Yair'in kızı: Luka 8:49-56; Nain'deki genç: Luka 7:11-17; Lazar: Yuhanna 11:1-45.

[25](#)Räisänen. *Jesusbild*, s. 47.

[26](#)Parrinder. *Jesus*, s. 47.

[27](#)Anawati "İsâ", s. 83.

[28](#)ya da "kutsallık ruhu."

[29](#)Buhari ve Baidâwî hadislerine göre; bakınız Anawati. "İsâ", s. 24.

[30](#)Stieglecker. *Glaubenslehren*, s.256.

[31](#)Olaf Schumann tarafından çevrilmiştir. *Der Christus der Muslime*. Gütersloher Verlagshaus Gerd Mohn: Gütersloh 1975, s. 30.

[32](#)"The Crucifixion of Jesus in View of Moslem Theology"den yeniden yayımlanmıştır. *Reflection: An International Reformed Review of Missiology* 5 (1994/1995): 3/4 (Mart/Mayıs): 23-29 = Chalcedon Report No. 337 (Ağustos. 1993), s.24-28.

[33](#)Arapça: "shubbiha lahum".

[34](#)Arapça: "mâ qatalûhu yaqînan".

[35](#)Arapça: "bal rafa'ahû Allâh ilaihi".

[36](#)Muhammed'in zamanında Arabistan'daki kilisenin daha ayrıntılı tanımı için Günter Riße'nin. "Gott ist Christus, der Sohn der Maria". *Eine Studie zum Christusbild im Koran*.

Borengässer: Bonn 1989 çalışmasına bakınız.

[37](#)Louis Massignon bu teorinin kaynağının Şii'lik olduğunu savunur: Louis Massignon, "Le Christ dans les Evangiles selon Ghazali." In: Revue des Études Islamique. 6/1932, s.523-536; s.535.

[38](#)Müjdenin geçerliliği ve tarihiyle ilgili ayrıntılı çalışma doktora tezimin bir parçasıdır: Christine Schirmacher. Mit den Waffen des Gegners. Christlich- Moslemische Kontroversen im 19. Jahrhundert, dargestellt am Beispiel der Auseinandersetzung um Karl Gottlieb Pfanders 'mîzân al-haqq' und Rahmatullâh ibn Khalîl al-'Uthmânî al-Kairânawîs 'izhâr al-haqq' und der Diskussion über das Barnabasevangelium. Klaus Schwarz Verlag: Berlin 1992, s.241vd.

[39](#)Örneğin bu Müslüman yazar Ahmad Shafaat tarafından vurgulanır. The Gospel According to Islam. New York 1979, s.90.

[40](#)Örneği James Robson'un düşüncesi, "Muhammadan Teaching about Jesus." The Moslem World 29 (1939), s.37-54.

[41](#)Stieglecker. Glaubenslehren, s.315.

[42](#)Bu reform ilahiyatçısı Muhammed Reşit Rıza'nın Kur'an tevsirindeki Muhammad Abduh'un ve kendisinin materyallerinden alınmıştır: *tafsîr al- Qur'ân al-hakîm*. Kahire 1911. 6. Cilt, s. 26-27.

[43](#)Bu tür tartışmalar Muhammed Muhammed Ebû Zehra'da bulunabilir. *muhâdarât fî-nasrânîya*. Kahire 1966/3, s. 11.

[44](#)Ahmad Shalabî. *muqâranat al-adyân*. II. Cilt. *al-masîhiya*. Kahire 1965/2, s. 123

[45](#)Raşîd Ridâ. *tafsîr*, s. 26

[46](#)Muhammed Asad (Ed.). *The Message of the Koran*. Gibraltar 1980, s. 104. 134

[47](#)Karl Heinrich Georg Venturini. *Natürliche Geschichte des Großen Propheten von Nazareth*. 4. Bölüm. Bethlehem 1806/2.

[48](#)Karl Friedrich Bahrdt. *Ausführungen des Plans und Zweks (sic) Jesu*. Berlin 1784-1793.

[49](#)Bahrdt. *Ausführungen*. Cilt 10/1786, s. 187.

[50](#)Heinrich Eberhard Gottlob Paulus. *Das Leben Jesu als Grundlage einer reinen Geschichte des Urchristentums*. Heidelberg 1828, s. 242-244+256-257.

[51](#)Bu teori, örneğin, Mîrzâ Ghulâm Ahmad'ın kitabında da savunulur. *Jesus in India. Being an Account of Jesus' Escape from the Cross and of His Journey to India*. Oxford 1978.

[52](#)A. J. Wensinck ve Penelope Johnstone. *Encyclopaedia of Islam*'da. "Maryam" VI. Cilt.E. J. Brill: Leiden 1991, s. 628-632.

[53](#)Parrinder. *Jesus*, s. 135. Parrinder Meryem'e tapan birkaç farklı sapkın Hristiyanlık şeklini açıklar.

[54](#)Suudi Arabistan hariç, onlar bu Bildirge'yi onaylamadılar.

[55](#)"Ümmet" (Arapça) toplum, cemaat. Bütün Müslümanlar'ın evrensel birlikteliği anlamını içerir.

[56](#)Kahire İnsan Hakları Bildirgesi yayımlanmıştır, örneğin: *Gewissen und Freiheit*. Nr. 36 (1991), s. 93-98. Ayrıca bakınız: Osman El Hajie. "Die islamischen Länder und die internationalen Menschenrechtsdokumente". *Gewissen und Freiheit*, 36 (1991), s. 74-79, ve Martin Forstner'in kritik analizi. "Das Menschenrecht der Reiligionenfreiheit und des Religionwechsels als Problem der islamischen Staaten". *Kanon, Kirche und Staat im christlichen Osten*. Jahrbuch der Gesellschaft für das Recht der Ostkirchen. Wien 1991, s. 105-186. Ayrıca Cibedo (Belgesi) Nr.15/16. Frankfurt 1982. 19 Eylül 1981'de Paris'te toplanan İslami Avrupa Konseyi'nin yayını olan "General Islamic Human Rights Declaration" a da bakınız.

[57](#)O. Spiess ve E. Pritsch. *Klassisches Islamisches Recht*. 1. Wesen des Islamischen Rechts. *Handbuch der Orientalistik*. Section 1. Cilt 3. Orientalisches Recht. E. J. Brill: Leiden 1964, s. 220.

[58](#)Forstner. „Menschenrecht“, s. 116.

[59](#)O. Spiess ve E. Pritsch. *Recht*, s. 220-343 (burada s. 220).

[60](#)Forstner. „Menschenrecht“, s. 116 & 138.

[61](#)Forstner. „Menschenrecht.“ s. 114

[62](#)Forstner. „Menschenrecht.“ s. 114

[63](#)Forstner. „Menschenrecht.“ s. 109

[64](#)J. Schacht. "Katl." in: *Encyclopaedia of Islam*. IV. Cilt.E. J. Brill: Leiden 1990, s. 771.

[65](#)Adel E. Baradie. Gottes-Recht und Menschenrecht. Grundlagenprobleme der islamischen Stafrechtslehre Nomos: Baden-Baden 1983, s. 124.

[66](#)'Abd al-Rahmân al-Djazîri. kitâbu l-fiqh 'alâ l-madhâbihi l-'arba'a. Kahire 1934/1987/8 (German: Die Strafen für den Abfall vom Islam nach den vier Schulen des islamischen Rechts. Aus dem Arabischen übersetzt von Ishak Ersen. Licht des Lebens: Villach 1991, s. 11-12.

[67](#)al-Djazîri. Kitâb, s. 12

[68](#)al-Djazîri. Kitâb, s. 12

[69](#)Heribert Busse; Martin Honecker. Gottes- und Weltverständnis im Islam und Christentum. EZW Texte. Informationen Nr. 123 IX/1993 EZW: Stuttgart 1993, s. 18.

[70](#)Muhammad Abû Zahra. al-jarîma wa-l-'uqûba fî l-fiqh al-islâmî. Kahire, 1. Bölüm ca. 1955, 2. Bölüm ca. 1965, burada 1. Bölüm s. 172. Ayrıca bakınız İbrâhîm Ahmad al-Waqfî. tilka hudûd allâh. Katar 1397/1977, s. 269.

[71](#)Buhârî hadislerine göre Sahih al- Bukhari'nin çevirileri. Arapça-İngilizce. 9. Cilt. Kitab Bhavan: Yeni Delhi 1997, s. 45.

[72](#)Schacht. "Katl." s. 771.

[73](#)Schacht. "Katl." s. 771.

[74](#)Schacht. "Katl." s. 771.

[75](#)Khoury. Koran. 2. Cilt, s. 95.

[76](#)Khoury. Koran. 2. Cilt, s. 95-96.

[77](#)Khoury. Koran. 2. Cilt, s. 96.

[78](#)Schacht. "Katl", s. 771.

[79](#)Shaheed'e göre, yalnızca Malikiler din değiştiren birinin öldürülmesini ciddi bir suç olarak görür. Abdul Qader 'Oudah Shaheed. Criminal Law of Islam. 3 Cilt. International Islamic Publishers: Yeni Delhi 1991. 2. Cilt, s. 258.

[80](#)Erwin Gräf. "Die Todesstrafen des islamischen Rechts" in: Bustan (Vienna) 4 (1962): 8-22 ve 1 (1965), 9-22.

[81](#)Shaheed'in İslami yasa öğretileri bunu doğrular. Shaheed. Law. 2. Cilt, s. 257.

[82](#)Shaheed. Law. 2. Cilt, s. 258-259.

[83](#)Shaheed. Law. 2. Cilt, s. 59.

[84](#)Djazîrî. kitâb, s. 17-18.

[85](#)Khoury. Koran. 2. Cilt, s. 97-98.

[86](#)Gräf. „Todesstrafen.“ s. 21.

[87](#)al-Djazîrî. kitâb, s. 17-18.

[88](#)al-Djazîrî. kitâb, s. 52.

[89](#)Abdoljavad Falaturi. "Abfall von Islam." Lexikon der islamischen Welt. Klaus Kreiser ve Rotraud Wielandt. W. Kohlhammer tarafından düzenlenmiştir: Stuttgart 1992, s. 17-18.

[90](#)Otto Spies'in. "Über die Kreuzigung im Islam" kitabına bakınız. Religion und Religionen. Festschrift für Gustav Mensching zu seinem 65. Geburtstag, dargebracht von Freuden und Kollegen. Ludwig Röhrscheid: Bonn 1967, s. 145.

[91](#)Spies. "Kreuzigung." s. 145.

[92](#)Spies. "Kreuzigung." s. 145 ve takip eden sayfalar.

[93](#)Örnekler için bakınız Spies. "Kreuzigung." s. 150.

[94](#)al-Djazîrî. kitâb, s. 25

[95](#)al-Djazîrî. kitâb, s. 27

[96](#)Proceedings of the International Symposium on Muslim Perceptions of Other Religions and Cultures throughout History. 15.-de orijinal olarak "The 19th century izhâr al-haqq' polemic as turning-point of Muslim apologetics" yayımlanmıştır: 21.12.1991. Departement d' Histoire et des Science des Religions. Universität Lausanne: Lausanne, 1992 = "The Influence of Higher Bible Criticism on Muslim Apologetics in the Nineteenth Century", s. 270-279: Jacques Waardenburg. Muslim Perceptions of Other Religions. Oxford University Press: New York/Oxford,1999. Kısaltılmış bir versyonu "Muslim Apologetics and the Agra Debates of 1854: A Nineteenth Century Turning Point" olarak yayımlanmıştır. The Bulletin of the Henry Martyn Institute of Islamic Studies 13 (1994) 1/2 (Ocak-Temmuz): 74-84 (Haydarabad, Hindistan).

[97](#) İzleyen materyaller doktora tezimi esas almaktadır *Mit den Waffen des Gegners. Christlich-Muslimische Kontroversen im 19. und 20. Jahrhundert, dargestellt am Beispiel der Auseinandersetzung um Karl Gottlieb Pfanders 'mîzân al- haqq' und Rahmatullâh ibn Halîl al- Utmânî al-Kairânawîs 'izhâr al-haqq' und der Diskussion über das Barnabasevangelium.* Berlin: Klaus Schwarz Verlag, 1992

[98](#) Tartışmanın daha ayrıntılı tanımı için, Ann Avril Powell'a bakınız. *Contact and Controversy between Islam and Christianity in Northern India 1833-1857: The Relations between Muslims and Protestant Missionaries in the North-Western Provinces and Oudh* (yayımlanmamış Doktora tezi). Londra 1983, s. 273.

[99](#) H. H. Dodwell (ed.). *The Cambridge History of India. 6. Cilt: The Indian Empire 1858-1918.* Yeni Delhi 1932, s. 124.

[100](#) Eugene Stock. "The C.M.S. Missions to Mohammedans". *The Muslim World* 2 (1912), s. 128; W. H.T.Gairdner. *The Reproach of Islam.* London 1909, s. 248.

[101](#) Safdar Ali'nin Hristiyanlığa geçiş öyküsü *Church Missionary Intelligencer*'ın 2 NS/Temmuz 1866, s. 215-221 sayısında yayımlandı. Kendisinin verdiği tanıklığın bazı bölümleri D. Rajaiah Paul'da yayımlandı. *Lights in the World. Life Sketches of Maulvi Safdar Ali and the Rev. Janni Alli* (aynen). Lucknow 1969, s. 20-23+28-30.

[102](#) Basle Mission Society EMM'in Almanca dergisi (*Evangelisches Missions-Magazin*) öyküsünü "A Mohammedan Brought to Christ, Being the Autobiography of a Native Clergyman in India" başlığıyla yayımladı (No. 14 (1871), s. 397-412), kendi tanıklığının Urdu dilindeki özeti 1957'de in Lahore'da ve 1978'de Vanyambadi'de yeniden yayımlandı.

[103](#) Narayani Gupta. *Delhi, between two Empires 1803-1931. Society, Government and Urban Growth.* Delhi 1981, s. 79.

[104](#) Jacques Waardenburg, "World Religions as seen in the Light of Islam", Galce, Alford T.; Cachia, Pierre (ed.). *Islam: Past Influence and Present Challenge.* Edinburgh 1979, s. 248.

[105](#) Ann Avril Powell'in. "Maulânâ Rahmat Allâh Kairânawî and Muslim-Christian Controversy in India in the Mid-19th Century" adlı kitabına bakınız *Journal of the Royal Asiatic Society*, 20 (1976), s. 42-63.

[106](#) Stephen Neill. *A History of Christianity in India 1707-1858.* Cambridge 1985, s. 344.

[107](#) Church Missionary Society (ed.). *One Hundred Years. Being the Short History of the Church Missionary Society.* Londra 1898, s. 78.

[108](#) Julius Richter. *Mission und Evangelisation im Orient.* Gütersloh (Çevirisinden) 1908/1930, s. 71.

[109](#) İsviçre'deki Basle Mission Society merkezindeki (Basler Mission) arşivlerde el ile yazılmış asıl metin hala bulunmaktadır.

[110](#) Pfander'in 1858'den 1865'e kadar misyonerlik yaptığı Türkiye'de, "Mizan'ın dağıtımı bir krize dönüştürdü ..." (Pfander'in 16 Eylül 1862'de CMS'e yazdığı mektuptan, Dok. No. 63a; University of Birmingham/Heslop Room arşivleri). Pfander ve çalışma arkadaşlarının 1864'te din değiştirerek Hristiyan olanları vaftiz etmesinden sonra Osmanlı İmparatorluğu bütün misyonerlik organizasyonlarını ülkeden sürdü.

[111](#) Herbert Birks. *The Life and Correspondence of Thomas Valpy French, First Bishop of Lahore.* Londra 1895, 1. Cilt, s.70.

[112](#) Horst R. Flachsmeier. *Geschichte der evangelischen Weltmission.* (.) Giessen 1963, s. 446.

[113](#) Bakınız, Lyle L. Vander Werff. *Christian Mission to Muslims: The Record, Anglican and Reform Approaches in India and the Near East 1800-1938.* Pasadena 1977, s. 42; Emmanuel Kellerhals. *Der Islam. Seine Geschichte, seine Lehre, sein Wesen.* Basel 1956², s. 334'ten itibaren.

[114](#) İngilizce'sinin 1986 baskısında yayıncılar kitabın önsözüne şunu yazdılar: "Yüzyılımızdaki bazı teologlar için tartışma yöntemi kuşku uyandırıcı olabilir ancak kitap Müslümanlıkla Hristiyanlık arasındaki önemli noktalara içten bir söyleşi tarzıyla yaklaşır." "Yayıncılar," Introduction, in C. G. Pfander, D. D., *The Mîzân-ul-Haqq, Balance of Truth.* Villach 1986.

[115](#) Harry Gaylord Dorman. *Toward Understanding Islam.* Edinburgh 1948, s. 31.

116Ahmad Hijâzî as-Saqqâ (ed.). Rahmat Allâh al-Hindî, izhâr al-haqq. al-Qâhira 1978, s. 29-30. İngiliz hükümeti el-Hindi'nin 1857'deki İngilizlere karşı yapılan ayaklanmaya katıldığından kuşkulunup onu sürgüne gönderdi. el-Hindi Mekke'ya kaçtı ve 1860'ın başında Osmanlı sultanı Mekke'ye hacca geldiği zaman 1854'te Hindistan'da yaşanan olayları kendisine aktardı. el-Hindi 1891'deki ölümüne dek Mekke'de kalmak zorunda kaldı.

117Dorman. Islam, s. 44.

118Goldziher şöyle yazdı: "Während meines Aufenthaltes in der umajjadischen Chalifenstadt übt eine enorme Zugkraft auf das Lesepublikum aus das arabisch geschriebene polemische Werk izhâr al-haqq von dem indischen Muhammedaner Âeiḥ Rahmat Allâh gegen die mîzân al-haqq betitelte Missions- und Controversschrift eines englischen Predigers des Evangeliums, welcher mit den Geschützten christlicher Theologie die Bollwerke des Islam erschüttern wollte." Goldziher, Ignaz. "Ueber muhammedanische Polemik gegen Ahl al-kitâb", Zeitschrift der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft, 32 (1878), s. 343-344,

119G. C. Anawati. «Polémique, Apologie et Dialogue Islamo-Chrétiens, Positions Classiques Médiévales et Positions Contemporaines.» in : Euntes Docete 22 (1969), s. 420.

120G. C. Anawati. «Les grands courants de la pensée religieuse musulmane dans l'Égypte contemporaine.» in : Anawati, G. C.; Borrmans, Maurice. Tendences et courants dans l'Islam arabe contemporain. 1. Cilt: Égypte et Afrique du Nord, Entwicklung und Frieden, Wissenschaftliche Reihe. 26. Cilt, München 1982, s. 58.

121Powell. «Maulânâ Rahmat Allâh Kairânawî.» s. 63.

122Muhammad Raşîd Ridâ (ed.). tafsîr al-qur'ân al-hakîm. 9. Cilt, al-Qâhira 1347/1928¹, s. 231-293.

123*İzharü'l-Hak*'ın en yeni baskılarından birinde editör bundan söz eder: Ahmad Hijâzî as-Saqqâ (ed.). Rahmat Allâh al-Hindî, izhâr al-haqq. al-Qâhira 1978, s. 33.

124Ebû Zehra'nın muhâdarât fî-n-nasrânîya kitabında el-Hindi'den yaptığı alıntılar. al-Qâhira 1966³, s. 32.

125Bahrtdt, Karl Friedrich. Ausführungen des Plans und Zwecks (sic) Jesu'dan çevrilmiştir. Berlin 1784-1793, 10. Cilt, s. 187.

126Örn. John Toland. Christianity Not Mysterious. Londra 1696 Kutsal Kitap'ta sözü edilen muciler hakkında akılcı bir anlayışa sahiptir. Nazarenus adlı çalışmasında Barnabas İncil'inin M.S. ilk yüzyıla ait olabileceği olasılığının yüksek olduğunu belirtir: John Toland. Nazarenus or Jewish, Gentile and Mahometan Christianity. Londra 1718. Barnabas İncil'ini Hristiyan tarafının dinden dönmüş bir kişi tarafından Orta Çağ'da bilerek hazırladığı sahte bir kitap görüşüne karşı savundu: "Bunun Muhammed'i izleyenlerin icadı olduğunu düşünenler ... ne kadar da cahildir". J. Toland. Nazarenus, s. 17 ya da: "Bu ergin araştırmadan sonra bu İncil'in eski Barnabas İncil'inin aslı olduğunu rahatlıkla söyleyebilirim ...". J. Toland. Tetradymsus. Londra 1720, s. 148.

127Rahmatullâh İbni Halîl el-^CUtmânî al-Kairânawî, ijâz-i İsâwî. Agra 1853/Delhi 1876.

128Basel Mission Seminary'deki öğretmenler Basel üniversitesinde verilen dersleri düşündüler, bu dersler XIX. yüzyılın en ünlü teologlarından biri olan ve Kutsal Kitap eleştirisinin temsilcilerinden biri olan Wilhelm Martin Lebrecht de Wette (1780-1849) tarafından veriliyordu: "Doch trug man Bedenken, sie bei De-Wette hospitiieren zu lassen und sie so in die historische Kritik einzuführen. Überhaupt fürchtete man, die Zöglinge möchten aus diesen Vorlesungen nicht denjenigen Gewinn davontragen, der dem Zeitaufwand entspräche". Paul Eppler. Geschichte der Basler Mission 1815-1899. Basel 1900, s. 16-17.

129Güncelleştirilmiş mektup, Agra tartışmasına katılmış olan Thomas Valpy French'e yazılmış olabilir, 1854: Birks, Life, 1. Cilt, s. 71.

130Eugene Stock. The History of the Church Missionary Society. Its Environment, Its Men and Its Work. 3 Cilt; Londra 1899-1916; 2. Cilt, s. 171.

131XIX. yüzyıla Avrupa'da 'Missionsjahrhundert' (Misyon Yüzyılı) denir bunun nedeni de birçok Protestan misyonerlik organizasyonlarının ve misyonerler yetiştirip yabancı ülkelere göndermesi için açılan okullardır.

[132](#)Basel'deki eski okuluna yazdığı mektupta bu kitapları istemiştir "... um den Mohammedanern, die sich mit denselben gar sehr brüsten, zu zeigen, daß diese Neologen und Pantheisten weit über den Koran hinausgehen und also gefährliche und schlechte Hilfsgegnossen seien, teils um nachzuweisen, daß Strauß und Konsorten längst ihre Widerlegung gefunden haben ..." Christoph Friedrich Eppler. D. Karl Gottlieb Pfander, Ein Zeuge der Wahrheit unter den Bekennern des Islam. Basel 1888, s. 152.

[133](#)H. G. Dorman'ın gerçek savunma edebiyatına günümüze kadar katkıda bulunduğu doğrudur: "Bu çalışmaların çoğu içinde kuşku ve kırgınlık taşır. Yalnızca birkaç kitap dostça bir tavıra sahiptir. Diğerlerinin çoğu ilan edilmiş bir savaşı canla başla kazanmaya ve düşmanlarını mağlup etmeye çalışan polemikçilerin aralarındaki kavgalarıdır. Daha önceki yüzyıllardaki klasik polemikçilerin kullandıkları yöntemlerle aralarında şaşılacak kadar az fark vardır." Dorman. Islam, s. 113.

[134](#)Muhammad Reşit Ridâ. al-manâr 10

[135](#)Muhammad Muhammad Ebu Zehra. muhâdarât, s. 11.

[136](#)Ahmad Shalabi. muqâranat al-adyân. 2. Cilt: al-masîhîya. Kahire 1965², s. 64.

[137](#)ibid, s. 62

[138](#)Elwood M. Wherry. The Mohammedan Controversy. Londra 1905, s. 2.

Bu Kitap beğendiniz mi?

Daha fazla ücretsiz e-Kitaplar [Hristiyan Kitaplar.com](http://HristiyanKitaplar.com)'dan indirebilirsiniz.

Christine Schirmacher yazar olarak beğendiniz mi? [Yazarın tüm kitaplar şuradan indirebilirsiniz.](#)

[Türkiye'de Kilise Adresleri](#)